Rıfat Ilgaz

Donkişot İstanbul'da

ÖYKÜ

Rıfat Ilgaz Donkişot İstanbul'da

Rıfat Ilgaz

Don Kişot İstanbul'da

(Palavra)

Rıfat Ilgaz / Bütün Eserleri / Mizah Öyküleri
Don Kişot İstanbul'da

ISBN 975 – 348 – 013 – X

9. Basım İstanbul, Şubat 2006

Kapak Tasarım: *İdris Hacıoğulları*
Kapak Resmi: *Emre Ulaş*
Baskı: *MMP Baskı Tesisleri*
0212 886 52 13

Çınar Yayınları
Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi
Çatalçeşme Sok. No: 50/4
Cağaloğlu / İstanbul
Tel: 0212 528 71 40 pbx
Fax: 0 212 528 71 43
www.cinaryayincilik.com.tr
www.hababamsinifi.org
www.cinaryayincilik.com.tr/rifatilgaz
www.cinaryayincilik.com.tr/markopasa
www.sunayakin.info
www.istanbuloyuncakmuzesi.com
Düş Hekimi – Yalçın Ergir
www.ergir.com
cinar@cinaryayincilik.com.tr

Dağıtım
Doğan Gazetecilik A.Ş.
Doğan Medya Center 34204 Bağcılar – İstanbul
Tel: 0212 505 61 11

Rıfat Ilgaz

BÜTÜN ESERLERİ

Don Kişot İstanbul'da

(Palavra)

ÖYKÜ

çınar

İçindekiler

DON KİŞOT İSTANBUL'DA

«Şövalyem, buyrun!» dedim, «Yeryüzündeki atların en asil kanlısı Rossinant, emrinize muntazırdır.»

Ben bu cümlede geçen «emriniz» ve «muntazırdır» kelimelerinin Yahudicesini bilmediğimden söz oraya gelince yüzüme aşırı bir saygı anlamı vererek, cahilliğimi örtmeye çalıştım. Benim bildiğim Yahudice en kibar bir Şişhane Yahudicesi olmakla birlikte, İspanya'nın en asil soydan bir şövalyesiyle konuşmaya hiç de elverişli değildi. Ben Viktorya'da ancak kadın-erkek ilişkilerini en pratik biçimde ifadelendiren kısa tümcelerden başkasını öğrenememiştim. Viktorya'nın konuşma dili, bir tezgâhtar diliydi. Benimki de daha fazlası olamazdı. Ama, Şövalye Donkişot De La Manş, noksanımı yüzüme vuracak aşağılık insanlardan olmadığı için İspanyolcamı anlar görünüyor, anlaşıp gidiyorduk.

Şövalye De La Manş, gece bozulan bıyıklarına günlük biçimini verdikten sonra miğferini çividen saygıyla indirdi, aynanın karşısında kibar çehresine bir kahramanlık anlamı kazandırmak için başına usturupluca geçirdi.

«Sinyor Cemil!» dedi, «Başım bu şövalyelerin tacıyla huzura kavuşabiliyor ancak!»

«Haklısınız şövalyem! Çizmeleriniz ve zırhlarınız da miğferle asorti! Gerçekten Yahya Kemal, nasıl onsekizinci yüzyıl divan şiirini neoklasizmini yapmaya kalkışıyorsa, siz de ortaçağın şövalyelik romantizmini taa buralara kadar sürükleyip getirmeye muvaffak olmuş bulunuyorsunuz!»

Miğferini son bir kez daha gözden geçirdi. Sigara kutusuyla onarılmış yönünü hafiften sağa yatırdı. Miğferdeki bu delik, asil şövalyemizin İkinci Dünya Savaşı'nda mavi tümenle şark cephesine giderken dalgın bir Amerikan havacısının düşürdüğü bombanın muzipliği sonucu açılmıştı. Bu, şövalyemiz için pek yerinde bir ihtar olmuştu. Artık daha ileriye gidemezdi. Hem gitmesine de gerek kalmamıştı. Şövalyeliğini onaylatacak onur yarasını almıştı çünkü. Her nekadar bu yara bedeninden bir damla asil kanın akmasına olanak vermemişse de yarayı alan miğfer, şövalyeliğinin en onurlu bir simgesi ve vücudunun kafa gibi, kol gibi gerekli bir parçası demekti. Bu güzel rastlantı sonucu göğüs zırhına taktığı madalyayı cephede düşürmemek için mavi tümeni serüveniyle başbaşa bırakıp Rossinant'ın başını İtalya'ya doğru çevirmişti. Hiçbir hudut, şövalyeler şövalyesi Donkişot'a kapalı değildi. Kahramanlığı dilden dile yayılmış, namı, babası Cervantes'i bile ünlendirmişti.

«Sinyor Cemil!» dedi, «İstanbul surlarına kaç saat mesafedeyiz?»

«Yayan mı, yoksa?»

«Teesüflerimi bildiririm. Bir şövalye için uzaklıklar at yürüyüşüyle hesaplanır. Yani Rossinant'ın yürüyüşüyle.»

«Yayan beş saat, Rossinant'la onbeş saat!»

«İkinci bir hakaret! Size atımın ne mucizeler yarattığını göstereceğim. Bir saat sonra surların önündeyiz, göreceksiniz!»

Hancı atını kapının önüne çıkarmıştı. Asil şövalye, bizi uğurlayan Hancı Ali'ye:

«Çok muhterem şövalyem!..» diye başladı. «Şatonuzda gösterdiğiniz misafirperverlikten dolayı... Teşekkürlerimi arz ederim!»

Atına atlamıştı. Mızrağını da eline verdim. Hanın kahvesinde kağıt oynayanlar avluda bizi görünce dışarı fırladılar. Boyunbağlı bir delikanlı yanıma sokularak:

«Abi!» dedi, «Kamerayı göremiyorum. Rejisörü tanımak isterdim, Atıf Abi mi?»

«Film değil bu!» dedim, «Donkişot'un ta kendisi!»

«Nasıl olur, Donkişot hayatta mı?»

«Büyük adamlar ölümsüzdür. Sen Nasrettin Hoca'yı öldü mü sanıyorsun?»

Biz Türkçe konuşuyorduk. Şövalyemiz henüz tek bir kelime öğrenememişti dilimizden.

«Saygı değer kılavuzum ne söylüyor bunlar? Bakışlarından hayranlıklarını ifade ettiklerini anlıyorum!»

«Siz şövalyeler için hiçbir şey meçhul değildir. Hayranlıklarını ve saygılarını sunuyorlar.»

«Benden de sonsuz sevgiler... Onlara söyleyiniz ki nerde bir haksızlık varsa ben ordayım! Allah daima benimledir. İstanbul'u kompradorların istila ettiğini duydum. Halkı soyanların kellelerini mızrağıma takıp Galata Kulesine dikeceğim! Zayıfları, çaresizleri himaye edeceğim, kılıcım üzerine söz veriyorum. Palavra! Palavra! Palavra!»

Bu palavra, Viktorya'dan öğrendiğime göre «parol donör» yani «Şerefim üzerine söz veriyorum!» anlamına geliyordu. Ama bizim gafiller Türkçe anlamını bildikleri için Donkişot'u:

«Palavra!» diye yuhaladılar. Şövalye'nin bu tezahürat çok hoşuna gitmişti!

«Komprodorlara, işbirlikçilere ölüm! Palavra!»

«Palavra!»

«Çocuklara şefkat!»

«Palavra!»

«İnsanlara huzur ve saadet!..»

«Palavra Donkişot!»

«Sulh, sukün, sükünet!..»

«Süt, Yumurta, peynir, et!»

«Mızrağımın üstüne, kılıcımın üstüne, kalkanımın üstüne, dünyanın en asil kanını taşıyan atım Rossinant'ın başına palavra!»

«Palavra!..»

Her palavradan sonra gürültüyü duyan koşmuş, avlu dolup taşmıştı. Bu halk, üç beş büyük seçim atlattığı için büyük palavralara alışkındı. Ama kendi nutkunu bir tek kelimeyle eleştiren bir konuşmacıya şimdiye kadar hiç rastlamamışlardı. Hatibi atından alaşağı edip omuzlamak istediler. Ama Donkişot şimdiye kadar böyle bir gösteriyle karşılaşmadığı için şaşırmış, mızrağı ile meçhul bir düşmana karşı gard vaziyetine geçmişti.

«Telaşlanmayınız asil ve kahraman şövalyem!» dedim. «Bu bir sevgi tezahürüdür!»

Onu attan alıp omuzlamayı yeter bulmayan kalabalık, Rossinant'ın birer bacağından beşer onar çift elle yakalayarak Hırka-i Şerif tulumbası gibi omuzladılar. Rossinant ve asil binicisi Şövalye De La Manş, yüz kiloyu aşmadığı için bu iş çok zahmetsiz oldu. İnsan başına ancak bir iki kilo kadar bir yük düşüyordu. İstanbul surları istikametinde başladılar, marş marşla koşmağa... Bu gidişle atlı ve yayan, yaptığım yol tahminleri boşa çıkacaktı. Bu hızla iki saate varmadan Edirnekapı'daydık.

Bir ara kemikleri birbirine geçen Rossinant, tabii ihtiyaçlarının en küçüğünü edaya kalkışınca... Önce arka ayaklarını omuzlayanlar, sonra ön ayakları kucaklayanlar, Rossinant'ı taşımanın, Cadillac omuzlamak gibi temiz bir iş olmadığını anlayıverdiler. Son model bir Pakart, bir Cadillac, deposundan ne bir damla benzin, ne radyatöründen bir damla su akıtırdı. Ama Rossinant

gibi asır görmüş bir taşıt, her deliğinden her çatlağından seksen çeşit sızıntı yapabilirdi. Kalabalık, Rossinant'ı yol üstünde bırakıp bir anda kayboluvermişti.

Son defa eller kalktı, mendiller sallandı. Şövalyeler şövalyesi Donkişot De La Manş, «Hak ve hakikat yolundan ayrılmayacağım, vadediyorum, palavra,» diye son bir defa daha bağırdı. Uzaklardan uğultu halinde karşılığı geldi:

«Yuuuu, palavraaa.»

BEYGİR KASAPLARINA KARŞI

Yanımızdan hızla geçen eski model bir Ford, Rossinant'ı ürkütmüştü.

«Kaç yıldır alışamadı bu beygirsiz arabalara» dedi, «Ürküyor mübarek hayvan. Üzerinde benim gibi ünlü bir binici olmasa, tepetaklak gitmemiz işten bile değil!»

«Haklısınız şövalyem!» dedim.

«İstanbul'da ünlü biniciler var mı?»

«Kalmadı şövalyem, Şimdi ata sütçülerle, sünnet çocukları biniyor.»

«Peki şövalyeler neyle dolaşıyor?»

«Cadillaclarla. Yalnız Şövalye Kasım Gülek'in bir eşeği var.»

«Cadillac'ı yok mu?»

«Olsa da binemez. Adam çiğnetiyor.»

Arkamızdan gelen otobüsün şoförü başını çıkarıp bağırdı:

«Destur babalık! Bu yolun birazını da bize bıraksan!»

«Babalık!» kelimesini, «Asil şövalyem!»le değiştirerek çevirdim. Sözü «Geçmemize müsaade buyur!» biçimine sokarak.

«Geçebilirsin, müsaade ettim!» diye mızrağını yol boyunca uzattı. Bu asil davranışa, otobüs yolcularından biri hiç de nazik olmayan bir gülüşle cevap verdi:

«Ulan müze bekçisi görmesin seni! Atar askeri müzeye alimallah!»

«Yuuu enayi, film çeviriyor!»

Şövalyemiz onlara karşılık verebilmek için bana:

«Ne söylüyorlar?» diye sordu.

«Şu gördüğümüz kahraman, şövalyelerin en asili, diyorlar.»

Yutmamıştı sayın şövalyemiz:

«Ama şövalye geçmedi sözün içinde,» dedi.

«Haa, şövalye mi? Bizde şövalye, enayi demektir.Onlar da enayi dediler.»

«Enayi, çok ahenkli bir kelime... Türkiye'de bulunduğum müddetçe ben de şövalye karşılığı enayi diyeceğim. Sen de öyle söyle de anlaşalım!»

«Başüstüne asil enayi!»

«Yakışıyor, değil mi?»

«Yakışmaz mı?»

«Demek sizin enayiler ata binmezler?»

«Evet enayiler enayisi!.. Bizim enayiler Packart'lara, Cadillac'lara, Parisien'lere binerler.»

Güneş iki mızrak boyu yükselmişti. İstanbul surlarına oldukça yaklaşmıştık. Nedense Fikret'in «Sis»inden bazı mısralar geldi aklıma. Yüksek sesle okudum:

«Katil kuleler, kal'alı, zindanlı saraylar...»

«Tercüme et!» dedi.

«Asil enayim!» dedim, «Bildiğim Şişhane Yahudicesi bu anlamlı mısraları çevirmeye elverişli değildir. Eğer Viktorya okur yazar bir kız olsaydı, İspanyolcam şüphesiz çok farklı olacaktı.»

«Söyle bana» dedi, «Sizin Fatih İstanbul'u kaç günde fethetti?»

«52 günde.»

«Ben kaç günde fethedeceğim?»

«Belli olmaz, işi bilir.»

«Bir günde! Ben bir günde gireceğim surlardan içeri!»

«Belki bir saatte.»

Ama o atlı, ben yaya, akşam olmuş, surlara bile varamamıştık. Rossinant yerinde saymağa başlamıştı. Ayakları geri geri gidiyordu. Benimse, açlıktan imanım gevremişti. Başım dönüyordu. Donkişot'u kışkırtmak için:

«Asil enayim!» dedim, «Kale kapıları kapanmadan girelim kente!»

«Kale kapıları kapalı ise, şu mızrağın hakkına bir dakikada açtırırım!»

Enayiliği kabarmıştı. Gece yarısına doğru Edirnekapı önlerine varabildik. Surları görünce Rossinant'ın dizginlerini çekti. Çekmeseydi de at duracaktı zaten.

«Sinyor Cemil!» dedi, «Bak bakalım, hendekler dolu mu?»

Eskiden bildiğim için:

«Boş!» dedim, «Suları kurumuş!»

«Olmaz!» diye sertleşti, «Keşfe çıksınlar, rapor isterim!»

Surlara doğru birkaç adım attım. Karşıda bir sur yıkıntısının dibinde nokta kadar bir ışık yanıp sönüyordu.

«Görüyor musunuz şu ışığı?» dedim.

«Evet, görüyorum!»

«Ne olabilir acaba?»

«Ya bir nöbetçi feneridir, ya da... Sur mazgalından sızan ışık...»

Sonra beni cesaretlendirmek için:

«Haydi aslanım, göreyim seni! Nöbetçiyse atıl üstüne!» diye bağırdı.

Ben sürüne sürüne ilerledim. Bir kayanın arkasından iyice görüyorum artık: Tam üç kafadar esrar çekiyorlardı. Gördüğümüz ışık da esrar sigarasının ışığı... Bir de arkama baktım ki bizim ki tepemde dikiliyordu. Mızrağını onlara çevirerek benim bile anlamadığım bir İspanyolca ile meydan okumağa başlamıştı. Keşlerde çoktan şafak atmıştı. Ellerini kaldırarak teslim olmuşlar-

dı. Bu yukarı kaldırılan ellerden birinde hâlâ sigara, bir buhurdan gibi tütüyordu. Yavaşça aldım sigarayı, çift kâğıtlı değil, üç kâğıtlı dört kâğıtlıydı. Dayanamadım taaa iliklerime kadar bir nefes çektim. Şövalyemiz:

«Ne yapıyorsun gafil!» diye gürledi. «Alsana bellerinden kılıçlarını!»

Aradım, tırnak çakıları bile yoktu. Üçü de dalgaya düşmüşlerdi. Ben de onlardan aşağı değildim. Bir nefeste dünyam değişivermişti. Şu karşımdaki asil zat, şövalyeler şövalyesi Donkişot'tu. Ben de onun sadık uşağı Şanso Pansa...

Ya bu üç adam? Onlar da zaptettiğimiz kalenin muhafızları... Elimdeki sigara boşuna yanıp gidiyordu. Bir nefes daha aldım. Sonra uzattım efendime.

«Bir nefes de siz alın asil Donkişot De La Manş! Bir nefes de siz alın ki taa ortaçağın tam ortasına dönelim. Bizim gibi kahramanlar ancak ortaçağa yakışır. Bu kömür, benzin, atom ve uzay asrından ortaçağın romantizmine dönelim!»

Bir nefes de şövalyeler şövalyesi Donkişot çekti. Hepimiz, Rossinant hariç, ortaçağa dönmüştük.

«Asil Donkişot!» dedim, «Rossinant'ı burada bırakmayalım. Onu da götürelim ortaçağa.»

Zavallı Rossinant'ın, değil ortaçağa gidecek, bir adım atacak hali yoktu.

«Ne yapalım da götürelim?» diye sordu.

«Kolay» dedim, «Çek sigarayı, üfle atın burnuna!»

Dediğimi yaptı. Rossinant'ın gözleri ümitle, hayalle, karanlıkta parlamağa başlamıştı. Hepimiz hazırdık. Donkişot verdi kumandayı:

«İleri!»

Oysa çağ atlamak için:

«Geri!» demesi, gerekirdi. Ağız alışkanlığıydı bu.

Başta Donkişot'la Rossinant, arkasında ben ve benim arkamda da üç gönüllümüz yürüyorduk. Tam köşeyi dönerken ellerinde palaları, üç kale muhafızı çıktı karşımıza. Herbiri domuz gibi besiliydi. Şövalye temiz bir İspanyolca ile:

«Eller yukarı!» dedi, bir şey anlamamışlardı ama şaşırmaktan da geri kalmamışlardı. Hemen ben tercüme ettim:

«Şövalyeler şövalyesi Donkişot, ellerinizi yukarı kaldırmanızı arzu ediyor!»

O sırada farkına vardım ki, ayakları bağlı bir at yerde yatıyordu. Donkişot atı görünce dayanamadı:

«Bu at hangi şövalyenin atı? Sahibi nerde?» diye haykırdı.

Bu söylediklerini korkak muhafızlara tercümeye vakit bırakmayan Donkişot, boyuna söyleniyordu:

«Yoksa şövalyeyi de mi kestiniz? Eğer bu alçaklığı irtikâp ettiyseniz kellelerinizi mızrağıma takar şehrin sokaklarında gezdiririm!»

Sonra bana döndü:

«Ne duruyorsun alsana ellerinden kılıçlarını! Bize saldırmalarını mı bekliyorsun?»

Haklıydı. Ben üzerlerine yürüyünce palaları attıkları gibi kaçtılar.

«Çöz şu hayvanın ayaklarını!»

Çözdüm. Ama hayvanın ayağa kalkacak mecali yoktu. Üç kişinin de yardımıyla kaldırdık ayağa.

Bizim gönüllülerden biri:

«Bunlar» dedi, «Beygir kasabı... Beygiri kesip koyun eti niyetine satacaklardı.»

Münasebetsiz herif, dalgamıza taş atmıştı ama, bizimki bir taşla, iki taşla dağılacak dalgalardan değildi.

«Sen karışma!» dedim, «Nihayet sen bir esirsin!»

Donkişot:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Bugünden sonra sen de bir şövalyesin! Bu atı sana kahramanlık hatırası olarak armağan ediyorum!»

«Sağol şövalyem!» diye huzurunda eğildim. Ama beygiri sırtımda taşıyacak halim yoktu. Şövalye, ikinci emrini verdi:

«İleri! Bütün beygir cellatlarına ölüm!»

Sonra, meşhur İspanyol yeminini yapıştırdı:

«Palavra!»

DONKİŞOT AŞK PEŞİNDE

Şövalyeler şövalyesi Donkişot De La Manş:

«Sinyor Cemil» dedi, «Atla atına!»

Hangi ata? Kasapların bırakıp kaçtığı beygirin ayakta duracak hali yoktu:

«Kahraman şövalyem!» dedim, «Ben bugüne dek tramvaydan gayri taşıt kullanmış değilim. Ayaklarım yerden kesilince başım döner, affedin beni bu işten!»

«Bu sözler bir şövalye kılavuzuna yakışmıyor. Senin için çok şeyler düşünmüştüm, yazık!»

«Bu zavallının ayakta durabilmesi için, ona dört ayak değil oniki ayak bile az gelecek!»

«Peki, teslim et şu aslanlara.»

Üç kafadar, sütçü beygirleri gibi, çoktan sızmışlardı ayakta. Gözlerini kapamış, dalgaya düşmüşlerdi. Asil Donkişot, mızrağının ucuyla dürtükleyerek hepsini uyandırdı. Nöbet yerinde uyumuş tavla nöbetçisi gibi silkindiler. Karşılarında kalkanlı, mızraklı asil Donkişot'u görünce birer selâm çaktılar:

«Emret komutanım!»

Beygirin yularını birinin eline tutuşturdum. Şövalyemiz kızmıştı:

«Miskinler!» dedi, «Surları aşmak, bir krallığı dize getirmek üzereyiz. Hâlâ uyuyorsunuz. Gafiller! Surları aşınca birer kahraman olarak tarihe geçeceksiniz. Kiminize generallik, kiminize mareşallik vereceğim. Nişanlar, madalyalar...»

Ben şövalye cenaplarının bu vaatlerini Türkçeye tersyüz ettiğim zaman, üç kafadar keş, sevinçten uçuyordu.

Şövalye sonra bana döndü:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Sana ne rütbe vereyim? Galata Prensi mi olursun, Tophane Mareşali mi?»

«Allah ömürler versin Donkişot De La Manş hazretleri! Ne o, ne bu!.. Bana Yalova Kaymakamlığını ver, yeter!»

«Bu kaymakamlık Tophane Mareşalliğinden daha mı büyük?»

«Büyüktür. Yalova kaymakamı herşeye karışır. Ama ona kimse karışmaz.»

«Peki sana da Yalova kaymakamlığını verdim. Şimdi yürüyüşe geçiyoruz, marş!»

Hafiften yağmur başlamıştı. Karanlık, bir kalkan gibi dayanmıştı burnumuza. Şövalyenin mızrağı bile zor işlerdi bu ıslak geceye.

Yolumuz hendeklere sapmıştı. Yürüyor, yürüyor, bir türlü caddeye çıkamıyorduk. Bir ara, hendeğe yuvarlanmış bir sur duvarı olduğu karanlıkta bile seçilen bir karaltının arkasından sesler gelmeğe başladı. Kulak kabarttım, bir kadının bitkin sesiydi.

«Yakma canımı, bağırırım!»

Şövalyemiz de duymuş, atının dizginini çekmişti. Bir erkek sesi:

«Namussuz seni. Şimdi kaç elimden bakalım. Bir kokteyl, bir kokteyl daha. Bir viski, bir vermut, sonra pııırrr!..»

Kadının yalvaran sesi:

«Kıyma bana! Seninim artık. Pestilim çıkana kadar metreslik yapacağım. Hayatımı bağışla!..»

«Lâf! Kandıracağını sanıyorsun ha? Seni bar süpürgesi seni! Metresliğin de hayatın da o kadar uzun sürmeyecek!»

Şövalye Donkişot'a duyduklarımı ters yüz ettim.

«İşte!» dedi, «dört gözle yoluma bakan mazlumlardan biri. Aşksız şövalye odunsuz sobaya benzer. Kimbilir okuduğum büyük şövalye romanlarındaki büyük maceralar, büyük aşklar, atımın kulaklarından iki mızrak ilerde, beni bekliyor. İleri!»

Bu «İleri!» kumandasını yalnız bana vermiş sayılmazdı. Arkamızda tek atlı üç gönüllü de vardı. Ama en küçük bir kıpırdama olmadı. Karanlıktan faydalanarak çoktan almışlardı voltalarını.

Sur yıkıntısının arkasında bir karartı fırladı ayağa. Bir saniye dikildi. Karşısında kimlerin olduğunu seçemediği için şaşkın ve ürkek, bize baktı. Askeri müzeden yürüyüp gelmiş bir haçlı seferi şövalyesi vardı karşısında... Kimbilir belki de Merihlilerin baskınına uğramıştı. Hiçbir şeye benzemese de, atlı polis olabilirdi bu baskını yapanlar. Atlı polis sadece geçit resimlerinde kullanılmazdı ya.

Bir anda toz oldu ortalıktan. Az sonra yolda bir otomobil farı yandı, söndü. Bir motör hırıltısı... Sonra bir kadının önümüzdeki duvarın arkasından yükselen iniltileri...

Bir solukta vardık yanına. Şövalyem atından atlamış, kadının önünde diz çökmüştü.

«Korkmayınız asil sinyorita! Kötülük etmek, şövalyelerin şanına asla yakışmaz. Bizlerden hiç kimseye fenalık gelmez. Hele sizin gibi asil sinyoritalara!»

Kadın, az önce canına kıyacak olan şoförden bu kadar korkmamıştı. Gözleri mantosunun iri düğmeleri kadar açılmış, bu, kökü çoktan kuruyan Mamut devri yaratığını gözden geçriyordu.

Ben Türkçe:

«Öyle aval aval bakma Bayan!» dedim. «Öp asil kurtarıcının elini!»

Oooh, neyse, hiç olmazsa dilinden anladığı bir adam çıkmıştı karşısına.

Bar kızı kendine gelmişti artık:

«Kim bu hırtlambo?» dedi.

«Ne, hırtlambo mu? Bir kurtarıcı, bir haksızlık tamircisi için minnettarlığını çok nazikçe ifade ediyorsun. Biz, Londra Bar kapanırken gelen yılışık müşteriler değiliz. Gözünü aç da iyi bak!»

«Açsam da faydasız. Karanlıkta daha fazlasını göremem zaten. Sen efendinin dalkavukluğunu yapacağına şu ellerimi, ayaklarımı çözsen daha iyi edersin!»

«Demek biraz daha geç kalsak aşk yoluna kurban gidecektin.»

Âlicenap şövalye, bizzat kendi elleriyle çözdü ipleri:

«Çök şükür!» dedi, «Tam üçyüz yıldır aradığımı, Bizans kapılarında bulmam mukaddermiş! Aşksız bir şövalye kılıçsız bir kahramana benzer. Artık düşmanlarıma ayaklarını öptüreceğim bir sevgilim var, demek! Asil adınızı bağışlar mısınız sinyorita?»

Bu parlak sözleri, kelimesini kaçırmadan çevirdim bar kızına.

«Adımı mı soruyor enayi?» dedi.

Bu enayi kelimesi bizim muhteremi uyandırmıştı. Çünkü ilk öğrendiği kelime buydu. Şövalye manâsına geldiğini biliyordu artık:

«Evet bir enayiyim ben! Tam size lâyık bir enayi! Asil adınızı sorabilir miyim?»

«Adım mı, Aysel!»

«Bu kadar kısa değil tabii. Asalet ünvanınız?»

«Çilli Aysel derler bana!»

«Aysel Çilli dü Kostantinopl demek. Bendeniz Donkişot De La Manş! Şimdi çıkın şu kayanın üstüne, sizi atıma alayım!»

Tekrar diz çöktü, elini öptü ve elinden tutarak kayanın üstüne çıkardı. Rossinant'ı yanaştırdı. Özengisini karşı taraftan tuta-

rak binmesine yardım ettim. Sonra Aysel'i de bindirdim. Rossinant, alışmadığı bir yükün altında dört ayağını jimnastik salonlarındaki beygirler gibi gerdirerek kızaklandı.

«Rossinant iki kişiyi çekemez!» dedim.

«İkimiz bir anda o kadar kaynaştık ki bir kişi sayılırız artık. Beni mahçup etmez Rossinant.»

«Kudretli şövalyem!» dedim, «Mahçup etmek istemez süphesiz ama, elinde değil.»

Ortalık hafiften ağarmaya başlamıştı. Şövalye, atını şöyle bir mahmuzlamak istedi. Rossinant, sadece önden, birinci ayağını atabildi. Arka ayaklarına sıra gelmeden olduğu yere yığılıverdi. Aysel'le şövalye kucak kucağa iki kaya arasına sıkışmışlardı. Önce Rossinant'ı kuyruğundan asılıp kaldırdım, sonra kahraman şövalyemi ve asil Donna Aysel'i...

Rossinant, ikinci bir denemeden korktuğu için bakışlarıyla benden şefaat dileniyordu.

«Şövalyem!» dedim, «Rossinant'a nöbetleşe binseniz.»

«Güzel fikir! Ama Rossinant, çok hırçın ve huysuz bir attır. Ma Donna'nın idare edebileceğini sanmıyorum.»

Hemen Rossinant'a, atladı. Bir iki mahmuzla onu uyarmağa çalıştı.

«Geliniz Ma Donna» dedi, «Eğer bu sefer de huysuzluk ederse bir mızrak darbesiyle leşini sereceğim.»

«Hayret, Rossinant, leşinin şu Bizans surlarının dibinde beygir kasaplarına peşkeş çekilmesinden korkmuş olacak ki, bir anda tabiat üstü bir kuvvet kazanmıştı. Uzun uzun kişneyerek asil binicisini sanki teşvik ediyordu.

Saygıdeğer biniciler eğerin üstünde yerlerini aldılar. Güneş doğmak üzereydi. Ben, atın sağından yürüyordum.

Hendekten çıktıktan sonra yolun iki kenarına dizilen meraklılar ağızlarını açıp bize bakıyorlardı. Şövalyemin keyfi yerine gelmiş, durmadan söyleniyordu:

«Bir gün gelecek benim bu büyük ve heyecanlı maceramı bir yazar şöyle tasvir edecek:

«Henüz sarı saçlı Apollon yeryüzünde altın saçlarının altın tellerini sermeğe başlamış, kuşlar şen cıvıltılarıyla şafağı selâmlamağa koyulmuşlardı ki... Ünlü şövalye Donkişot De La Manş kollarının arasında saygıdeğer sevgilisi Donna Aysel Dü Kostantinopl olduğu halde, Rossinant'ın başını surlara çevirmiş ve kale kapısından dört nala geçmişti.»

Sonra Aysel'in kulağına eğildi:

«Ah şu hassas kalbimin biricik mabudesi Donna Aysel Dü Kostantinopl! Aşkınızdan nasıl ıstırap çektiğimi gün gelecek, elbet öğreneceksiniz!»

Aysel:

«Ne diyor bu enayi be?» diye bana sordu. Hazret «enayi» kelimesini duymuş, coşmuştu.

«Evet enayi, yalnız sizin enayiniz!»

Yolun iki yanına biriken halk bizi alkışlamağa başlamıştı. Resimlerimiz hattâ filmlerimiz çekiliyordu.

«Kız Aysel!» dedim, «Bozma oyunu. Bak filmlerimiz çekiliyor. Sen de meşhur oldun artık!»

«Aman bu çok güzel Abi!» dedi.

«Sarıl şövalyenin boynuna. Kazık gibi durma!»

«Peki ne filmi bu? Adı ne filmin?»

«Adı mı Donkişot İstanbul'da. Bu kış Yeni Melek'de görürsün!»

«Oooh!.. Ben de artiz oldum artık!»

Mevlânakapı'dan İstanbul'a girdik. Bir tümseğin üstüne çıkarak İstanbul'u şövalyeler şövalyesi Donkişot'a taktim ettim:

«İşte şövalyem, İstanbul!»

HİLTON ŞATOSUNA DOĞRU

Donkişot De La Manş bir ara:

«Şanso!» diye seslendi, adımı şaşırmıştı. Hiç oralı olmadım. Şövalyeyi, hayatı boyunca görmediği bu karşılama töreni şaşırtmıştı.

«Pardon, Sinyor Cemil!» dedi, «Kendimi İspanya'da sandım. İstanbul'dayım, değil mi?»

«Evet şövalyem!»

«Peki, nerden bileyim İstanbul'da olduğumu?»

«Şu minareler var ya, şu camiler...»

«Onlar İspanya'da da var. Endülüs'ten kalma!..»

«Şu kuleler... Galata kulesi, Beyazıt kulesi...»

«İtalya'da, Fransa'da da daniskası var kulelerin!»

Beni fena halde sıkıştırmıştı. Tam bu sırada bir ikramiye kuponcusunun önünden geçiyorduk.

«Sizde kuyruk var mı, kuyruk?» dedim.

«Ne kuyruğu, ne kuyruğu?»

«İkramiye kuponu kuyruğu, kâr kuponu kuyruğu?»

Bir süre onlara bakakaldı:

«Ben boğa kuyruğundan, at kuyruğundan başka kuyruk görmemiştim. Çok hoş doğrusu. Başka ne kuyruğunuz var?»

«Toto kuyruğu... İşsiz kuyruğu, kenar mahallelerde su kuyruğu, helâ kuyruğu, maç bileti kuyruğu!... Yılbaşı bileti kuyruğu.»

«Demek İstanbul kuyruklar diyarı!»

«Si sinyor!»

Aksaray çarşısına girmiştik. Peşimizde meraklılardan, kahramanlık ve civanmertlik hayranlarından bir kuyruk uzamıştı. Şövalye sordu:

«Hangi hana ineceğiz?»

«Hilton Hanı'na!»

Hilton lâfını duyunca Donkişot'un omuzlarına başını koyup yorgunluktan sızmış olan Çilli Aysel:

«Hilton'a mı inceğiz? Ohhh! Ne iyi, ben de bir basın toplantısı yapıp numaralarımı gösteririm!»

Fena fikir değildi. Bir basın toplantısı da ben düzenlerdim, Donkişot için. Sonra, gelsin filmler, gelsin röportajlar, yazılar... Günlük gazetelerle anlaşır, şakır şakır para kazanırdık. Bir Adamo, bir Yul Breyner, bir Maria Callas kadar da mı olamazdık? İki buçuk liraya makale yazmaktan bir hal olmuştum. Ben yazardım Donkişot imzasını atardı. Daha olmazsa İspanyolca'dan çeviren derdim altına. İş yazıyı çevirmekte değil, işi çevirmekteydi!

Bir ara, şövalyeler şövalyesi Donkişot De La Manş, atının dizginlerini çekti. Taaa, Bozdoğan kemerlerinden beri bulvarın iki yanını dolduran insan seline gururla bir göz atarak:

«Soruyorum!» dedi, «Şu İstanbul'dan ne krallar, ne şövalyeler geldi geçti. Bana yapılan karşılama töreni kime yapıldı?»

«Hattâ Fatih'e bile böylesi yapılmamıştır. Çünkü Bulvar yeni açıldı şövalyem!»

«Fatih, İstanbul'u 52 günde zaptetti. Ben bir gecede!..»

«Sonra Şövalye Hazretleri...» dedim, «Fatih sadece bir şehir, bir kale zaptetmişti. Siz kaleyle birlikte bir de kalp zaptettiniz. Aysel Çilli Dü Konstantinopl'un kalbini.»

Aysel, isminin geçtiğini duyunca şövalyenin boynuna daha sıkı sarıldı. Hilton ve striptiz hayali onu büsbütün coşturmuştu. Donkişot De La Manş sevgilisinin busesine, en asil bir buseyle mukabele etti, yani alnından öptü.

Bu aşk ve asalet gösterisi halkı büsbütün coşturmuştu. Alkışlar, yaşasınlar gırla gidiyordu.

Hilton, karşıdan görünmüştü.

«İşte şövalye cenapları!» dedim, «Atımızı bağlıyacağımız bir han.»

Deliğine karton tıkanmış miğferini gözünün üstünden geriye doğru iterek:

«Ne hanı be?» dedi, «Bu olsa olsa bir şatodur.»

«Şato'dan da büyük bir şey!.. Ama yine de bir han!..»

«Şatodan da mı büyük? Hiçbir bina şatodan büyük olamaz. Çünkü şövalyeler şatolarda ikamet ederler.»

Kapının önünde Rossinant'ın dizginini çeken şövalye, çevresini inceliyordu.

«Ne biçim şato bu? Bizi karşılayacak bir prensin cücesi bile çıkmadı.»

Kapının önünde binlerce insanın toplandığını gören üniformalı otel müsdahdemleri durmuşlar, yılışık bakışlarla bizi seyrediyorlardı.

«Ne aptal aptal bakıyorsunuz?» dedim, «Hiç şövalye görmediniz mi?»

Biraz toparlanır gibi oldular:

«Daha duruyorsunuz. Asil ve şerefli bir misafir böyle mi karşılanır?»

Geriden bir emir beklemeden kimisi atın dizginine yapıştı, kimisi özengisine... Önce Şövalye De La Manş, kalkanını mızrağına çarparak atladı. Ayakları uyuştuğu için olduğu yere yığılıverdi.

«Aziz İstanbul'lular!» dedim, «Donkişot cenapları İstanbul topraklarına ilk defa ayak basıyorlar. Bu mutlu anın heyecanına kapılarak yeri öptüler.»

Sonra gazetecilerden yana döndüm:

«Sarı kartlılar salona buyursun. Basın toplantımız var.»

Aysel:

«Cemil Abi, beni de indir, tut elimden...» diye yılıştı.

Ben boş bulunmuş elimi uzatmıştım ki Şövalye Donkişot:

«Çek o pis elini!» diye bağırdı. «Ne hakkın var Ma Donna'nın elinden tutmaya?»

«Affedersiniz şövalyem!»

«Tut şu kalkanımı, mızrağımı!»

Gitti Çilli Aysel'in parmaklarının ucuna yapıştı. Tam indirecekti ki, aklına birşey geldi:

«Nerde şatonun baş seyisi?»

«Baş seyisi mi? Yani garaj memuru demek istiyorsunuz?

«Rossinant'ımı böyle başıboş bırakamam. Nerde ahır kâhyaları?»

«Rossinant'ı ister istemez garaja çekeceğiz. Gel oğlum buraya!»

Bir üniformalı garson çağırdım:

«Al oğlum bu atı! Nereye bağlarsan bağla!»

«Efendim, biz at kabul edemeyiz. Resepsiyon...»

«Geçenlerde kabul edecek eşek arıyordunuz, yılbaşı için. İşte bu at, bütün eşeklerin yapacağını yapar. Hem bu, atların en asili ve en ünlüsüdür.»

Donkişot, Çilli Aysel'in parmaklarının ucundan tutmuş, sonra da onu kucağına almıştı.

«Madonna!» diyordu, «Şövalyeler, kalacakları şatonun kapısından, sevgililerini işte böyle kucakta geçirirler. Bir şövalye yasasıdır bu.»

Aysel için tüm sorun, Hilton'a girmekti. Girsin de kimin kucağında girerse girsin! Kapıda, garsonların en fiyakalısı dikilmişti. Pırıl pırıl bir üniforma vardı üzerinde. Bir, kılıcı eksikti delikanlının. Donkişot kapıdan girince, Madonnasını yavaşça yere bırakmıştı. Üniformalı başgarsonu görünce topuklarını birleştirip bir selâm verdi:

«Şatonuzda gösterilen hüsnükabulden son derece memnun ve mütehassis oldum!»

Bunları tercüme etmeme hiç gerek kalmadı. Başgarson temiz bir Şişhane Yahudicesiyle:

«Buyurun ekselans!» dedi, «Hilton istirahatine ve emrinize amadedir!..»

Ben durumdan cesaret alarak:

«Büyük salona geçeceğiz. Basın toplantımız var,» dedim.

«Çok müteessirim efendim, büyük salonda Evde Kalmış Kızlar'ın soyunma törenleri var. Bütün gazeteciler, filmciler orda. Sizi Ünlü Komik Danny Kaye'in basın toplantısı yaptığı salona alayım.»

«Tamam!» dedim, «Yalnız toplantıdan önce birşeyler hazırlatın. Açlıktan iflahımız kesildi!»

Aysel:

«Hayır!» dedi, «Yemek daha sonra. Midemi şişirip, vücudumun biçimini bozamam!»

Toplantıyı haber alan gazeteciler, önümüzden gerimizden resimler çekmeye başlamışlardı. Aysel daha salona girmeden fotoğrafçıları memnun etmeğe çalışıyor, istedikleri pozlar için, istediklerinden fazla kolaylık gösteriyor, daha fazlasını da göstermeğe çalışıyordu.

Donkişot De La Manş, şaşkın şaşkın bakınıyordu. Hiç kimse onun anlatacağı kahramanlık hikâyelerini dinlemeğe istekli görünmüyordu.

«Olmaz böyle!» dedim, «Giyin artık!»

«Bırak Cemil Abi!» diye yalvarıyordu. Şövalyenin kızdığı belliydi. Hiddetinden, bıyıklarının yarısını çekiştiriyor, yarısını çiğniyordu. Bu işin uzayıp gideceğini anlayınca dayanamayıp mızrağına dayandı, fırladı ayağa kalktı.

«Yeter!» diye bağırdı. «Tadını kaçırdınız!»

Ama kimse oralı değildi.

«Yeter diyorum!» diye tekrarladı. Yine aldıran olmadı. Elindeki kalkanı kaldırdığı gibi fotoğrafçının kafasına indirdi.

«Dağılın!»

İlk karşısına çıkana mızrağın ucunu gösterdi. Sonra ikinciye:

«Bir şövalyenin şerefine el sürmenize daha fazla göz yumamam.»

Yalnız el sürmek değil, daha çok şeyler sürmeğe başlamışlardı. Mızrağı yiyen talihsizler, acı acı bağırarak kaçıyorlardı. Ortalıkta kimse kalmamıştı. Çilli Aysel memnun:

«Şimdi yiyebiliriz yemeklerimizi!» dedi.

«Ben de meşhur oldum, gazetelerin ilk sayfalarına geçtim!.. Getirin şimdi bana, üç porsiyon bir arada karışık ızgara!»

AYSEL'İN HİLTON'DAN KAÇIRILIŞI

Şövalye Donkişot De La Manş, Donna Aysel Dü Kostantinopl ile Hilton Şatosunun ağır misafirlere tahsis edilen şu Boğaz'a bakan odasında sabahlamışlardı.

Kapıyı üçbuçuk kere vurdum. Bu buçuklu işaret, yirminci yüzyılın Aşık Kerem'i Tovshend gibi, çıplak olarak gazeteciler tarafından bastırılmamak için aramızda saptanan bir sinyaldi. Kapıya üç hat bir nokta dokunduktan sonra, kapı ardına kadar açıldı. Donkişot'u ilk kez zırhlarından, miğferlerinden, mızrağından soyunmuş olarak görüyordum. Bütün şövalyelik takım ve taklavatı, kalkanına kadar, çengelde sallanıyordu.

Çilli Aysel, anlaşılan ayna başında tuvaletiyle meşguldü. Yüzünün bir yanı sarı, bir yanı kırmızı, kapıyı açmıştı.

«Hayır ola Cemil Abi» dedi, «Sabah sabah birşey mi var?»

«Var tabii! Yoksa bu mutlu gününüzde sizi rahatsız mı ederdim?»

Şövalye cenapları yataktan çıkmıyordu. Çengelden miğferini alıp başına geçirdikten sonra, bana yatağının yanında yer gösterdi:

«Söyleyiniz asil kılavuzum!» dedi, «Sizi dinliyorum!»

Yüzü neşe ve mutluluktan pırıl pırıldı. Yeryüzünde yüzyıllardır aradığı aşk ve saadeti İstanbul'da bulmuştu.

«Şövalyem!» dedim, «Büyük ve önemli bir iş için sizi rahatsız ettim!»

«Ne işi? Başı darda bir şövalye mi var? Yolumuzu gözleyen, haksızlığıa uğramış bir biçare mi yardım istiyor? Yoksa mızrağıma şişkebabı gibi geçireceğim bir zalimden mi bahsedeceksin? Söyle, ne işi bu?»

«Büyük bir servet sahibi olabiliriz şövalyem. Sabahleyin büyük bir rejisörle görüştüm de...»

«Ne? Büyük bir servet ha? Ben, Şövalye Donkişot De La Manş... Ben, haksızlıklar tamircisi... Servet onların olsun! Bana kılıcım ve aşkım yeter!»

Rejisör lâfını duyan Aysel gelmiş, şövalyenin kucağına oturmuştu:

«Rejisör mü geldi Cemil Abi? Film dalgası mı? Aman öyle bir iş olursa kaçırma. Bak gazetelere!.. Hep benden bahsediyor bugün.»

«Sen sus, şimdi, karıştırma!»

«Aman kandır şu enayiyi!»

Donkişot'un yanaklarını öpüyor, boynuna sarılıyordu. Şövalye, bu aşk gösterisinin manâsını anlayacak kadar Türkçe bilmiyordu. Bildiği sadece, «Şövalye» manâsına geldiğini sandığı «enayi»ydi!

«Evet, Madonna! Ben dünyaya enayi geldim, enayi gideceğim. Ben film taciri, sinema simsarı olamam! Nerde bir bezirgân, nerde bir komprador, tefeci görsem, işkembesini mızrağıma takacağım. Bunu böyle bil!.. O rejisöre de söyle ki...»

Baktım Şövalye'yi yola getirmek olanaksız, Çilli Aysel'e:

«Sen yine hazırlan, film çevireceğiz! Nerde bir kamera görürsen, başla oynamaya!»

«Nasıl oyun? Çiftetelli mi? Zeybek mi, rock'n rol mu yoksa?»

«Canım, oyun demek istiyordum, yani rol...»

«Ha göbek, ha rol!.. Hepsi aynı kapıya çıkmaz mı, yerli film çevirdikten sonra!»

Her ikisini de saadetleri içinde başbaşa bırakarak beni bekleyen rejisörün yanına döndüm:

«Tamam!» dedim, «Anlaştık. Bana da bir eşek bulacaksınız. Şanso Pansa rolünü de ben alıyorum. Aysel de işi kabul etti.»

«Çok güzel! Saat ikiye doğru, Donkişot'un yatakodasında baskınla başlıyoruz işe! Harbiye'den Hürriyet Tepesi'ne geçeceğiz. Oradan da Yedikule surlarına!»

Saat tam ikiye doğru, Donkişot'un berbere gittiği bir sırada, iki üç haydut, odasına sessizce girdiler. Aynanın karşısında süslenmekte olan Aysel'i omuzladıkları gibi, yallah dışarı!

Aysel, önce korkmuş, bağırmıştı. Ağzına mendil tıkayınca ister istemez susmuştu. Tam merdiven başında, Donkişot'la yüz yüze geldiler. Üzerinde ne kılıcı vardı, ne mızrağı... Haydutların üzerine düpedüz bir haydut gibi atılıp sevgilisini kurtaramazdı ya... Doğru odasına koştu. Zırhını giyip kılıcını kuşanıncaya kadar ortalarda kimsecikler kalmamıştı. Bu sırada ben girdim yanına. (Daha doğrusu rejisör yolladı.)

«Kahraman şövalyem!» dedim, «Aceleye hiç gerek yok! Haydutların Donna Aysel Dü Kostantnopl'u nereye kaldırdıklarını aşağı yukarı biliyorum. Siz aynanın karşısına geçip asil kıyafetinizi, yakışır biçimde düzenleyin!»

«Kıyafet meselesi kolay! Bir şövalyeye kılıcı, atı kadar, sevgilisi de önemli. Hemen onu haydutların elinden kurtarmalıyım. Dünya, derebeyleri, kralları bir araya gelse, kılıcım üstüne söz veriyorum ki...»

«Yani palavra!»

«Evet palavra! Hiç kimse onun bir kılına bile dokunamayacaktır.»

«Haklısınız şövalyem! Hemen düşelim peşine!»

Garaja indik. Yılbaşına Noel Baba için kiralanan eşekle

Rossinant, boyunlarında torba, yem kestiriyorlardı. Şövalyemi bindirdikten sonra ben de eşeğe atladım. Tuttuk Harbiye'nin yolunu. Mehter takımı, köslerine, darbukalarına vura vura birşeyle çalıyordu. Bindiğim eşek fena halde ürkmüştü, ama Rossinant çok kös dinlediği için hiç tınmıyordu. Şövalye sordu:

«Kimin için çalıyorlar bu marşı?»

«Kimin için olacak, sizin şerefinize!»

Elini kaldırarak onları selâmladı. Mehter takımını seyredenler, bizi görünce düştüler peşimize. Rejisöre gereken kalabalığı bulmuştuk.

Tam Hürriyet Tepesi'ne yöneldiğimiz sırada, bir parti sözcüsü, peşimize takılan binlerce gönüllü figüranı yararak motosikletle yetişti peşimizden Rejisöre ricaya başladı:

«Şişli merkezinde Genel Başkan bir nutuk söyleyecek de... Son iftiralar üzerine...»

Rejisör kızmıştı:

«Senin Genel Başkanından bize ne?» diye bağırdı.

«Donkişot'u bir saat kadar rica ediyoruz. Topluluktan faydalanmamız için... Ellişer lira dağıttık gelen yok!»

«Genel Başkanınızın konuşacağını bilmiyor mu halk?»

«O, Donkişot kadar popüler değil ki!»

«Öyleyse siz de popüler bir başkan bulun kendinize!»

«Bizim partide sizin Donkişot'u bile gölgede bırakanlar var ama, daha vakit var!»

Ben Rossinant'ın başını Şişli'ye çevirmiştim. Rejisör filmin senaryosunda ufak bir değişiklik yaptı. Şimdi bütün sorun, Şövalye Donkişot'u, bu toplantının Donna Aysel Çilli Dü Kostantinopl ile bir münasebetini bulup yutturmakta idi.

«Kahraman şövalyem!» dedim, «Bütün memleket Donna Aysel'i kaçıran haydutlara karşı ayaklandı. Nerdeyse bir karışıklık çıkacak. Bir iki sözle şunları yatıştırsanız idareciler memnun kalacaklar.»

Şövalye, elini kaldırarak «Boncorno!» diye halkı selâmladı.

Bu kelime onları coşturmaya yetmişti. Bir samba bestesiyle hep birden cevap verdiler:

«Boncornooo!»

«Kalbim Madonna Aysel'in aşkı için çarpıyor. Kılıcım üzerine söz veriyorum. Onu haydutların elinden kurtaracağım.»

«Genel Başkanımız da seninle beraber!»

«O kendisini kurtarsın, yeter!»

Şövalye böyle dememişti ama, ben senaryoda değişiklik yapıldığı için böyle çevirmiştim. Ama halk kızacak yerde, hep birden:

«Yaşşa haksızlıklar tamircisi, kurtarıcılar kurtarıcısı! Başkanlar Başkanı! Donkişotlar Donkişotu!» diye bağırıyordu.

DONKİŞOT AYSEL'İN PEŞİNDE

Rejisör:

«Cemil!» dedi, «Çevir şu eşeğin başını Hürriyet Tepesi'ne!»

Ne kadar gururlansam, azdı. Ben bu kadar adamı bir araya getiren bir kahramanın kılavuzuydum. Peşimde binlerce insan vardı.

«Hayır! Ben Hürriyet mürriyet dinlemem!» dedim, «Bundan sonra, sen benim emrimdesin!»

Çevirdim eşeğin başını tekrardan Harbiye'ye. Rejisör bu sefer bana değil, eşeğime emretmeye kalkıştı!

«Duuur, çüşşş!»

«Başçavuşun eşeği değil bu!» dedim. Hâlâ «Çüşşş!» diyordu.

«Durmaz!» dedim. «Biraz önce takımının kösünü dinledi. Nafile yırtınma!»

Rejisör hırsından tepiniyordu:

«Bu kadar zamandır patriğin eşeğini kovaladım, hiç böyle kös dinlemişini görmedim ben!»

Benim eşek hiç tınmıyordu. Peşimden Donkişot'un Rossinant'ı, onun peşinden de sürüsepet kalabalık. Yani baştakilerin diliyle «ayaktakımı».

Harbiye'de hâlâ mehter çalıp duruyordu. Eşeğim kösün gürültüsüne kulak asmıyordu bile. Donkişot:

«Liii Marlen'i isterim. Bu hava hoşuma gitmedi!» diye yırtınıyordu.

«Çalın!» dedim, «Bakın Şövalye De La Manş Lili Marlen'i istiyor...»

«Ne istiyor?» diye mehterbaşı sordu.

«Lili Marlen!»

«O da ne oluyor?»

«İkinci Dünya Savaşı Marşı. Anglo-Alman marş!»

«Peki çalalım! Bunun birincisi de ikincisi de aynı şey!.. Çalın çocuklar, Birinci Dünya Savaşı marşını! Çanakkale içinde aynalı çarşı!..»

Bu hava Donkişot'un çok hoşuna gitmişti. Bütün şövalyelerin, bütün Donkişotların kahramanlık damarları kabarmıştı. Barut kokusu, kan kokusu vardı içinde. Ama marşın sonundaki «Of gençliğim eyvah!» sözü hiç hoşuna gitmedi. Donkişot da gençliği düşünmeyecek kadar diktatördü. Hakiki bir Donkişottu, yani, bizimkiler gibi!..

Beyoğlu'ndan geçerken, kalabalık beş kat olmuştu. Bir ara, rejisörü, kameracı ile önümüzde film çekerken gördüm. Hâlâ:

«Hürriyet tepesi!» diye işaretler ediyor, sözünü bize geçiremiyordu.

«Hürriyet!.. Hürriyet!.. Hürriyet!.. Mahvoldum!..» diye tepiniyordu. Ama, ne olursa olsun, boyuna da film çekmekten geri kalmıyordu. Ağacamiinin önünden geçerken, aralıktan çıkan kadın kalabalığı bizim Donkişot'a bir şeyler hatırlatmış olacaktı:

«Büyük aşkım. Donna Aysel dü Kostantinopl, nerdesin?» diye bir ah çekti.

«Aysel» adını işiten arka sokaklılar:

«Aysel! Aysel!» diye parmaklarını uzatıp en azından yüz Aysel'in çalıştığı aralığı gösterdiler. Bana bile aldırmayan Donkişot, Rossinant'ın başını arka sokağa çevirdi. Sokak, tıklım tıklım gençlerle doluydu. Kapalı kapıların önünde biriken delikanlıları görünce, onları içerdeki Aysel'i kurtarmak için kapıları zorluyor sandı.

«Gençler omuzlayın kapıları! Arkanızda ben varım!» diye onları yüreklendiriyordu. Kapının biri açılmış, içeriye gençler hücum etmişti. Kadınlar, çırılçıplak kaçışıyorlardı. Donkişot:

«Korkmayın Aysel'ler! Sizi kurtarmaya geldim!» diye bağırdı.

Aysel'lerden biri yerden iri bir taş almış, başına fırlatmıştı. Taş, miğfere «çat!» diye çarptı. Miğfer bir tarafa, taş bir tarafa fırladı. Donkişot bağırıyordu boyuna:

«Ben haksızlıklar tamircisi... Ben Şövalye De La Manş... Bütün sinyoritaları kurtarmaya geldim!»

Kapısı kırılan çaça:

«Alın şunu aşağı! Şurda namusumuzla işimize bakıyoruz. Hiçbir kompradorun kazancımızda gözü yok! Kime metelik borcumuz var? Kimin horozuna kış dedik? Kimdir bu ocağımızı dağıtmak isteyen? Kiramızı mı vermedik? Bekçi parasını mı ödemedik? Haraçtan mı kaçıyoruz!»

Evlerden fırlayan kadınlar alaşağı ettiler, bizim şövalyeyi. Ne mızrak kalmıştı, ne miğfer.

Rejisör çok memnundu bu işlerden. Durmadan film çekiyordu. Rossinant, yıllardır taşıdığı bu yükü sırtından attığı için sevinçten kişniyordu. Bir ekip bizi çevirmişti. Donkişot'u Aysel'lerin elinden kurtararak kargatulumba atmışlardı arabaya. Polisler, kalabalığı dağıttıkları zaman ortada bir at, bir mızrak, bir de delik miğfer kalmıştı. Ufak mikyasta bir Vaterloo Savaşı olmuştu! Napolyon yenilmiş, karakolu boylamıştı. Ben de rejisör de peşinden daldık içeri. Rejisör keyiften bayılıyordu:

«Üstadım!» diyordu, «Harika bir film çevirdik. Göbeksiz, mevlitsiz ve zeybeksiz bir yerli film! Sansürden atlatırsak zengin olduk ikimiz de...»

«Sen boş lâfları bırak da Hilton'un hesabını öde! Şövalyemiz kalmasın sokakta!»

«Korkma sen!»

«Önce karakoldan kurtaralım onu!»

«Sen bana bırak!..»

Geceyarısına doğru bütün işlerimiz bitmişti. Donkişot, kafasını, gözünü patlatanlarla teker teker barışmış, öpüşmüştü. Her iki tarafın davâsı yoktu.

Haksızlıklar tamircisi, bir tamir işini başarmak isterken, tarihi miğfer, içindeki tarihi başla birlikte tamire muhtaç hale gelmişti. Bir taşla, çökmüş yerlerini düzelterek geçirdim başına. Miğfer ikinci yarayı da almış, fakat karşılığında bir madalya, kahraman şövalyenin göğsüne takılmamıştı. Ortadan kırılan mızrağını, iplikle sıkıca bağlayarak verdim eline. Kucakladığım gibi, bindirdim Rossinant'a. Eğerin üzerine yerleşince, olanı biteni unutuvermişti.

«Muhterem İstanbul'lular!» diye bir nutuk çekmek istedi. Ortada bekçiden ve rejisörden başka İstanbul'lu kalmamıştı. Ama o yine devam etti:

«Düşenin dostu olmaz!» derler ama, ben düşmedim, indim, bindim. Düşmediğim için, dostsuz kalmadığıma da inanmıyorum. Şunu bilin ki, ben zayıfların koruyucusu, haksızlıkların tamircisiyim. Yeryüzünde mızrakla halledilemeyecek hiçbir dâva yoktur. Elverir ki göğüsler, mızrağın geçeceği kadar yumuşak olsun!»

Köşedeki bekçi dayanamadı:

«Çıkar göğsündeki zırhları erkeksen!» dedi.

«Ne söylüyor bu palabıyık!»

«Haklısın şövalyem, diyor.»

«Niçin enayi demiyor bana!»

Bekçi tercüme etmemi beklemeden:

«Senin enayi!» diye sıktı yumruklarını.

Şövalye elini kaldırıp saygıyla selâmladı bekçiyi:

«Bütün enayiler çok yaşasın! Memleketinizde ne kadar hatırı sayılır enayi varsa... Toprak ve malikâne sahipleri de dahil, bütün şerefli enayiler! Hurraaaa!»

DONKİŞOT BARDA

Donkişot De La Manş:

«Nereye gidiyoruz böyle eli boş?» dedi.

«Nereye gideceğiz, Hilton Şatosuna!»

«Asla! Aysel Çilli dü Kostantinopl'u bulmadan nasıl giderim? Onsuz nasıl yatarım o dairede?»

«Başka bir daire açtırırız!»

«Bir şövlaye, azimle girdiği bir işten, nasıl eli boş döner? Çok şükür henüz hayattayım. En küçük de bir yara almış değilim, miğferimdekinden başka.»

«Miğferinizde ikinci bir yaranın açıldığının farkındasınız ama, mızrağınızın iki eşit parçaya bölündüğünü unutmuş görünüyorsunuz.»

Fena halde acıkmıştım. Ağzıma tam oniki saattir ne kuru, ne sulu, hiçbir madde koymamıştım. Beyoğlu'nda bu saatte sadece barlar açıktı.

«Benim kahraman şövalyem!» dedim. «Aysel'i ancak barlarda bulabiliriz. Zaten barlardan gelmişti.»

«Bar mı dedin, nasıl olur? Asil insanlar bara nasıl gider? Bir balo olsa neyse...»

«Bizde barlara sadece asiller gider. Onlar gitmese bile, barlar onların ayağına gelir. Amerikan barlar bugün villâlara, konaklara, saraylara bile girdi. Hilton Şato'sunun bile her köşesi Amerikan bar!»

Eşeğimden inmiştim. Beni gören bar kapıcısı yanındakine:

«Ulan hacıağalar barlara eşekler gelmeğe başladılar be... Köyden kalktıkları gibi dayanmışlar barın kapısına.» dedi.

Öbürü daha akıllıcaydı:

«Traktörle gelecek değiller ya!» dedi, «Bütün traktörler hurdaya çıktı!»

«Yedek parça bulsunlar ilk önce!»

«Ulan şu atın üstündeki kazulet de ne oluyor?»

«Turist olmasın sakın?»

«Sakın kurşun geçmez yelekli toplum polisi olmasın. Verelim mi içeriye sinyali?»

«Onların bizim barda ne işi olacak? Üniversiteli arar onlar!»

Baktım ki iş uzayacak:

«Nerde bu barın seyisleri?» diye seslendim, «Tutun şu hayvanların dizginlerini! Ne duruyorsunuz!»

Adamlar hayran hayran Donkişot'a bakıyorlardı.

«Hiç insan görmediniz mi be?»

«Böylesini yeni görüyoruz. Kral mı, Şah mı, Emir mi bu? Yoksa Kont mu? Kale gibi herif be?»

Bar oldukça tenhaydı. Donkişot Gülhane parkındaki robot gibi pistin ortasına dikildi. Teker teker kızları gözden geçiriyordu. Benli Necla sordu:

«Kimi arıyor bu?»

«Aysel'i!» dedim, «Çilli Aysel'i!»

«İşte hepimiz Aysel'iz! Aysel'den neyimiz eksik?»

Biri bilgiçlik etti:

«Onu şoför Salim kaçırdı.»

Süheyla atıldı:

«Sen uyuyorsun be!» dedi, «Ertesi gün Hilton'da basın toplantısı yaptı. Bir İspanyolla berabermiş!»

«Oradan da kaçırdılar» dedim.

«Aman, ne Hint kumaşıymış bu Aysel? Kaçıran kaçırana!..»

«Döviz gibi kıymetlendi pis Çilli!..»

Donkişot'un incelemesi bitmişti. Eğerin üstünde oturmağa alışık olduğu için bir taburenin üstüne rahatça yerleşmişti.

«Ne içersiniz?» diyen garsona:

«Malağa, yoksa Martini» dedi. Ben:

«Aç bir Şampanya» diye sözde tercümanlık ettim:

«Şampanya» lâfını duyan kızlar, geldiler, dört yanımızı sardılar. Topal Sevim geldi, kucağına oturdu. Oturmasıyla kalkması bir oldu.

«Aman!» dedi, «Batıyor, kalkan mıdır zırh mıdır!.. Kaplumbağa gibi herif be!.. Bir başı dışarda!»

Donkişot birinci şişeyi, bardağını uzatanlara dağıttı. İkinciyi de öyle... Kızlardan biri:

«Kucağına ben oturdum, bu şişenin fişi benim!» diye tutturdu.

Garson sukoyvermişti:

«Hayır, bu masanın konsomatrisi yok! Şampanyalar ortaya geliyor!»

«Şövalye bir garsonun, böyle asil sinyoritalara çıkışmasına kızmıştı. Bana:

«Ne zoru var bu herifin?» dedi.

«Fiş meselesi!.. İçtiğiniz Şampanyaların yüzdesi...»

Bir şey anlamamıştı bu işten:

«Getir» dedi, «Herbirine bir Şampanya!»

Donkişot kafayı bulmuştu; Yanık Süheyla'ya:

«Sen Donna Aysel Dü Konstantinopl'dan sonra, donnaların en güzeli, en asili, en klası, en...»

En'lerin sonu gelmeden bir erketeci girdi içeri:

«Ekip geliyor! Tabancalar, bıçaklar zulaya!» diye bağırdı.

Bende bir şey yoktu ama, bizim şövalye tam teçhizattı:

«Arama tarama var. Kılıçlar, mızraklar zulaya!..» dedim.

«Ne demek zula?»

«Saklıyalım...»

«Sebep?»

«Kılıç taşımak yasak! Kılıç değil, bıçak bile yasak!»

«Nasıl şey bu? Bir şövalyenin kılıcı nasıl saklanır?»

«Saklamazsak alırlar.»

«Kılıcımı elimden alacak bir şövalye henüz dünyaya gelmedi!»

İş sarpa sarıyordu. Yalnız kılıç değil, bizim ahbap da gidecekti elden. Benim geçim kaynağım giderse nasıl yaşayacaktım şu memlekette?

«Siz!» dedim, «Şu köşede bir heykel gibi dikileceksiniz!»

«Sebep?»

«Gelenlere kahraman bir şövalyeyi bütün asaletiyle tanıtmalıyız.»

Koluna girip kaldırıp, köşeye diktim:

«Sakın kımıldamayınız! Bir şövalyenin bütün ihtişamını gösterelim onlara.»

İçeri ekip girmiş, arama tarama başlamıştı. Müşteriler silâhlarını kızlara saklattığı için, önce kızlardan başlamak âdet olmuştu. Birer köşeye çekip tepeden tırnağa kadar yokladılar şuralarını, buralarını. Çantalarının içini, sütyenlerini didik didik ettiler. Sonra erkeklere geçtiler. Beni de pantalonumun arka cebine kadar yokladıktan sonra Donkişot'un karşısına dikildiler. Ekip başı:

«Ne heykeli bu?» diye sordu.

«Donkişot!» dedim.

«Ne kadar da canlı!»

«O kadar da değil. Yarı canlı, yarı ölü!»

«Yazık, burada kim görecek bu heykeli Taksim gezisindeki kaidenin üstüne oturtsunlar. Sat, şu heykeli Belediye'ye! İstanbul bir heykel görsün!»

Bar sahibi, geçiştirmek için:

«Olur beyim, olur!» dedi, «İsmet Paşanın boş kalan kaidesine!»

«Barın adını değiştir ilk önce! Donkişot Bar yap! Daha olmazsa dikin kapının önüne şu heykeli!»

Heykelin önüne dikilen komser:

«Miğferde iki delik var, tamir ister. Öyle sigara kutusuyla miğfer onarılmaz. Zırhlar çok mükemmel! Ama bu madalyaya da ne oluyor? Atın bu madalyayı yasak!»

«Kore'den alınan madalyalardan olacak!» dedim.

«Onları herkes geri verdi!»

«Biz de Kapalıçarşı'dan aldık!»

«Peki, peki! Kalsın öyleyse!»

Ya tutup koparırsa diye, fazla üstelemedim. Şövalyemiz buna tahammül edemezdi. Mutlaka bir hır çıkarırdı.

Tam bu sırada müthiş bir şey oldu. Kapıdan Aysel girmiş, bize doğru koşuyordu. Heykel önce kımıldadı. Sonra, Aysel'e doğru, yaydan çıkan ok gibi fırladı:

«Madonna, çok şükür... Seni gökte ararken yerde buldum.» diye açtı kucağını. Şaşkın şaşkın bakan polislerin gözleri önünde sarmaş dolaş oldular. Kapının yanına bizim rejisör kamerayı kurmuş, boyuna film çekiyordu. Polisler, bunun bir bar sahnesi olduğunu anlamakta gecikmediler. Ama Donkişot işin farkında değildi, hemen sarıldı kılıcına.

«Çekilin, yoksa yakarım canınızı!» diye gürledi. «Bu sefer Madonnayı kimse alamaz elimden!»

Şampanyalar beynine vurmuştu. Çilli Aysel'i kucakladığı gibi yallah dışarı. Kahraman şövalyem atına atlamış, dört nala caddeyi tutmuştu.

AYSEL'i REJİSÖR AYARTINCA

Bir haftadır Hilton'a kapanıp kalmıştık. Bir sabah rejisör Aysel'le kaçmıştı. Bu kaçışın rolle hiçbir ilgisi yoktu. Biz sadece Şanso Pansa ile Donkişot rolünü oynayabilirdik ama Aysel her rolü kıvırabileceklerdendi. Aysel, rüyalarına giren bir rejisörle bu film dalgasından yüzyüze gelmişti. Rejisörün işaretine o kadar alışmıştı ki, bütün birinci sınıf artistler gibi, «Soyun!» dese, soyunur, «Kaç!» dese, evini, köyünü, kocasını, sevgilisini bırakıp rejisörün peşine düşerdi.

Bizim kahraman şövalye:

«Yine kaçırdı haydutlar!» diye tepinip duruyordu.

«Haydi!» diyordu, «Aysel Çilli Dü Kostantinopl, Yedikule surlarına kaldırıldı. Ne duruyoruz?»

Kulağında Genç Osman'ın hikâyesi kalmıştı. Yine benim gevezeliğim. Ama Aysel Genç Osman değildi ki, kaldırılsa ya Yeşilçam sokağına kaldırılırdı, ya Şişli'nin gizli apartman dairelerine.

«Peki» dedim, «Gidelim!»

Zaten gitmesek, kovulacaktık Hilton'dan. Yediğimiz, içtiğimiz artık rejisörün hesabına değil, doğrudan doğruya Donkişot'un hesabına yazılıyordu. Hazret hiç farkında değildi bunların.

«Ey enayiler enayisi!» diye söze başladım, «Toplıyalım tası tarağı, takım taklavatı. Bu dereden bu kadar balık avlanır.»

«Evet!» dedi, «Sevgilim yolumu gözlüyor. Kimbilir haydutlar ona ne işkenceler yapıyorlardır!»

«Sanmam» dedim, «Bizim haydutlar, sizin Gaskonyalılara, Korsikalılara hiç benzemezler!»

«Vah Madonna, vah!»

Sonra bana çıkıştı:

«Hâlâ duruyoruz. Burası şato değil haydut yatağı imiş! Kalk, hazırlan!»

Kalktık. Şövalye silâhlarını kuşandı, kalkanını da aldı eline. Ahırda, daha doğrusu garajda, Rossinant bizi bekliyordu. Karşıdan geldiğimizi görünce uzun uzun kişnedi. Şövalyem tam eğerin üstüne oturmuştu ki başgarson seslendi:

«Centilmenler!» dedi, «Hesabı görmeden mi gidiyorsunuz?»

Bu sözlerin içinde ne İspanyolca, ne de Yahudice tek kelime olmadığı için, haklı olarak Şövalye De La Manş, hiçbir şey anlamamıştı. Bana dönerek sordu:

«Ne söylüyor?»

«Bana veda etmeden mi gidecektiniz? Siz ki bizim en asil misafirimizdiniz. Buna nezaketiniz nasıl müsaade edecek, diyor!»

Donkişot De La Manş, şövalye geleneklerini bilmeyen bu koskoca şatonun sahibine haddini bildirmek için:

«Bir şövalye şato sahibine ancak atının üstünde veda eder. Şatonuzu Türkiye'de kurduğunuzdan da anlaşılıyor ki, sizin şövalyelikten haberiniz yok! Şatoların en muhteşemi İspanya'da kurulur.»

Bunları olduğu gibi tercüme edince garson:

«O eskidendi.» diye söylendi, «Şimdi şatolar İstanbul'da kuruluyor. Şişli'de, Maçka'da, Boğaziçi'nde, Ataköy'lerde, Levent'lerde. Bir şatoluk boş arsa kalmadı. Şimdi gelelim hesap meselesine!»

Donkişot bunları tercüme etmemi beklemeden devam etti:

«Muhterem şato sahibi. Bizi şatonuzda en parlak şekilde misafir ettiğiniz için teşekkürlerimi sunarım. Gösterdiğiniz nezaket ve misafirseverliği hiç unutmayacağım. Duyduğum minnettarlığı ispat için de sizden rica edeceğim. Size şimdiye kadar, kim bir haksızlıkta bulunmuşsa, söyleyiniz, derhal intikamınızı alayım! Fenalıkların intikamını, haksızlıkların tamirini, kendime en asil bir meslek olarak seçtim. Hele bir düşünün, bir defada söyleyin!.. Atıma binip mızrağımı elime almışken sıcağı sıcağına hemen tamir edeyim!»

Başgarsona bunu tercüme ettiğim zaman kasıklarını tutarak güldü:

«Şövalyem» dedi, «Hiç öyle bir şikâyetim yok! Sizden istediğim sadece yatak kirası, yemek parası ile asil atınızın yediği artık yemek ücretidir.»

Bu kötü haberi Şövalye Donkişot'a tercüme etmek zorundaydım;

«Ne! Para ha! Kim olduğumu söylememe asaletim müsaade etmez! Benim gibi bir şövalyeden ne yüzle para istiyorsun? Kaldığım bir hafta içinde şatonuza... Hayır, para istediğinize göre , şato demeğe dilim varmıyor otelinize, hanınıza... Bahşettiğim şeref kâfi değil mi? Otel ha? Bir ahırı bile olmayan bir otel için ne yüzle para istiyorsunuz, anlayamıyorum.»

Sonra atını mahmuzlayarak dört nala kaldırdı. Bana da «Yürü!» dedi. Çünkü garajdaki eşek, yılbaşına hazırlanmak için pediküre gitmişti. Koşar adım, düştüm Donkişot'un peşine...

Atının yörüklüğünü göstermesi için, yokuş aşağı bir hayli sürdükten sonra durdu, beni bekledi.

«Aysel mutlaka Genç Osman'ı kapattıkları Yedikule surlarındadır» diye içini çekti.

Karşıdan Kızkulesi görünüyordu. Lâf olsun diye:

«Kızkulesindedir belki. Bizans kralının oğlu kaçırmıştır!» dedim.

«Ordaysa kolay! Benim atım da Fatih Sultan Mehmet'in atı kadar yüzme bilir. Bir solukta geçerim karşıya.»

Gazhane yolundan Dolmabahçe'ye iniyorduk. Hava kararmıştı. Otomobillerin yanıp sönen farları Rossinant'ı ürkütüyordu. Ne yatacak yerimiz, ne lokantaya gidecek paramız vardı. Tam Akademi'nin önünden geçerken bir sürü öğrenci çıktı karşımıza. Bizi, daha doğrusu Donkişot'u durmadan alkışlıyorlardı. Hazret İstanbul'a geleli alkışa kanıksadığı için pek aldırmıyordu artık. Akademili gençler:

«Harika!» diyorlardı, «Bu kadar mükemmel kıyafet... Bir maskeli balo için bu kadar şaheser bir buluş olabilir...»

Bir delikanlı atın dizginlerine yapışmış, bizi içeriye doğru çekiyordu. Geldiğimizi görenler, kapının önüne çıkıyordu. Herkesin kılığı başkaydı. Kimisi şeytan olmuş, iki kulakla bir kuyruk takmıştı. Kimisi Lui, kimisi Hamlet!.. «Ulan, bir karnavala mı rastladık yoksa?» diye düşünüyordum. Hayır bir karnaval değil, Akademi'nin meşhur maskeli balosuydu bu. Her kıyafetle gelen olmuştu ama, Rossinant'a binip gelen başka Donkişot yoktu içerde. Ama Hazret işin farkında değildi. Aval aval bakınıyordu. Ben:

«Kahraman şövalyem, gençler bizi bu mütevazi şatoda misafir etmek istiyorlar» dedim.

Bu konuşmam, Şövalye ile aramızda olan resmi dille geçmişti. Çocuklar:

«İşte, Şanso Pansa'sı da yanında... Harika... Kaç para eder, damları yok!»

Servantes'i okuyanlardan bir bayan çıktı ortaya:

«Keskin kılıçlı kahraman şövalyem, beni bu gecelik Dülsine dü Tobosa olarak kabul buyurmaz mısınız? Beni buraya getiren kavalye, hiç de kıyafetime uygun değil. İkimiz, mutlaka gecenin birincisi oluruz.»

Şövalye bu sözlerden bir şey anlamamıştı ama, içinde ilk gözağrısı Dülsine dü Tobosa'nın adı geçtiği için «Hay hay!» dedi, «Bana şeref bahşedersiniz.»

Bayan, tam İspanyol Madonnaları gibi giyinmişti.

«Bir dam da bendenize!» dedim.

«Hadi ordan Şanso Pansa, dam senin neyine. Tut şu Rossinant'ın dizginlerini!» dediler.

Hilton'da yutturuyorduk ama, burda kimse yutmuyordu. Ne kadar olsa, Akademi'ydi burası. Çaresiz yapıştık Rossinant'ın yularına. Karnımı doyurmak için ancak kapıcılarla, garsonlarla ahbaplığı ilerletmek gerekiyordu.

Dizgini geçirdim bileğime. Kapının önüne oturdum. İlk şişeyi kapıcı getirdi. Ne kadar olsa, baloya şeref veren itibarlı bir davetlinin seyisiydim. Garsonlar da meze taşımağa başladılar. Biz, kapının önünde, bulaşıkçı kadınlar da dahil, maskesiz olarak vur patlasın eğlenirken, içerde bizden iyileri maskeli eğleniyorlar, dans ediyorlardı. Bir ara garsonlardan biri bir müjde verdi.

«Senin ki madalya aldı!» dedi.

«Ne madalyası?»

«Gecenin kıyafet kralı oldu.»

Az sonra da şövalye göründü:

«İkinci madalya ile göğüs zırhımı süslemiş bulunuyorum. Bu seferki madalyanın altın olduğuna hiç şüphem yok!»

Baktım, yaldızlanmış bir mukavva parçası... Sanatlarını yapmışlardı çocuklar. Donna Dülsine, geriden sesleniyordu:

«Haydi Şövalyem! Bir rock'n rol çalınıyor, kaçırmayalım!»

Tam Donkişotluk danstı hani. Zırhlarla, kalkan, kılıç ve mızrak birbirine çarpa çarpa takır takır dans başlamıştı. Ben de hırsımı hademe kadınlardan aldım. Bu havayla sade biz değil, Rossinant bile hem kişniyor, hem de nallarını tıkırdatarak tempo tutuyordu. Ne havaydı be, beygirleri bile oynatıyordu bu müzik. İçtiğim şaraptan mı, müzikten mi başım fırıl fırıl dönüyordu. Ne kadar dayanılırsa dayanmış, bir süre sonra pabuçlarımın üstüne yığılıvermiştim.

DONKİŞOT TOPHANE HAMAMINDA

Manş Şövalyesi Donkişot, göğsünde madalya, maskeli balodan, harmandalı çıkınca, Rossinant, asil sahibini görmüş, uzun uzun kişnemeye başlamıştı. Onun kişnemesiyle uyanmış, kalkmıştım ayağa. Kalkmış değil, kalkmaya çalışmıştım. Ama bu iş o kadar kolay olmadı. Rossinant'la Donkişot atlıkarıncadaki develer, filler gibi peşpeşe dönüyorlardı. Bana kalırsa fırıl fırıl dönen Rossinant'ın üstünde yine aynı hızla dönen Donkişot, taş çatlasa binemezdi. Ama balodan çıkanların yardımıyla benim asil şövalyem, atın sağından bindi, solundan indi. Bir anda, kendini yerde bulmuştu. Askıya alıp kaldırdılar hemen.

Dülsine dü Tobosa:

«Vah vah fena düştü zavallı» dedi.

İşte bu söz, beynine dökülmüş bir kova soğuk su gibi onu kendine getirmeğe yetmişti:

«Kim düşmüş?» dedi, «Ne münasebet, bindim ve indim Madonna!»

Dülsine dü Tobosa'nın narin eline en sıcak busesini kondurdu.

«Size iyi geceler temenni ediyorum, ruhum!»

Sonra benim bile yardımımı beklemeden tüy gibi atladı Rossinant'a:

«Haydi Şanso! Düş peşime!»

Gece yarısından sonra nereye gidiyorduk? Baloda kalamazdık ya... Herhalde bir yere gidecektik... Caddeye çıkan Donkişot, cirite çıkmış köy delikanlısı gibi atını bir uçtan bir uca koşturdu. Sanki büyüklerimiz, Dolmabahçe yolunu Donkişot at koştursun diye açmışlardı.

Stadyumun önüne kadar gitti, geldi:

«Şansocuğum!» diye bağırdı, «Halk bu kaleyi kuşatmaya başladı. Kendimi tanıtmak, şövalyelikteki maharetimi göstermek için güzel bir fırsat...»

Ne oluyordu acaba? Nefes nefese Rossinant'ın peşine düştüm. Dolmabahçe'ye gelince gördüm ki halk yer yer ateş yakmış, sanki taarruz emrini bekliyordu. Kuyruğu son halkasında ayakta kestirenlerden birine sordum:

«Hayrola ahbap, ne oluyor?»

«Henüz bir şey olduğu yok, kapılar açılmadı.»

Asilzademe tercüme ettim. Güldü:

«Kapılar kendiliğinden açıldıktan sonra, böyle gece yarısı muhasaraya ne lüzum var? Hücuma kalkmalıyız ki açılsın!»

Atını bir aşağı, bir yukarı koşturdu:

«Ne duruyorsunuz be miskin miskin, hücum!»

Yahudice bilenler, anlamış gülüyorlardı:

«Hadi ordan Donkişot sen de!» dediler, «Bize güvenerek kabadayılığa kalkışıyorsun. Sen de anladın demek demokrasinin ne demek olduğunu ha? Turnikelerden bile geçemezsin sen!»

Başka bir yahudi:

«Yeldeğirmeni sandı, stadyumu!»

Biri, daha da ileri gitti:

«Yürü!» dedi. «Arkanda biz varız!»

Donkişot atını kıyasıya mahmuzladı; kapıya doğru dörtnala kalktı. Yahudiler:

«Ole ole!» diye bağırıyorlardı.

Dağ gibi stad kapılarına toslayan Donkişot, tepesinin üstüne uçmuştu atından. Miğfer, kurnaya çarpmış hamam tası gibi çınlamıştı. Rossinant acemi atları ürkütüp kaçıran bu olay karşısında dört ayağını gerdirerek çakılıp kaldı. Biraz hali olsa en azdan iki yüz metre kadar koşardı. Donkişot yüzükoyun yatıyordu. Cervantes'i tanıyanlardan biri:

«Değirmenin kanadına çarptı!» diye bilgiçlik etti. Ben, biraz istirahat etsin diye yavaştan alıyordum. Yeniden atına bindirsem, yine bir kahramanlığa kalkışıp beyninin üstüne gidecek değil miydi? Ayılıncaya kadar yatsın yattığı yerde... Ben kapının önünde dikilmiş beklerken biri sokuldu:

«Abi!» dedi, «Sen bırak moruğu da şu bileti al git!..»

«Ne bileti bu?»

«L tribünü. Var mı bir dünyalığın?»

«Ne yapayım ben bileti?»

«Maça girmeyecek misin?»

«Yoook!»

«Ne işin var öyleyse buralarda?»

«Ay siz gece yarısı maça mı geldiniz böyle?»

«Yok, ayazda Dolmabahçe Sarayında kabul resmine mi geldik sanıyordun? Ne işimiz vardı maç olmasa?»

Hemen Donkişot'u sızdığı yerden kaldırdım. Bindirdim atına:

«Gazla da gidelim!» dedim.

«Acelen ne be?»

«Maç varmış, maç!»

«Ne maçı, ne maçı!»

«Maç işte!»

«Olsun yahu! Ne çıkar maç varsa?»

«Vallahi bu maç senin kahramanlığına hiç benzemez. Bir araba da dayak yeriz.»

«Haklısın, ben ölmekten korkmam ama dayak yemekten korkarım. Bas gidelim!»

Tophane'ye doğru vurduk. Bir ara baktım ki bizimki macera arayan bir şövalye gibi dizginleri salıvermiş, atı kendi haline bırakmıştı. Horul horul da uyuyordu atının üstünde. Tam Tophane Hamamı'nın önüne gelince atın gemine yapıştım:

«Geldik şövalyem, inebilirsiniz!» dedim.

«Nereye?»

«Hamama!»

«Daha dün akşam Hilton'da aldım banyomu!»

«İyi ya burada da aldığın banyoyu verirsin!»

«Canım bırak şakayı! Bize hamam değil, han lâzım.»

«Ne yapacaksınız hanı? Sonra Donkişot'un hanı var derler.»

«Desinler, kötü mü?»

Hamamın kapısının önüne inmiştik. Hamamcı bizi görünce çıkmıştı içerden. Her halde erketeciler, haber vermiş olacaklardı. Ters ters söyleniyordu:

«Han mı burası be? Atın ne işi var burda?»

«Ahbap!» dedim. «Parasıyla değil mi?»

«Parasıyla...»

«Kaç kuruş hamam?»

«Kelle başına otuz kuruş.»

«İyi ya, paran kadar söyle! Al şu lirayı... İki biz, bir de at, otuzardan doksan kuruş, on da bahşiş, dalya yüz!»

Zuladaki son lira da gitmişti. Tam Tophanelik olmuştuk. Hamamcı, lirayı alınca, kapıyı ardına kadar açtı. Bizi gören adembabalar:

«Ekip geliyor, basıldık!» diye telâşlandılar. Ben:

«Siz basılacak kadar basılmışsınız. İşinize bakın!» dedim.

Birer köşeye biz de kıvrıldık. Göbek taşındakiler barbuta yeniden başladılar. Hem göğüslerine güm güm vura vura barbut

atıyorlar, hem de yalancı dolma gibi sardıkları dumanı bol bir sigarayı, elden ele dolaştırıyorlardı.

Ayağımın ucunda kıvrılanlardan biri:

«Ulan keriz!» dedi, «Bugün de kasaplar et kesmiyecekmiş.»

«Sana ne etten, sen ekmeğe bak!»

«Ulan koyun eti olmazsa beygir iyi para eder.»

Gözleri Rossinant'a dikildi. Rossinant burayı çok yadırgamıştı. Burnuna kaçan duman, onu hapşırtıp duruyordu. Bir ara gözleri süzüldü, dalgaya düşmüştü. Adembabalardan biri, Rossinant'ı göstererek:

«Götürüz edelim şunu!» dedi.

«Edelim!»

«Enayiler nerdeyse kestirecekler.»

«Kestirsinler de söğüşleyelim.»

«Ahbap!» diye dalgalarına taş attım:

«Bir sipsi uçlansana. Dükkânlar kapalı da alamadık.»

Güldü:

«Açık olsa alacaktın ha?»

«Ne sandındı?»

«Taş tutuyorsun demek?»

Sigarayı uzatmış, elindeki ateşle de yakmıştı. Şövalyeyi göstererek:

«Kim bu enayi?» dedi.

«Donkişot!»

«Ne iş yapar bu?»

«O, bir iş yapmayacak kadar asildir.»

«Bizden, desene!»

«Aşağı yukarı...»

«Yukarısı yok, mal meydanda.»

«Ama, bir iş çıkar da ye beni derse, durur musunuz?»

«Hiç bakmayız gözünün yaşına. Ahbap, şimdi biz kestireceğiz biraz.»

«Enayi, sızmış bile...»

«Şimdi ben de sızacağım.»

«Eee?»

«Bizi söğüşleyelim diye hiç vakit kaybetmeyin. Atlayın şu beygire, yallah!»

«Eee?»

«Biz uyandığımız zaman atı alan Üsküdar'ı geçmiş olsun!..»

Üsküdar olmazsa, doğru Edirnekapı.

«Tamam!»

Onlara fırsat vermek için arkamı döndüm, gözlerimi saklambaç oynar gibi yalancıktan kapadım. Az sonra, Rossinant'ın uzaklaşan ayak seslerini duymuş, rahat bir nefes almıştım. Yükün ağırı çıkmıştı aradan.

DONKİŞOTLUKTAN VAZGEÇİYOR

Hamamın bunaltılı havası, yorgunluk, sarhoşluk, biraz da farkına varmadan ciğerlerine çektiği esrar dumanı çoktan sızdırmıştı bizim Şövalye'yi.

Ben kendimden çok Şövalye'yi düşünüyordum. Donkişot'u bol bir memlekete düşmüştü zavallı. Sözleri, tam Türkçe'deki anlamında, yani «palavra» karşılığı gidiyordu. Şu halde yapılacak bir işimiz daha kalıyordu: Gazete çıkarmak! Bu iş kolaydı ama parayı nerden bulacaktık. Gazeteyi ya bir banka hesabına, ya da bir parti adına çıkarabilirdik. Bizim Donkişot da bal gibi başmakale yazardı. Bu memlekette hücum edilecek değirmen mi yoktu. Gazetenin adı da «Palavra» olurdu.

Kahramanlarını güreşçilerden seçen insanlara biraz da eli mızrak ve kalem tutan kahramanlar tanıtmalıydık. Ben Donkişot'la çıkaracağım gazetenin sekreterini ararken uyumuş kalmışım.

Uyandığım zaman Donkişot'u göbek taşında zar atarken gördüm. O da demek ortaçağ şövalyeleri, asilzadeleri gibi kumarcıydı. Yanına yaklaştım, gözü kimseyi görmüyordu.

«Bol şans!» dedim.

Hiç tınmadı. Seyicilerden birine sokuldum.

«Parayı nerden buldu?» diye sordum.

«Parası yoktu!» dedi, «Madalyasını koydu.»

«Hangisini?»

«Altın madalyasını. Elli papel değer biçtiler. Elli lirasına bir düşeş attı. İnek şansı var Ağabey! Cıvalı zar bile işlemiyor.»

«Bir yanlışlık olacak!» dedim, «Cervantes bile Donkişot'a barbut attırmamış!»

Konuştuğum, sakalı bıyığına karışmış adam:

«Ağabey, sen kimin evini soruyorsun? Biz Tophane'ye düşecek adam mıydık. Benim kim olduğumu biliyor musun sen?»

«Hayır!»

«Gene bilme. Gazetelerde resmim Çörçil'le Truman'la aynı sayfada çıkarıldı. Donkişot İspanya'da barbut atamaz ama, Tophane'de atar Abi!»

«Kazanıyor da...»

«Pabuçlarını giyerken belli olur.»

Kumar postunun başındaki, kazanan zardan yüklü mano kaldırıyordu.

Oyun, iki saat sürdü. Donkişot da dahil, kimsede metelik kalmamıştı. Sıra ceketlere, pantolonlara gelmişti. Donkişot'un önce altın madalyası, sonra bakır madalyası, peşinden zırhları, mızrağı, kılıcı gitti. Çizmelerle pantalon da gidince, kumar postunun dayısı:

«Babalık! Çekil şöyle bir kenara!» dedi, «Kalabalık etme!»

Donkişot oyundan başını kaldırınca beni gördü birden:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Nerde Rossinant?»

«Yürüttüler!» dedim.

«Nasıl yürüttüler?»

«Bayağı! Onlar yürütmeselerdi, kumarda sen yürütecek değil miydin?»

Hak vermiş olacaktı ki susuyordu.

«Bak ahbap!» dedim, «Ne at kaldı, ne avrat. Kılıç da gitti kalkan da... Sen de bizim gibi düpedüz bir yurttaş oldun! Bırak büyük işleri, büyük hayalleri de yapabileceğimiz bir iş arayalım. Sen gazete satamaz mısın, gazete?»

«Ben ha? Ben... Haksızlıklar tamircisi... Kahramanlıklar için yaratılmış büyük şövalye, nasıl olur da gazete satarım?»

Kendisi ile alay eden bir eda vardı sesinde.

«Canım kızma, yani demek istiyorum ki, basılı kâğıt ticareti yapacağız!»

«O da ne demek?»

«Bir gazete sahibi... Daha doğrusu bobinlerce kâğıt, tonlarca mürekkep sahibi olmak istemez misin?..»

«İstemez olur muyum? Güzel bir fikir bu. Mızrağımı kaybettikten sonra onun yerini tutacak bir kalemim olmalı. Öyle bir kalem ki ucunu sivriltip haksızlık edenleri gözüne sokmalıyım. Hani şu komprador denilen görünüşte asil, içi bozuk heriflerin.»

«O biraz güç!.. Kimse sana öyle kolay kolay gözünü çıkarttırmayacağına göre, bu işi de kıvıramayacağız. Donkişotluktan, atın, mızrağın da gitse... Donkişotluktan kurtulamıyacaksın sen!»

Hamamcı:

«Tamam!» diye bağırdı. «Herkes dışarı, yandı paralar!»

Kapının önünde silkeledikleri biri, bir adembaba, don gömlek kalmış Donkişot'u dipten doruğa bir süzdükten sonra:

«Sizi, Uyanbaba kahvesi paklar. Düşün peşime!» dedi.

Düştük peşine, Uyanbaba kahvesini boyladık. İçerdekiler kaşık kalıbı birbirlerine geçirmişlerdi. Biz de uygun bir yere çömeldik.

«Ahbap!» dedim, «Bende metelik yok ama, birer çay söyliyelim!»

«Parası?»

«Para mı? Hilton'da bile aklına para gelmiyordu, ne oldu böyle?»

«Ne olacak Cemil'ciğim» dedi, «Ben Hilton'da cesareti mızrağımdan, kalkanımdan alıyordum. Onlar gidince...»

«Cesaretin kırıldı değil mi?»

«Hayır dostum, hiç de öyle değil. O kılıçlar, kalkanlar beni, kendimden gerçekten uzaklaştırıyordu. Kılıcın peşinden palavra geliyor. Çizme şakırtısında gerçeğin sesini duymaz oluyor.»

Bunları Donkişot mu söylüyordu? Hayranlığımı belirtmek için:

«Benim asil şövalyem!» diye başladım. Bir kahkaha attı:

«Asil şövalye mi? Asil şövalye dediğin çizmeler, zırhlar, kılıçlar, kalkanlardı. Biraz da Rossinant'tı. Onlar gitti, ben kaldım. Ben... Donkişot De La Manş değilim. Artık Alonzo Kesada'yım. Bu zırhları giymeden de Alonzo'ydum. Memleketinizde kendime geldiğim için çok mutluyum.»

«Şövalyem! Pardon, Alonzo'cuğum. Sen, Donkişot'ların en akıllısı çıktın. Bizim memlekette boy boy Donkişotlar var ki yıllar geçti, hâlâ kendilerine gelemediler.»

«Onlar, Donkişot'luğu geçim vasıtası yaparlar. Onlar, atlarından inip çizmelerinden ayaklarını kurtarsalar da gene Donkişot olarak kalacaklardır. Onlar koltuklarından, düşseler de gene palavrayı dillerinden düşürmeyeceklerdir. Onlar... Kimliklerinden soyunsalar da hep aynı Donkişotlardır.»

Sözü uzattıkça uzatıyordu. Dili damağına yapışmıştı.

«Birer çay daha içelim mi?» dedim, «Parası mı? Ceketi bırakacağım çıkarken.»

«Benim bundan sonra bırakacak şeyim yok artık!» dedi.

Sonra kahveciye seslendim:

«Ahbap, birer çay daha!»

Kahveci kuşkuyla yüzüme baktı:

«Ha berakât!»

«Canım, getir, kolay!» dedim.

Sonra döndüm dostuma:

«Alonzo'cuğum!» dedim, «Ben çalışmaya karar verdim. İstanbul'da imar başladı. Her yerde iş var. Kollarımda kazma sallayacak güç varken...»

«Haklısın!» dedi, «Bana biraz zor gelecek... Bu kadar yıl kılıç salladıktan sonra, kazma sallamak...»

Sonra, çayından bir yudum çekerek getirdi gerisini:

«Ama söz çalışacağım!»

«Palavra mı, söz mü?»

«Söz!»

Tam bu sırada kapının önünde bir polis arabası durdu; Kapıya hemen iki polis dikilmişti:

«Eller yukarı. Arama, tarama var!»

İçeriye polisler dolunca, kıpırdayacak yer kalmamıştı. Tam bu sırada nerden geldiğini göremediğim bir taş parçası... İkimizin arasına yumruk kadar sert bir şey yuvarlandı. Bir topak afyon da olabilirdi. Eğilip alan polis:

«Senden düştü değil mi?» dedi.

«Hayır, benden düşmedi,» dedim.

«Öyle ise arkadaşından!»

«Ondan da değil!»

«Ya senden, ya ondan...»

«İkimizden de değil!»

«Peki, ikiniz de gelin öyleyse!..»

Komisere seslendi:

«Afyon kaçakçısı bunlar!»

Bana sert sert bakıp söyleniyordu kahveci:

«Zaten gözüm tutmamıştı bu namussuzları!»

Sonra, sarıldı yakama.

«Ver, dört çay parasını.»

Büktüm boynumu:

«Yok!» dedim.

«Nasıl yok?»

Komiser polisçe bir yanıt buldu bu sorusuna:

«Afyon satsaydı verecekti!»

«Yaz duvara, kodesten çıkınca alırsın!»

Kolumuzdan tuttukları gibi attılar bizi kamyona. Kapıyı da üstümüzden sürgülediler. Dostum Alonzo olandan, bitenden hiçbir şey anlamamıştı.

«Cemil'ciğim!» dedi, «Nereye gidiyoruz?»

«Sağmalcılar Şatosuna!»

İkimiz de gülüyorduk. Bütün burnu sürtülen soyluluk budalaları gibi, o da gerçekle yüzyüze gelmiş, bizden olmuştu artık.

ABBAS
YOLA GİDEN

Abbas'ın sürekli yolculuğu, sürekli muhalifliğinin en doğal bir sonucudur. Serbest Fıkra yeni kurulmuştu, o günlerde... Abbas bu Fırkaya giremezdi ama, Arif Oruç'un «Yarın» gazetesini de mi okuyamazdı! Öğretmenliğe başladığı gün, Yarın'ın da gizli okuyucularından oldu. Adapazarı'na işleyen şoförlere getirtir, köşede bucakta okurdu.

Bu gazeteyi saklı, gizli okurdu ama, görüşlerini açıkça söylerdi. Belediye Reisi Mithat Bey'in kendi kapısının önüne yaptırdığı kaldırımın resmi, bu gazeteye geçince kıyamet de koptu. Bu resmi gönderse gönderse Abbas göndermiş olacaktı.

«Benim ne makinem var, ne de fotoğraf çekmesini bilirim!» dediyse de kimseye dinletemedi. Bir Belediye Reisi evinin önüne kaldırım yaptırıp, kapısının önüne iki de fener astıramaz mıydı. Nasıl ters görüş, ne biçim «menfi» düşünüştü bu! Bir öğretmen... Hem de hükümetin (milletin değil) parasıyla okumuş zavallı bir ilkokul öğretmeni, nasıl olurdu da «muhalefet» yapabilirdi.

Abbas'ın ilk yolculuğu böyle başladı işte. Ters görüşlü, menfi öğretmenin Gerede'de işi yoktu artık! Mudurnu kazası, sanki hudutların ötesindeymiş gibi, tuttular Abbas'ı Mudurnu'ya yolcu ettiler. Abbas her ders senesi bir ilçe değiştiriyordu. Deniz havasının muhalif bir kafaya iyi geleceğini düşünen tecrübeli idareciler, en sonunda onu Bolu'nun tek sahil kazası olan Akçakoca'ya yolladılar.

Halk Partisine karşı ilk isyan bayrağını çekenlerden biri Akçakoca kaymakamıydı o zamanlar. Tam ocağına düşmüştü bizim Abbas. Onunla birlikte Demokrat olan Abbas, herşey olup bittikten sonra, sırf muhbirlik ilkelerine sadık kalmak için yine muhalif partilerden birine geçti.

Halk Partisi zamanında ilçe değiştiren Abbas, bu sefer büyük yolculuklara çıkmak zorunda kaldı. Artık ilçeler bitmiş, iller başlamıştı. Kastamonu, Kırşehir, Yozgat, Sivas, Erzincan derken Van'ı boyladı. Daha da öteye sürülmeğe sınır müsaade etmediği için emekliye ayırıverdiler.

Bir gün İkbal kahvesinde oturuyordum ki, bizim Abbas çıkageldi:

«Hayır ola!» dedim.

Daha okullar kapanmamıştı çünkü...

«Bilfiil 25 sene öğretmenlik yaptım. Emekliye ayırdılar!»

«Bir yanlışlık olacak!» dedim. «Sen bilfiil öğretmenlik değil, bilfiil muhaliflik yaptın!»

«Daha iyi ya!»

«Anlaşıldı, otur iç bir kahve!»

«Ne kahvesi be!.. Memlekette kahve mi var?»

«Çay iç!»

«Memlekette çay mı var?»

«Canım memlekette ne varsa ondan iç, hele otur önce!..»

«Oturmam azizim! Geçen gün mahalle kahvesinde açtım ağzımı, yumdum gözümü... Böyle idare mi olur, böyle iktidar mı olur... Yakında gazete çıkaracağım. Bizde ne basın var, ne yazar... Hepsi kâğıt... mürekkep tüccarı...»

Ne sürülmeler, ne emekliye çıkarılmalar bizim Abbas'ı yola getirememişti. Aksine bütün bu olanlar bitenler onu zıvanadan çıkarmış, belâlı, gözünü budaktan esirgemez bir iktidar partisi düşmanı yapmıştı. İki kişiyi bir arada gördü mü ne yürüyüş kanunu dinliyordu, ne oturuş... Hemen katılıyordu aralarına.

Bütün keskin sirkelerin zararı küpüne olduğu gibi, Abbas'ın sert muhalifliği de kalbine vurdu. Bir genel kurul toplantısında birinci krizi atlattı. Yönetim kurulu toplantısında ikinci kriz bindirdi. Toplantının hızına paralel olan kriz Abbas'ı Merkez Efendi'ye kadar yolladı. Artık herşey bitti. Ne Abbas kaldı, ne yolculuk diyorduk, meğer ne kadar yanılmışız!

Kimbilir Merkez Efendi'yi Merkezî İdare sanan Abbas, herhalde toplantıda iktidara fazla yüklenmiş olacak ki, mezarına işaret kazıkları çakıldı. Onu ziyarete gittiğimiz bir gün memurlar:

«Cenazenizi kaldırın burdan!» dediler.

«Bir taşkınlık mı yapıyor gene!»

«Yola gidiyor!»

«Yapmayın!» dedik. «Bizim Abbas sağlığında gideceği kadar yola gitti. Bırakın da biraz dinlensin mezarında!»

«Olmaz!» dediler, «İmar var!»

«Peki nereye kaldıralım?»

«Eğrikapı'ya!»

«Abbas bütün hayatında kapıların eğrileri için çarpıştı. Duramaz orda!»

Eğrikapı'da münasip bir yer aradık ister istemez. Bir de yeni kazılan mezarları gördük ki, yarısına kadar su. Zaten bizim Abbas iktidardan çektiği kadar romatizmadan da çekmişti. Gönlümüz razı olmadı. Ona öyle havadar, öyle rahat bir yer bulmalıydık ki, şikâyete, daha doğrusu muhalifliğe fırsat bulamasın. Abbas'a, Maltepe'nin otuz metre ilerisinde tam bir sayfiye yaşamı sürdürecek, havadar bir yer bulduk. Mezarlıklar Müdürlüğünün de müsaadesini alarak ikinci bir cenaze töreniyle kaldırdık yeni dinlenme yerine...

Abbas'ın yeni mezarının, o kadar güzel görüntüsü vardı ki,

fırsat buldukça ziyarete gidiyor, temiz bir kır havası almış oluyorduk.

Geçenlerde yaptığımız ziyarette bizi mezarın başında gören memurlar:

«Yahu biz de sizi arıyoruz, neredesiniz?» dediler.

«Hayır ola!» dedik, «Gene Abbas'tan bir şikâyet mi var?»

«Hani Rami'den gelen 25 metre genişliğinde bir asfalt yol var ya...»

«Mutlaka bu asfalt yol bizi ve Abbas'ı alıp götürecektir...»

«Maalesef öyle!»

«Canım mezarı buraya naklederken Mezarlıklar Müdürü bilmiyor muydu bunu?»

«Nerden bilsin... Müdür, yol mühendisi değil ki... Hem artık bu işlerden yol mühendisleri de anlamaz oldu!»

«Şimdi ne olacak?»

«Alıp cenazenizi münasip bir yere kaldıracaksınız!»

«Nerenin münasip bir yer olduğunu nasıl bileceğiz dostum, sen onu söyle!»

«Şimdilik yol geçmeyen bir yer gösteririz size, o kadar...»

«Peki, bizi bulamasaydınız ne olacaktı?»

«Mezarları numaralayıp askeri kamyonlarla kaldıracaktık.»

«Olmaz, karışır!..»

«Canım karışırsa ne zararınız olur bundan?»

«Doğum koğuşu mu burası be? Hiç olmazsa insan ölüsüne sahip çıkabilmeli!»

«Alın, siz kaldırın öyleyse! Önce bir tabut yaptıracaksınız...»

«Sonra?»

«Tabutu kurşunlatacaksınız.»

«Kurşunu nereden bulacağız?»

«Belediyeden. Ama biraz bekleyeceksiniz. O kadar çok nakil işleri oluyor ki kurşun yetişmiyor.»

«Hadi tabutu kurşunladık. Sonra ne olacak?»

«Doktor muayenesi.»

«Cenazeyi mi muayene edecek?»

«Hem tabutu, hem cenazeyi.»

«Uzun iş.»

«Adamları var bu işin. Pazarlık edin, gerisine karışmayın!»

Ne ise bütün işleri kitabına uydurduk. Çok uzağa da götürmeye gerek kalmadı, 500 lira masrafla mezarı 100 metre geriye alıyorduk. Abbas'ın en kısa yolculuğu da bu olmuştu. Bütün bu olanlardan, bitenlerden Abbas'ın şikâyetçi olduğunu hiç sanmıyordum. Bir muhalif için ölümlerin en tehlikelisi bir kenarda unutulup kalmak, yani bir «Siyasi mevta» olmaktır. Bizim Abbas'ın öldükten sonra bile sapına kadar bir muhalif olduğuna artık kimsenin bir kuşkusu kalmamıştı.

BEN İYİNİYET SAHİBİ

Paralı, itibarlı, imtiyazlı bir insan olmadığımı anladığım günlerde şöyle düşünmüştüm:

«Oğlum Azmi! Para sahibi olamazsın, para sahibi olamadığın için de itibar sahibi olamazsın! Geriye bir iyiniyet sahibi olmakla, imtiyaz sahibi olmak mı kalıyor. İyiniyet sahibi olsan bile, kimseyi inandıramıyacağına göre, ha olmuşsun, ha olmamışsın, hepsi bir! Kala kala bir imtiyaz sahibi olmak mı kalıyor? Bilmem kaç kuruşluk pulun başına gelir. Yaz dilekçeni, git tütüncüden dört de beyanname al... Otur, Meserret kahvesinde doldur, iliştir dilekçene. Dayan valiliğe, oldun bir gazetenin imtiyaz sahibi... Gazeten ister çıksın, ister çıkmasın!»

Birşeye sahip olduktan sonra gerisi kolay, karıştın demektir insan arasına. Artık yuvarlanır gidersin, bira fıçısı gibi...

O zamanlar kâğıdın topu sekiz lira. Şimdiki gibi karaborsada yetmiş liraya değil. İmtiyaz sahipliğini yürürlüğe koyabilmek için iki top kâğıt attın mı matbaaya, tamamdır. Ama gazeten, sat-

mıyormuş, satmasın. Kese kâğıtçılık öldü mü? Ver kiloya, yine gazeten gazete!

«Muhalif» olduğum müddetçe kese kâğıtçılara düşmedi gazetem. Hiç bir gün üzüm alırken bastığım gazeteyi manavdan kınalı yapıncak fiyatına satın almadım.

Babıâlide bobin patlağını top kâğıt haline getiren Niğdeliler beni ne kadar tanıdı ise, basın savcısı ile de o kadar içli dışlı oldum. İmtiyaz sahipliğim, nihayet, dosya sahibi tanınmış bir adam haline getirdi beni. Adım duyuldu. Tütüncüsünden, taksitçi terzilere kadar tanıdılar beni. Bu memlekette, kendimi polisinden tut, mahalle bekçisine kadar tanıttım, bir şu, adamın değerini para ile ölçen bankacıların dışında.

Anlatayım, siz de hak verin bana. Kâğıt toplarının sayısı her hafta beş on kabardığı sıralardaydı. Gazetemin pek az kilo tutan iadelerini kese kâğıtçılara kaptırıp çavuş üzümü fiyatına tekrar satın almaktansa postalayıp Anadolunun kuş uçmaz köşelerine göndermeyi daha uygun buldum. Ama günü geçmiş gazetelermiş, olsun. Oralara hiç gazete gitmediğine göre isterse ay değil, yıl geçsin!

Bu arada Kıbrıs'a da bol bol gazete gönderiyordum. Her hafta gönderdiğimin iki mislini istiyorlardı. Satış iyiydi ama parasını göndermiyorlardı bir türlü. «Göndermesinler» dedim, okusunlar da. Bir gün Kıbrıs bizim olur da hesabı o zaman görürüz. Meğer onların göndermemeleri, ne kötü niyetten, ne de darlıktanmış, döviz meselesinden ileri geliyormuş! Nasılsa o meseleyi de çözümlemek yolunu bulmuşlar. Bankadan bizim idarehaneye bir «ihbarname» geldi. Şu kadar dolarını gel de al diyorlardı.

Bankanın başlığını, mühürünü taşıyan ihbarnameyi memura uzattım:

«Verin bizim 5 doları!» dedim.

«İhbarname»yi eline aldı. Hayatında hiç ihbarname görmemiş gibi okudu. Evirdi, çevirdi, altına üstüne baktı, uzattı bana:

«Bu Halkyolu adlı gazetenin sahibi kim?» dedi.

«Ben!» dedim. «Ben, Azmi Halktanır!»

«Bu para Halkyolu isimli gazetenin sahibine geldiğine göre... Önce gazetenin sahibi olduğunuzu gazetede bize göstermeniz gerekiyor.»

«Kolay!»

Dedim, doğru tütüncüye!.. On kuruş verip bir gazete aldım. Uzattım bankacının gözünün içine:

«İşte!» dedim. «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır!»

Parmağımı bastığım sütundaki yeri okudu:

«Tamam!» dedi. «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır... Gazetenin sahibi Azmi Halktanır olduğu için bu Kıbrıstan gelen beş dolar da Azmi Halktanır'a geliyor demektir.»

«Tabii... Size gelecek değildi ya. Yalnız gazetenin imtiyazını bir görmemiz gerekecek! İmtiyaz gerçekten bu Azmi Halktanır'ın üzerine mi?»

«Yani benim üzerime ama, yanımda değil!..»

«Nerede ise getirin!»

Ne olur ne olmaz diye Erenköy'deki büyükannemin sandığına kilitlemiştim.

«İyi ama!» dedim, «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır olmasaydı, gazeteye imtiyaz sahibi Azmi Halktanır diye yazılır mıydı?»

«Haklısınız ama burası banka... İnandırıcı belge, müsbet vesika göstermeniz gerekiyor!»

«Beni şimdi Erenköy'e kadar yollamayın!..»

Daha da ötede olsaydı yine de yollayacaktı. Bankanın rüzgârımla açılan kapısından girerken karşıda bir adamın beklediğini gördüm. Ben bankadan çıkınca o adamcağız da düştü peşime... Vapura bindim, o da benimle... Öyle ya... Bankadan beş dolar çekecek bir gazeteciyi hiç boş bırakırlar mıydı? Bana verdikleri önemi anlayınca büsbütün göğsüm kabardı, şu memlekette, kim ne derse desin, bir gazetede imtiyaz sahibi olmak başka şeydi. Benim gibi beş dolarlık bir imtiyaz sahibi de olsa...

Yolculuk biraz uzun sürdüğü için kapı kadar imtiyaznameyi ancak ertesi gün getirebilmiştim. Göğsümü gere gere uzattım memura:

«İşte!» dedim, «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır, gördünüz mü?»

Bir bana baktı, bir imtiyaza... İkisi arasında pek uygunluk görmedi ama, ne de olsa kapı kadar vesikaydı bu:

«Tamam!» dedi, «Kıbrıstan gelen beş doları şu imtiyazname-de adı yazılı Azmi Halktanır alacak!»

«Yani ben!»

«Siz mi?»

«Evet ben!»

Beni ilk kez görüyormuş gibi tepeden tırnağa yeniden süz-dü:

«Ama bu beş doları alacak olan Azmi Halktanır'ın bizzat siz olduğunuzu nasıl isbat edeceksiniz?»

«Yalan mı söylüyorum ben!»

«Estağfurullah!»

«O halde?»

«Vesika lâzım.» «Yani Azmi Halktanır'ın siz olduğunuzu isbat edecek vesika...»

«Buna gerek var mı?»

«Var ki istiyorum. Şu elinizdeki imtiyazı herhangi bir adam tutup getirse, ihbarnameyi de postacının elinden alıp gelse, verin parayı bana dese... Verebilir miyim?»

«Hayır veremezsiniz!»

«Öyle ise size de veremem, mazur görün!..»

«Şimdi ne olacak?»

«Çok basit... Kimliğinizi göstereceksiniz!»

«Yok!»

«Oldu mu ya!»

«Beni polisinden mahalle bekçisine kadar herkes tanır. Muhalif bir gazetenin sahibiyim ben!»

«Biz tanımayız... Kimlik?»

«Yok!»

«Nüfus cüzdanın da mı yok?»

«Var... O var ama Erenköy'de...»

«Getireceksiniz. Başka çare yok!»

Ben önde, bankanın kapısında bekleyen yeni arkadaş arkada, tuttuk Erenköy'ün yolunu... Ancak banka kapanırken soluk soluğa uzatabildim memura. İkinci Dünya Savaşında dış kapağından içindeki boş sayfalarına kadar ekmek karnesi, damgası yemiş nüfus cüzdanımı evirdi, çevirdi:

«Bu sizin mi?» dedi.

«Kimin olacaktı?» dedim.

«Yani?»

«Azmi Halktanır'ın nüfus cüzdanı...»

«Bu cüzdanın Azmi Halktanır'ın nüfus cüzdanı olduğundan hiç şüphem yok!»

«Şu halde?»

«Benim öğrenmek istediğim. Bay Azmi Halktanır'ın kim olduğu... Siz misiniz, başkası mı?»

Artık kızmıştım:

«Memur Bey!» dedim, «Siz bana hakaret ediyorsunuz! Diyelim ki şu ihbarnameyi postacının elinden ben aldım. Azmi Halktanır'a ait olan imtiyaznameyi de buldum getirdim. Bu nüfus cüzdanını da Halktanır'ın cebinden çalmadım ya!»

«Bütün bunları herhangi biri tutup getiremez mi? Bu üç vesikayı da getiren adamın Bay Azmi Halktanır olduğuna dair bir vesika sorarsam haksız mıyım?»

Galiba memur haksız da değildi. Ben ki «Halkyolu» gazetesinin sahibi, Halktanır'dım:

«Ne yapmam gerekir?» diye yelkenleri suya indirdim.

«Ne mi yapmanız gerekir? Nüfus cüzdanınıza bir fotoğrafçık yapıştırıp mühürletseydiniz bütün bu zorluklar çözümleniverirdi!»

Nüfus cüzdanımı yeniden elimden aldı, fotoğraf yerini soktu gözümün içine:

«Görüyorsunuz ya fotoğraf yok! Bay Azmi Halktanır'ın bizzat siz olduğunuzu isbat etmek zorundasınız!»

Biraz daha yumuşadım.

«Efendim!» dedim. «Bir kolaylık gösterin de şu beş doları alalım artık!»

Güldü:

«Bir kolaylık mı?» dedi. «Şu bankanın içinde bir tanıdığınız var mı, bir bakın!»

Bir salon dolusu memuru gözden geçirdim, şu aksiliğe bakın ki tek bir tanıdığım yoktu ama, kapının önünde dikilen memuru hatırlayınca biraz ferahladım:

«Efendim!» dedim, «Şu karşıdaki memur?..»

Ben parmakla gösterirken benim yeni arkadaş kayboluvermişti.

«Kim o memur?» dedi. «Bizden mi?»

«Hayır, bizden!»

«Sizden olmaz, bizden olacak!»

Centilmence bir selâm verip uzaklaşmaktan başka yapılacak bir iş kalmıyordu bana.

Bir hafta sonra matbaaya gitmek için tramvaydan inmiştim. Karşıma biri çıktı:

«Sizi İkinci Şubeye kadar götüreceğim!» dedi.

«Ne var İkinci Şubede» dedim.

«Sizin için bir basın dâvasından ötürü tevkif müzekkeresi var da...»

«Sakın yanlışlık olmasın. Ben Azmi!»

«Evet Azmi Halktanır... Yanlışlık yok...»

«Memnun oldum beni tanıdığınıza...»

«Buyrun bizim adli kaleme kadar gidelim!»

Adli kaleme kadar gittik. Komiser:

«Azmi Bey!» diye başladı söze...

Oh! Komiser de tanıyordu beni. Ne imtiyazname sordu, ne nüfus cüzdanı, ne nüfus cüzdanında fotoğraf:

«Bir basın dâvası... 159'uncu maddeden... Dâva mevkufen görüleceğinden adınıza kesilmiş bir tevkif müzekkeresi var da...»

Sonra arkamda dikilen memura:

«Azmi Beyi savcılığa kadar götürüver!»

Deftere bir şeyler yazdıktan sonra:

«Buyurun!» dedi.

Ben önde, memur arkada, girdik savcının odasına:

«İşte efendim!..» dedi, «Azmi Halktanır?»

«Bu mu?»

«Evet bu!»

«Tamam!»

Ne imtiyazname sordu, ne nüfus kâğıdı... Ne nüfus kâğıdında fotoğraf aradı:

«Götürün!» dedi.

Ben önde, memur arkada tuttuk cezaevinin yolunu. Çift kapılı demirkapı, ziline dokunur dokunmaz açıldı, nöbetçi gardiyan:

«Kim bu?» dedi.

«Azmi Halktanır, teslim!»

«Tamam!» diye imzaladı teslim kâğıdını.

Ne imtiyazname aradı, ne nüfus cüzdanı, ne nüfus cüzdanında fotoğraf.

Bu gibi belgeler, ancak bankadan adına gelen beş doları almak için sorulurdu bizim gibilere. Cezaevine girmek için ne gereği vardı bu ıvır zıvır şeylerin!

PİJAMA TERLİK

Ercüment erkenden eve gelmiş, pijamasını giymiş, terliklerini geçirmişti ayağına. Kaşarlanmış bir bekârın, evlilikten beklediği de bu pijama-terlik rahatlığından başka ne olabilirdi?

«Bak hanım!» dedi, «Öyle suratını asma!.. Patron bugün canıma okudu. Belediye Meclisinin toplantısı varmış, git gör, dedi. Gerçekten görülecek şey. İçeri girer girmez kendimi futbol sahasında sandım. Orta hakemleri, yan hakemleri, kaptanlar, idareciler... Firikikten, penaltıdan konuşacakları yerde, yoldan, asfalttan söz açmaları öyle komikti ki!..»

«Uzatma!» dedi karısı, «Bırak yol yapmayı! Bu gece bağlasan evde durmam. Evlendiğimiz günden beri hep böyle! Belediye Meclisine gittim. Ticaret Odasına çağrıldım, bu gece Saray Tiyatrosundaydım... Hababam Sınıfı'na dâvetliydim. Sonra gelsin pijama, gelsin terlik! Anladık, gazetecilik yorucu meslek, sinema, tiyatro eleştirileri de yorucu... Bir akşam da, kalk Sevgi'ciğim beraber gidelim demek yok mu?»

Oysa Ercüment Düzyol'un anladığı evlilik, pijamayla terlikti.

Kırkına kadar koşmuş yorulmuştu. Bundan sonra kitapları, plâkları arasında yaşıyacaktı. Neler söylüyordu bu Sevgi? Koluna takıp sinema sinema gezdirecekti onu ha!.. Oysa nişanlılık günlerinde hiç de öyle görünmüyordu. Onun, otuzunu aşmış, bir dul olmasının hiç mi bir anlamı yoktu? Otuzbeş değil ya, altmışında da olsa kadın kadındı demek... Az çok kendine göre dünyalığı olan bir dul olduğu için seçmişti onu. Bundan sonra bütün aradıklarını, şu dayalı döşeli evin rahat divanlarında, koltuklarında bulacağını sanmıştı. Aldanmıştı demek!

Sevgi boynuna sarılmış, saçlarını okşuyordu:

«Hiç olmazsa...» diyordu, «Haftada bir iki... Şöyle pastacıya kadar... Çok şey istemiyorum ki senden!...»

Daha neler söyliyecekti, kapının zili çalmasaydı. Hemen koştu kapıya. Ercüment:

«Kimmiş gelen?» diye seslendi içerden. «Misafir falan mı yoksa?»

«Postacı!» dedi karısı, «Dergiler, gazeteler... İki mektup, bir kitap... Tamam... Okuyacak şeyler çıktı... Uzan divanın üstüne!.. Ben mutfağa gidiyorum, bu akşamdan da hayır yok!»

Demişti ama, girmemişti mutfağa. Ercüment kendi kendine söyleniyordu:

«Mektup gelir, darılır... Dergi gelir, darılır... Gazete gelir, darılır... Öf be!..»

«Ne oluyorsun canım... Hele aç şu mektupları!»

«Açmıyacağaaam!.. Okumayacağaaam!..»

Karısı mektubu çıkarmış, vermişti eline. İkinciyi açıyordu. Ercüment evirdi çevirdi:

«Bankadan!» dedi, «Hesabımızı bildiriyorlar! Ver onu da! Bu da bir sinemadan... İki dâvetiye var... Durak için. Ne vardı Durak'ta?»

«Bu gece başlıyor... Bir İtalyan filmi. Gazetede vardı adı... Ecel Teknesiydi galiba!..»

«Ha, romanını okumuştum. Komedi olacak. Öyle ama, böyle centilmenlikleri yoktu bu heriflerin... Bu biletler de ne oluyor?»

«Canım, sinema eleştirileri yazmıyor musun son günlerde!»

«İyi ama?..»

Gerisini söylemiyordu. Sinemalardan da, tiyatrolardan da dâvetiyeler gelirdi. Ama gazeteye gelirdi... Sevgiye göstermezdi bunları. Genç arkadaşlara aktarıverirdi oracıkta... Kimin aklına gelmişti bu azizlik?.. Sakın bu işi karısı yapmasın? Şimdiye kadar eve yollandığı olmamıştı bu dâvetiyelerin! Mutlaka onun başının altından çıkmıştı bu iş... Ne yapmalıydı şimdi? En iyisi yutar görünmek:

«Hadi karıcığım!» diye okşadı saçlarını, «Sen yemeği hazırlarken ben de traş olayım!»

«Ne?.. Gidiyor muyuz yoksa?»

«Vay namussuz!» dedi içinden, «Sanki biletleri kendisi zarflayıp atmamış postaya!.. Korkulur bu kadın milletinden!»

«Evet Sevgi'ciğim!» dedi, «Gideceğiz tabii!.. Biri nezaket gösterip göndermiş... Gitmemek kabalık olmaz mı?»

«Sırf bunun içinse...»

«Anlamadım...»

«Sırf bu dâvetiyeleri atanın hatırı için mi gidiyoruz yani?»

Kızmıştı gene:

«İster atanın, ister tutanın hatırı için! Gidiyoruz işte!.. Hazırla yemeği!»

«Yemek hazır!»

«Saat... Tam sekiz... Bir saat var... Önce biraz sıcak su!...»

Ercüment traş olurken karısı da sofrayı hazırlamıştı. Yıkanıp kurulandıktan sonra oturdu sofraya. Karısı, buz dolabından aldığı rakıyı iki kadehe boşalttı. Ercüment:

«Hadi karıcığım!» dedi, «Gösterdiğin inceliğin şerefine!»

Karısı bu incelikten bir şey anlamamış görünüyordu:

«Teşekkür nonoşum!» diye dikti, sonuna kadar. İçkide Ercüment'ten aşağı kalmazdı hani... Kadehleri yeniden doldurdu:

«Hadi sağlığımıza, mutluluğumuza!»

Bir, bir daha derken dokuz buçuğa doğru zor girebilmişlerdi sinemanın kapısından. Patron gişede hesaplara bakıyordu. Seslendi delikten:

«İyi akşamlar Ercüment beyciğim. Sanıyorum ki, çok beğeneceksiniz...»

Hoppala! Acaba patron mu göndermişti biletleri yoksa! Hani olmaz da değildi.

«Teşekkürler...» diye selâmladı. «Çok teşekkürler!..»

Sıra başındaydı yerleri... En güzel yerde... Seçilip alındığı belliydi biletlerin. Reklâmlar çoktan bitmişti. Başlamıştı filim... Ne artistlerin adlarını görmüşlerdi, ne de rejisörün. İtalyan filmi olduğu kadınların tombulluğundan, erkeklerin de esmerliğinden belliydi. Hiç biri de tanınmış oyuncular değildi. İkinci Dünya Savaşında bir destroyerin hikâyesiydi bu... Olsa olsa Yunan denizcileri olacaktı içindekiler. Korsan kılıklı kişiler... Bu, İngiliz Amiralinin emrinde bir korsan gemisi olmalıydı. İskenderiyeli orospuların uğurlamasıyla başlıyordu filim. Bütün gemicilerin adları da bu orospuların taktığı uydurma adlardı: Kasatura... Kandil... Burun... Kobra... Dümen... En lâfı edileni gemici Kobra... Bir de Nizamiyeden geçme doktor vardı. Gemiden de gemicilikten de anlamadığı için takılan takılanaydı!

Kadınlara savaş sırlarını kaptırmamak için geminin rotasını İskenderiye açıklarında bildirmişti Amiral. Hedef Oniki Adalardan biri! Bu adada Almanlar var... Gecenin karanlığından faydalanan Ecel Teknesi usulcana sokuluyor adaya... Adada karartma müthiş...

Limandaki bütün gemileri top ateşine tutup batırması isteniliyor kaptandan... Herkesin kulağı kirişte... Önce baş üstündeki ışıldak açılacak, komut verilince. Gemilerin yerleri belli olur olmaz hemen söndürülecek. Sonra ateş başlıyacak...

Ecel Teknesi koylardan süzüle süzüle sokuluyor limana... Işıldağın başında Kobra. Kulağında alıcı... Bekliyor. Alıcıda kaptanın sesi:

«Hazır mısın?»

«Hazırım kaptan!»

«Işıldakla limanı tara... Aç çabuk! Ve kapat!...»

Bir anda ortalık pırıl pırıl... Kabak gibi çıkıyor Alman hücumbotları ortaya! Topçulara komut:

«Ateş!»

Kobra'nın kulağında kaptanın sesi:

«Işıldağı söndür! Çabuk!..»

Kobra düğmeyi çeviriyor, çeviriyor, kapatamıyor. Ecel Teknesi tabak gibi ortada!.. Kıyıda gürleyen Alman topları... Mitralyözler!...

Kaptan tepiniyor:

«Karart şu mereti diyorum sana!»

«Düğme yalama olmuş, kapatamıyor ki! Gemiciler bırakırlar topları, sarılırlar battaniyelere, ışıldağı maskelemek için... Almanlar verirler kıyıdan cayırtıyı! Arkalarına bakmadan sıvışırlar bizim kahramanlar!

Bir mermicik de olsa korsan gemisinin bordosuna!

Bütün bu patırtılarda yüreği ağzına gelmiştir doktorun. Kamarasından başını çıkarıp dışarıya bakamaz olmuştur.

Onun yüreksizliğini bilenler bir oyun hazırlarlar güvertede. Ayaklarını yere vura vura, bağrışa çağrışa koşuşurlar doktorun kamarasının önünde... Doktor telâşla atar kendini dışarı:

«Ne var, ne oluyor?»

Cankurtaran tulumlarını üfürürler cevap yerine. İşin sarpa sardığını, geminin tehlike geçirmekte olduğunu sanan doktor da giyer tulumunu, başlar üfleyip şişirmeye!

Kobra geçer önüne bir ara:

«Doktorcuğum!» der, «Kilonu öğrenebilir miyim?»

«Doksan!» der doktor, «Neden sordun?»

«Boşuna üfleyip de nefesini tüketme! Bu tulumlar yetmiş kiloluk!»

«Ne! Yetmiş kiloluk mu? Ne yapacağım şimdi ben?»

«Vakit geçirmeden duaya başla!»

Sevgi, kocasının omuzuna dayamıştı başını. Işıkların yandığının bile farkında değildi. Kocasının yanında oturup ilk defa bir film seyretmişti ya!

Kapıdan çıkarlarken patronun hâlâ kapıda dikilip durduğunu görünce şaşırdı Ercüment. Bir selâmla kurtulmak istedi. Ama olmadı, patron mutlaka filmi nasıl bulduklarını öğrenecekti... Daha sormaya vakit bırakmadan çıkardı şapkasını Ercüment:

«Güzel!» dedi, «İyi bir gece geçirdik, teşekkürler!»

Kulaklarına kadar açıldı ağzı patronun:

«Artık bir yazı» dedi, «Klişeye gelir resimlerimiz de var, isterseniz...»

«Gönderin gazeteye!.. Hadi iyi geceler!»

«İki bilet karşılığı reklâm yaptıracak sana! Hele açıkgöze bak!» dedi karısı.

«Biletleri o mu yolladı demek istiyorsun?»

Birden çıktı karısının kolundan:

«Bırak artık alayı!» diye dikleşti Ercüment.

«Ne alayı canım?»

«Biletleri alıp postaya verenin sinemacı olmadığını biliyorum!»

«Ben miyim yoksa?»

«Evet... Sen!»

Kadın dikildi kaldı yolun üstünde:

«Seninle sinemaya gitme şerefine erişebilmek için demek bu oyun!»

«Ne şerefi canım! Sırf beni kitaplarımdan, plâklarımdan, gazetelerimden, radyomdan ayırmak... Mutluluğumun içine tükürmek...»

«Say daha... Terliklerim...»

«Evet, terliklerimden, pijamalarımdan uzaklaştırmak için yaptın bu oyunu!»

Daha fazla konuşmamak için bir araba çevirdi hemen.

Cebinden çıkardığı anahtarla kapıyı açtığında saat yirmidördü çoktan geçmişti. Hole girer girmez irkildi birden:

«Sevgi!» dedi, «Çıkarken elektrikleri kapatmıştın değil mi?»

«Kapatmıştım!»

«Bu odanın kapısını da iyice çekmiştin?»

«Evet!»

«Pekii!»

«Bak, radyo yok yerinde!»

«Yaaa!..»

«Pikabım... Kitaplarım... Plâklarım da yok!»

Karısının gözüne bir şey ilişmişti masanın üstünde:

«Bir kâğıt...» diye bağırdı: «Hem de okunaklı bir yazı! Bak ne yazıyor! Sayın Ercüment Bey, filmi beğendiğinizi umarım. Gazetenizde yazacağınız eleştiriyi sabırsızlıkla bekliyorum. Öteden beri eleştiri yazılarınızı hayranlıkla okumaktayım... Bu konudaki geniş kültürünüzü de bilhassa takdirle anımsamak zorundayım... Zaten sırf bu merak yüzünden bu akşam evinizi ziyaret ettim. Bu kültürü hangi kaynaklardan edindiğinizi öğrenmek için... Bana yardımcı olacağını sandığım pikabınızı, plâklarınızı, kitaplarınızı, radyonuzla, televizyonunuzu müsaadesiz aldığım için özür dilerim.

Hanımefendiye saygılar, size de teşekkürler!»

Ercüment şaşkınlıkla sordu:

«İmza?»

Karısı, usta bir dedektif bakışıyla süzdü kocasını:

«İnsaf!» dedi, «Bir de adresini yazmalıydı diyeceksin nerdeyse!»

Sonra dikildi kocasının karşısına:

«Söyle bakalım şimdi, biletleri kim vermiş postaya? Ben mi, sinemacı mı?»

Ercüment şaşkın şaşkın bakıyordu etrafına:

«Ne duruyorsun?» dedi, karısı. «Hadi özür dile karından! Öp bakayım Sevgi'ni!..»

Öpmesine öptü karısını ama hâlâ kendine gelememişti. Boyuna:

«Pikaplarım... Plâklarım... Kitaplarım...» deyip duruyordu.

Sevgi, ayaklarına takılanları eğilip aldı yerden:

«Hadi!» dedi, «Fazla üzülme!.. Pijamalarınla terliklerin burda!.. Soyun artık nonoşum!»

Evlilik, biraz da pijamayla terlik değil miydi?

Çıkardı üstündekileri, karısının uzattığı pijamaları giydi, terlikleri geçirdi ayağına.

Sevgi, yatak odasına girip hafifçe araladı pencereyi... El yordamıyla, sinemaya gitmeden önce bıraktığı, iç kapıyla dış kapının anahtarını buldu. Unutmamıştı Cengiz, kullandıktan sonra aynı yere koymayı. Çantasına attı hemen. Yatağa girip kocasını beklemeye koyuldu.

BEĞENEMEDİN Mİ?

Emirgân'da iki üç arkadaş çay içiyorduk. Şoför Halit uzaktan beni görmüş olacak ki geldi, başucumda dikildi:

«İşin var mı?» dedi.

«İşi olanın Çınaraltı'nda işi ne?»

«Biraz hoşça vakit geçirmek istiyorsanız benim takaya buyurun! Eğlenirsiniz!»

Halit çocukluk arkadaşımdır, eski şoförlerden... Dolmuşlar icat edilmeden önce yine şofördü. Eh, beş on kuruşu olacak bir köşede...

«Yeni mi aldın arabayı?» dedim.

«Pek eski sayılmaz!»

Biz çay paralarını verirken, «Tam Mersedeslerin gösteri yürüyüşüne çıktıkları saatler... İyi eğleneceğiz!» dedi.

Sokağın içine girdik. Yol kenarında külüstür bir araba yatıyordu:

«Yazık!» dedim, «Yedek parçasızlıktan çürüklüğe atılmış!»

Halit güldü:

«İşte bizim taka bu!» dedi.

«Bırak şakayı!»

«Beğenemedin mi?»

«Neresini beğeneyim?»

Yeniden bir göz attım. Renk denilen bir şey kalmamıştı. Kapılar deprem görmüş bir gecekondu çatısı gibi kaykılmıştı. Karöser, arabanın üstünden kaymasın diye tellere bağlanmıştı. Farlardan biri düşmüş, biri de toslama sonunda arabanın gövdesine yapışıp kalmıştı. Bütün bunlarla alay eder gibi bir ucu sarkmış silik bir plâka, arabanın arkasına bir telle tutturulmuştu. Daması olmadığına bakılırsa, özel sayılması gereken, otuz yıllık bir Forttu.

«Ne duruyorsunuz, binsenize!»

Naci:

«Çoluk çocuk sahibiyim beni affedin!» dedi.

«Başım gözüm, Tanrıya emanet!» diye sarıldım kapıya... Çektim, kolu çevirmeye çalıştım, dayandım, vurdum, açamadım. Şoför Halit:

«Açılmaz, zorlama!» dedi, «Öbür kapıdan bineceksiniz!»

İki arkadaşı, ite kaka arkaya yerleştirdi. Beni de yanına aldı.

Şöyle bir iki yerini elledikten sonra araba çalışmaya başlamıştı hem de saat gibi!

«Yahu» dedim, «Motor değil, Zenit saati!..»

«Öyledir!»

Kaldırımın üstünde seke seke ilerliyorduk. Ne kadar vida, civata, somun, ek yeri, reze, menteşe, teneke, demir parçası, ne varsa her biri bir ezgi tutturdu. Araba değil, yeni örgütlenmiş bir belediye bandosuydu.

Asfalta çıkınca rota değişir gibi oldu. Halit:

«Oyun başlıyor!» dedi, «Hazır olun!»

Bütün bu teneke, demir, tahta gürültüsü içinden motorun tıkırtısı hafiften duyuluyor, kabaran yüreğimize soğuk su serpiyordu.

Bizim «hususi» yolun tam ortasından yavaş yavaş ilerliyor-

du. Halit, işine gelmiyen arabalara yol veriyor, temiz bir marka gördü mü yolunu keserek önünden ağır ağır gidiyor, sol kolunu çıkararak «Yavaş» işareti veriyordu. Nihayet aradığını bulmuş olacak ki yolun en sıkışık bir yerinde adamakıllı yavaşladı. Arkadaki Mersedesten bir baş çıktı:

«Garaja çeksen daha iyi edersin ahbap!» dedi. Yanındaki bayan, gerisini tamamladı:

«Tamirhaneye!»

Direksiyondaki:

«Hayır, araba mezarlığına!» diye sırıttı. Halit bize önceden sorduğunu onlara da sordu:

«Ne o? Beğenemediniz mi?»

Bayan daha alaycıya benziyordu:

«Beğenmemek mi? O da ne kelime!.. Bayıldık!..»

«Haklısınız. Arabamın üstüne yoktur. Çok Mersedesleri cebinden çıkarır.»

«Mal kendini gösteriyor. Sen yoldan çekil de geçelim biz!»

«Geçebilirsiniz, işte meydan!»

Mersedesi bir romorkör gibi asfaltın en geniş yerine çekti çıkardı. Başını tekrar uzatarak:

«Buyurun geçin!» dedi, «Ne duruyorsunuz?»

Hafiften gaza bastı. Araba bir yarış atı gibi atıldı ileriye. Mersedesin hizasına gelince tekrar hızlandı. Mersedes hızlanarak tam onu geçecekti ki... Bizim taka ok gibi fırladı ileriye... Yıldırım gibi gidiyordu. Yarış başlamıştı artık.

Ağızlarımız açık, takayı inceliyor, bu hızın nerden geldiğini anlamaya çalışıyorduk. Bizim kadar Mersedestekiler de şaşkınlık içindeydi. Hele bayanın sinirden yüzü kıpkırmızı olmuş, yanındaki sportmen arkadaşını habire zorluyordu. Bir aralık bize yetişir gibi oldular. Hatta yetiştiler de... Bu Halit'in bir oyunuydu. Onları kızıştırmak içindi. Başını uzatarak:

«Beyim!» dedi, «Yeni öğreniyorsunuz galiba?»

Centilmen yarışçı:

«Pek yeni sayılmaz!» diye dişlerini sıkarak cevap verdi:
«Şu halde arabanızda iş yok!»
«Nasıl iş olmaz! Daha yenisi çıkmadı bu modelin?»
«Çıksa da işe yarayacağını pek sanmam!»
Yol tıkanmıştı. Mersedesteki bayan, yanındakine:
«Bırak direksiyonu bana!» dedi. Adam istemeye istemeye geçti sağına.
Halit keyiften bayılıyordu:
«Bayan!» dedi, «Biz Kilyos'a doğru şöyle bir gezinti yapacağız. Arabanıza güvenirseniz, buyurun!»
Bayan cevap vermedi ama bu teklif çok hoşuna gitmişti.
Yol açılınca bizim taka atıldı ileriye... Mersedes de arkasından. Biz hızlandıkça onlar da hızlandı... Kadın güzel kullanıyordu. Bir ara Halit:
«Şimdi bizi geçecek!» dedi. Az sonra dediği de oldu. Bayan, çalımla yanımızdan rüzgâr gibi süzüldü:
«Aman Halit!» dedim, «Bas gaza!..»
«Merak etme sen! Geçemez!»
«Geçemez olur mu, geçti bile!..»
«Geçemez!»
120 ile gidiyorduk. Mersedes bizden 150, 200 metre kadar ilerdeydi. Halit «Şimdi bakın siz!» dedi.
Bizim taka kanatlanmıştı sanki... 130... 140... 150... Nerdeyse tekerlekler kalkacaktı yerde Mersedes'i toz bulutuna gömerek yanından kaydık... Geriye dönüp baktığımız zaman ne Mersedes vardı, ne de sürücüleri...
«Yahu Halit!» dedim, «Bu âfet ne böyle?»
«Otuzbeş yıllık şoförüm! Otuz beş yıldır bu Kadillaklardan, Pacartlardan, Mersedeslerden neler çektim, bilemezsin!.. Fransaya sırf bu iş için gittim. Yarış kazanmış bir araba aldım. Taktırdım bizim takaya motorunu. Artık bütün zevkim bu sürücüleri deli etmek!..»
Kilyos'ta bir gazinoya yanlamıştık. Çok geçmeden bizim

Mersedes de göründü. Bayan yüzü gözü toz içinde geldi, masamıza dayandı:

«Nedir bu iş?» dedi, «Anlayamadım!»

Halit keyifli keyifli gülüyordu:

«Ne var...» dedi, «Anlamıyacak!..»

«Bu külüstür araba bizim son model Mersedesi nasıl geçer?»

«Geçer tabii... Kaç yıldır araba kullanıyorsun Bayan?»

«Beş!»

«Ben otuz beş... Müsaade edin de geçsin artık... İllallah sizlerden be!..»

YILBAŞINI NERDE GEÇİRECEKSİNİZ?

Tunç, okul çantasını şezlongun üstüne attı. Eteklerini savura savura paltosunu da çıkardı, hizmetçiye verdi.

Radyoda hoşlandığı bir aranjman «pop» başlamıştı. Pencerenin önünde yılbaşı için ojelerini, yenileyen ablasının karşısında saygıyla eğildi:

«Küçük hanım!..» dedi, «Kavalyeniz olabilir miyim?»

Ablası tırnağına sürdüğü boyayı incelerken:

«Hadi ordan hipi bozuntusu!» dedi. «Kala kala sana mı kaldım?»

Anneleri:

«Kız kalksana!» diye çıkıştı, «Hangi züppe seni şimdiye kadar bu kadar nezaketle dansa kaldırdı?»

«Eksik olsun onun nezaketi!..»

Tunç yüzüne bir politikacı süsü vererek:

«Peki küçük hanım!» dedi, «Ben de gider kendimi balkondan aşağı atarım!»

«Aman, şekerim dikkat et! Sakın Güner'in üstüne düşmiyesin. Yılbaşı gecesi kurtlarını dökemeden yollarsın öbür dünyaya!»

«Sus, Güner'in adını ağzına alma!»

«Demek adı yalnız senin ağzında dolaşacak! Peki git onu kaldır dansa. Beni rahat bırak!»

Sonra tırnağındaki boyaya elini uzaklaştırarak bir daha baktı:

«Çok açık oldu, değil mi Anne?»

«İster koyu olsun, ister açık! Yılbaşında Hilton'da dansedecek değilsin ya?»

«Dur bakalım, nerden biliyorsun? Bu akşam babamla bir konuşayım. Eğer gidemezsek ne yüzle çıkarız, Maçka sosyetesinin karşısına?»

Tunç'a döndü:

«Söyle bakalım şekerim, sevgilin yılbaşında nereyi şereflendiriyor?»

«Ya Hilton'u ya Divan'ı, ya da Tarabya'yı!..»

«Sakın Boğaz'daki otelleri şereflendirmesin...»

«Sus kız!.. Şimdi ha!..»

«Bu yıl hiçbir yere gidemez onlar! Ekşioğulları yakında topu atacak! Bankalar krediyi kesmiş!»

«Bankalar krediyi kesmişlerse topun ağzında onlardan önce biz varız!»

«Biz de varız, onlar da var. Hilton'da bir masa en azdan üçbin liraya patlar. Hele Güner'in bir ablası var ki... Üç bin onun tuvaletine!..»

«Canım tasası sana mı düştü? Hem onlar üç bin de verirler, dört bin de...»

«Zor verirler...»

«Üç bin lira da para mı?»

«Bugün için para!..»

«O senin pinti baban için!»

«Bankalar krediyi keseli, herkesin sesi soluğu da kesildi! Haberin yok dünyadan!»

«Güner'in saçlarını kestirdiğinden bile haberim var. Bu yılbaşı ya Hilton'a gidecekler... Ya da...»

Birden ojenin fırçasını soktu şişeye:

«Peki Tunç» dedi, ablası, «Senden ricam, nereye gidecekler-se öğren! Hilton'a mı, Divan'a mı?»

«Canım ikisinden birine... Ne farkeder?»

«Senin aklın ermez! Şu iki üç gün içinde öğren de bana söyle!»

«Ne var ucunda?»

«Ne mi var? Senin aile şerefin var! Onu kurtaracağım!»

«Benim içinse hiç zahmet etme! Ben boş veririm böyle şeylere. Ha bak, hani geçen gün arkası büzgülü bir parka vardı ya, onu alırsan iş değişir o zaman! Şerefine ben de katılırım!»

«O biraz tuzlu gelir. Bir kazağa ne dersin?»

«O da kabul! Ama rengini ben seçeceğim!»

«Söz demek!»

«Söz! Yarın okula giderken asılırım!»

Ertesi gün otobüse Güner'in arkasından binmişti, kulağına fısıldadı:

«Bonjur Güner!»

«Bonjur Tunç!»

Bütün kolejliler gibi Fransızca selâmlaşmaktan hoşlanırdı:

«Dersler nasıl gidiyor?»

«Bu da lâf mı yani? Bırak dersi de sen nasıl gidiyorsun? Nerelere?»

Güldü. İçinden de şunları geçirdi:

«Küt diye de yılbaşını nerde geçireceksiniz diye soramam ya!»

«Yani sinemalara falan? Hangi filmleri gördün diyecektim.»

«Melek'tekini gördüm. Konak'takini gördüm, As'takini, Site'dekini gördüm. Kent'e yakında bir film gelecek, harika!.. Emek'tekini gördüm. Çok güzeldi.»

«Yani görmediğin film yok.»

Yok gibi bir şey! Konsoloslukta Everest Fatihleri'ni göstermişler onu kaçırdım işte!»

«Ya vah vah!.. Ablam görmüş, dokümantermiş ama, çok

hoşuna gitmiş. Katmandu'daki köy evleri bizim Üsküdar'daki evlerden daha güzelmiş!»

«Şey Güner... Sana bir şey soracaktım. Siz yılbaşı için nerden masa ayırttınız?»

«Daha erken değil mi?»

«Yani nerden ayırtacaksınız?»

«Bu da soru mu? Tabii şeyden...»

«Hilton'dan değil mi?»

«Tabii Hilton'dan, ya siz?»

«Biz daha karar vermedik ama.. Seni dansa kaldırabilmek için Hilton'da beraber olmamızı çok isterdim.»

«Sakın ha! Babam dans etmeme her zaman müsaade etmez. Belki seni refüze etmek zorunda kalırım.»

«Zararı yok! Seni gece elbisesiyle seyretmek bile yetişir bana!»

«Hele şu pis şövalyeye bak! Sanıyorum ki, biz yılbaşını ya Hilton'da geçireceğiz... Ya da...»

«Divan Oteli'nde...»

«Hadi ordan! Divan Oteli'nden babam hiç hoşlanmaz!»

«Demek, Divan Oteli ihtimali hiç yok!»

«Amaaan!.. Babam sinir olur bu otele... Onu geç!..»

«Nedense benim babam çok hoşlanır!»

«Aman ne banal!»

Tunç, kızın bu ayıplamasına çok kızmıştı... Dalına basmak için:

«Babam yılbaşı için Divan'dan tam iki bin liraya en iyi yerden masa kapatmış!» dedi.

«Demek Divan'dasınız yılbaşında! Babamın Hilton'dan vazgeçeceğini hiç sanmıyorum! Eğer Roma'ya gitmezsek ister istemez orda geçireceğiz yılbaşını.»

«Ya, öyle demek. Çok güzel!»

«Evet, daha doğrusu yılbaşını Hilton'da geçirmeniz haberi.»

«Ne varmış bu haberde?»

«Daha ne olsun?»

«Anlıyamadım.»

«Demek, bankaların krediyi kesmeleri sizin durumunuzu sarsmadı?»

«Neye sarssın? Sizin durumunuzu sarstı mı yoksa?»

«Yoook! Sarsmış olsaydı Divan'dan ikibin lira verip bir masa kapatır mıydık?»

«İkibin lira da para mı yani? Benim yeni maksi elbisem bin sekiz yüz liraya çıktı. Ablamdaki iki bin.»

«Ah seni bu elbisenin içinde doya doya bir görseydim!..»

«Romantik genç!»

Tunç okuldan dönünce gene çantasını şezlongun üstüne attı. Eteklerini savura savura paltosunu çıkarırken ablasına müjdeyi verdi:

«Öğrendim.»

«Nereye gidiyorlar?»

«Bizim kazak geliyor, değil mi? Lâcivert üstüne açık mavi...»

«Geliyor!»

«İnanmam! Annem kefil olursa. Anneciğim, kefil misin?»

«Aman, çok uzattın, söyle hadi!»

«Hilton'da geçireceklermiş yılbaşını! Ya da...»

Ablası sözünü kesti:

«Divan'da!..»

«Divan'a biz gidiyoruz dedim!»

«Ne bizim gideceğimizi mi söyledin?»

«Öyle değil mi ya? Onlar Hilton'da geçirirse, biz de ya Divan'da oluruz, ya Park Otel'de, ya da Karlton'da, Lalezar'da...»

«Fena bir yalan değil!»

«Babamın iki bin liraya bir masa tuttuğunu bile söyledim.»

«Bravo! Hak ettin kazağı. Onlar demek mutlaka Hilton'dalar?»

«Eğer Roma'ya gitmezlerse...»

«O ihtimal de var haaa!»

«Canım, bu ihtimalin ne zararı var bize?

«Öyle ya, Roma'da karşılaşaçak değiliz ki. Demek bankaların krediyi kesmesi paranın piyasadan çekilişi vızgeliyor onlara?»

«Onu da sordum ablacığım, vızgeliyormuş!»

«Babam hâlâ uyusun!»

Yılbaşı akşamı daha saat sekizbuçukta Tunç gitti son model bir taksi buldu, çekti apartmanın önüne Trafik polisi bile şoföre ağzını açıp bir şey söyliyemedi. Pırıl pırıl bir Mersedes'ti bu!

Ablası Sevgi de, annesi de bir türlü hazırlanamıyorlardı. Sevgi gece elbisesini giymişti ama münasip bir küpe seçemiyordu. Aklı hep annesinin yeşil taşlı küpelerindeydi. Aynaya gidip geliyor, on dört çift küpeyi çifter çifter sıradan geçiriyordu.

Sıra bileziğe gelmişti ki annesi salondan seslendi:

«Bak karşıya! Güner de, ablası da camın önünde. Senin arabaya binmeni bekliyorlar!»

«Ne giymiş Necla?»

«Pullu mullu bir şey!..»

«Hilton için erken değil mi?»

«Tam zamanı!»

Çok geçmeden bir korna sesi duyuldu. Annesi dışardan seslendi:

«Bir özel araba geldi onları almaya?»

«Ne, özel araba mı?»

Bu araba işi ikisini de yıkmıştı. Annesi:

«Nerden buldular bu arabayı?» diye içini çekti.

Raci Bey onların gevezeliklerinden usanmıştı artık:

«Yeter, uzatmayın, geç kalıyoruz!» dedi.

Tunç aşağı inmiş arabanın yanında dikiliyordu. Karşı apartmandaydı gözleri. Hava kararmış, sokakta daha şimdiden sallananlar görülmeye başlamıştı. Saatine baktı, dokuza beş vardı. Seslendi içerdekilere:

«İnin artık, geç kalıyoruz!..»

Karşı apartmanda Güner de ablası da görünüp görünüp kayboluyorlardı:

«Yaşayacaklar bu gece!» diye içini çekti Tunç. Güner'den ayrı bir yılbaşı daha geçirecekti işte. Dans etmekten vazgeçmişti ya, hiç olmazsa onu yakından seyredebilseydi.

Öyle dalmıştı ki yukardan inenleri bile görmedi. Ablası elbisesinin eteklerini kaldırmış, arabanın yanında dikiliyordu. Gözleri karşı apartmanın pencerelerindeydi. Necla bikini mayodan farksız tuvaleti içinde sırıtıp duruyordu. Özel arabayla Hilton'a yılbaşı için gidecek bir talihlinin gülmek hakkı değil miydi...

Herkes yerine geçmiş, araba yola koyulmuştu.

Nişantaşından Harbiye'ye çıktılar. Hilton pırıl pırıl ışıklar içindeydi. Divan Oteli'nin hizasına gelince otomobil yavaşladı. Şan sinemasının önünde zınk diye durdu. Tunç, saatine bir göz attı:

Bu iyi haberdi. Suçlu suçlu girdiler içeri. Lambalı birinin gösterdiği dört koltuğa oturdular. Ooooh! Sabahtan beri bozulan sinirleri ancak bu rahat koltuklarda dinlenebilirdi. Burada Ekşioğulları'nın insanı didik didik eden suçlandıran, küçümseyen, alay eden bakışları yoktu hiç olmazsa.

Sevgi sözde film seyrediyordu ama, aklı hep Necla'daydı. Ne talihli kızdı şu kara Necla! Açık göğüslü tuvaleti gerçi biraz kadıncaydı ama, çok da yakışmıştı uzun boyuna.

Tunç da Güner'ini düşünüyordu boyuna. Hani dansetmek bir yana, bir kerecik yakından görebilseydi.

Yer gösterici kızın ışığı gözlerinde yanıp söndü. Önlerinde ışıktan bir yol açıldı. Bir erkek, üç kadın, dizlerine sürtüne sürtüne geçtiler sessiz sedasız, boş koltuklara gömüldüler. Arkalarında iç gıdıklayıcı bir esans konusu kaldı.

Sinemadakiler birbirleriyle kavgalı gibiydiler. İstedikleri yere gidemeyip de buraya düşmüşe benziyorlardı. Suçu birbirlerine yıkan bir somurtuşları vardı.

Lambalar yanınca bu somurtkan kalabalık birden silkindi. Herkes yanındakinden başlayıp uzaktakilere doğru incelemelere koyuldu.

Tunç, iç gıcıklayıcı kokular bırakıp geçenleri aradı. Uzakta değildiler, nah şuracıkta oturuyorlardı. Birden gözleri tanıdık

bakışlarla karşılaştı. Nasıl olurdu bu? Bu Güner'in şaşkınlığı daha da öldürücüydü. Her ikisi de suçlu suçlu bakakaldılar birbirlerine. Tunç:

«Abla» dedi, yavaşça.

«Bak, onlar!»

«Kimler?»

«Ekşioğulları.»

«Nerde?»

«Sağımızda.»

Bir bakışta görmüştü. Annesine:

«Kaçalım!» dedi.

«Neden kaçacakmışız, Hilton'a giden biz değiliz ki...»

Tunç'la Güner arasında sadece bir koltuk vardı. Eğilse, elbisesinin en açık yerlerinden vücudunun bazı bölgelerini bile görebilirdi. Ama eğilip bakamıyordu. Değil bakmak, ondan gelen esans kokularını duymamak için soluk bile alamıyordu çocukcağız.

PARİS'TE BİR YURTSEVER

Sokağa taşmış kahvelerden birinde oturmuş, metrolardan çıkanlara, bitişiğimdeki masalarda birbirine geçmiş çiftlere bakıyor, bir arkadaşı bekliyordum. Yeni gelen bir çiftin, hangisi dişi, hangisi erkek diye kendi kendimle bahse tutuştuğum bir sırada İhsan'ı yanımda buluvermiştim:

«Amma daldırmışsın haaa!..»

«Bahse seni de karıştırabilirim... Şu yeni gelenler...»

İhsan'a başımı çevirince yanında hiç tanımadığım bir arkadaşını görmüştüm. Fransız mı, Türk mü derken tanıştırdı bizi:

«Nermi!» dedi, «İstanbul'da görmüş olacaksın! Tanıştığınızı söylemişti bana!»

Bozmamak için:

«Hiç yabancı gelmiyor,» dedim. «Memnun oldum. Buyrun şöyle!»

Yeni tanıdığım arkadaş:

«Demek hatırlayamadınız.» dedi, «Hani bir akşam Beyoğlunda... Nektar diye bir yer vardı ya... Balıkpazarına giderken, köşede...»

«Nektar'ı hatırlıyorum,» dedim. «Bir gece Sait Faik, Cahit Sıtkı falan içmiştik geç vakitlere kadar.»

«Tamam!» dedi, «Ben de aranızdaydım o gece.»

Bir daha baktım yüzüne, hayır, hiç bir yerde görmemiştim. Hâlâ ayaktaydı:

«Oturmaz mısınız?» dedim, «Güzel bir kahve...»

«Amma çok kalabalık!» dedi.

«Belki de güzel olan yanı da bu.»

«Daha tenhaca bir yerde...»

Türkçe konuştuğu halde sesini komşu masalara duyurmak istemiyordu. «Demek bizim Türkçe Paris'te oldukça yaygın bir dil,» diye düşündüm. Belki dilimiz, belki de bizimkiler... Bununla birlikte arkadaşların isteklerine uymak için kalktım, çağırdım garsonu:

«Hesap!»

Nermi atıldı ödemek için.

«Bir dakika!» dedim. «Yetecek kadar dövizim var. Çok kalacak da değilim Paris'te.»

Ödeme işini unuttu birden:

«Neden?» dedi, «Daha tanışacak çok arkadaşlar var...»

«Sağolsunlar... Madem ki arkadaşlar çok... Nasıl olsa tanışmakla bitmeyecek. Uçak biletimi aldım, dönüyorum Salı günü.»

«Üzüldüm!» dedi.

«Ne var üzülecek... Artık Paris komşu kapısı gibi... Kolaylaştı gidip gelmek.»

Yürüyorduk... Kulağıma eğildi:

«Bizim gibiler için çok zor... Hattâ imkânsız...»

«Neden imkânsız oluyormuş?»

Ayıplar gibi baktı yüzüme. Sonra İhsan'a döndü:

«Bilmiyor!» dedi, «Biz dönemeyiz artık... Biz...»

«Demek pasaportun gününü geçirdiniz.»

Anlamlı anlamlı güldü:

«Öyle oldu!»

«Çok toy bizim arkadaş!» der gibilerden okşadı sırtımı.

«Biz dönersek...» dedi, gene sustu.

Küçümsenmek hoşuma gitmemişti, dikleştim:

«Asarlar mı?» dedim, «Dönerseniz!»

«Az mı buldunuz cezayı...» dedi, alaycı bir gülüşle.

«Suçunuz o kadar büyük demek!»

Gülüyordu, görmüş geçirmişlerin çalımı ile. Daracık bir yola sapmıştık. Sonra daha dar bir sokağa... Bir merdivenden indik. Bir bar olabilirdi burası, ama müşterisiz, kadınsız bir bar...

Beğeniyle süzdü boş masaları:

«Güzel!» dedi, «Bakın kimsecikler yok!»

Oysa ben Paris'in canlılığını seviyordum. Gelen garsona, ikimizden önce verdi emrini Nermi:

«Üç Galvados!»

«Nedir o?» dedim, «İçilir mi?»

Dudaklarından ayırmadığı küçümsemeyle:

«Yiyecek şeyleri ayrıca söyliyeceğim.» dedi.

«Bir lokma yutacak halim yok.»

«Ben yiyeceğim!» dedi, «Bir sandviç... Bir sandviç ama...»

Garsona başladı anlatmağa. İstediği sandviç değil, büyükçe bir ekmeğin içinde üç porsiyon yemekti. İsterken de Fransızcasının çok işlek olduğunu belirtmeğe çaba gösteriyordu ayrıca. Garsonla işini bitirince:

«Ali nasıl?» diye sordu.

Çok Ali'ler tanıdığım için:

«Hangi Ali?» dedim.

«Canım Ali Vargın!»

«Haaa evet!» dedim, «Tanrım!»

Birden senli benli oluvermişti:

«Benim adıma çekiver kulaklarını!»

«Çekemem!» dedim, «Ali Vargın çok sevdiğim bir yazar. Çevirdiği kitaplardan yararlanıyorum da üstelik.»

«Canım nedir ki çevirdikleri... Buralarda kaldırımlara döküldü o kitaplar. Seine kıyılarına. Vazgeçsin bu çevirilerden!»

«Söylerim!» dedim, «Hiç merak etmeyin!»

Onu susturmak için sigara uzattım. Kaptı elimden Yenice kutusunu, koklamaya başladı:

«Ohhh!» dedi, «Memleket kokuyor! İstanbul kokuyor! Toprağım! Dostum, bilemezsin yurt özlemi ne demektir, bilemezsin!»

«Neden bilemezmişim! Onbeş gündür yollardayım!»

«Ah, hayır!.. Hayır! Onbeş gün, memleketi özlemek için çok az.»

«Bana yetti onbeş gün!»

«Memleketi ölesiye sevmek için onbeş yıl kalacaksın ki benim gibi, yurt sevgisi ne demekmiş öğreneceksin! İhsan, söylesene! Biz onbeş gün önce Türkiye'den ayrılanlarla bir olur muyuz!»

«Olamayız ama...» dedi İhsan, «Kimin daha çok yurdunu seveceği nasıl belli olur!»

«Doğru!» dedi, «Özlemek başka sevmek gene başka. Özlemin arkasında sevgi varsa, anlamı daha da başka!»

Nermi, verecek bir yanıt bulamadı derken, birden yapıştı kadehine:

«Özleme anlam kazandıran yurt sevgisinin kutsallığına!»

Kadehleri kaldırdık. Ağzını silerken:

«Yurt, kendini sevenleri bekliyor!» dedim.

«Geleceğim!» dedi, «Hele memleket lâyık olduğu mutluluğa bir kavuşsun!»

İhsan gülüyordu:

«O zaman hemen dönmesek de olur Nermi'ciğim!» dedi.

«Nasıl olur! Halkın yönetimini cahillere mi bırakacağız!»

Konuşmanın batağa saplandığını sezer gibi olan Nermi konuyu değiştirdi birden:

«Nihat nasıl?» dedi, «Nihat?»

«Nihat... Nihat... Hangi Nihat bu?»

«Canım, şu sizin Nihat... Basın Yayın...»

«Haa; O mu? İyidir!»

«Sahi, beğeniyor musun bu adamı?»

«Bilmem ki... Nasıl desem... Ben beğensem ne olacak, beğenmesem...»

«Ertem nasıl, Ertem?»

«Sadri Ertem mi? Biliyorsunuz, öleli çok oluyor!»

«O değil canım! Şey bakanı... İlhami Ertem?»

«Haaa! Pek tanımam! İşim de düşmüyor yirmi yirmibeş yıldır!»

«Ya Süleyman? Süleyman'ı görüyor musun?»

«Kim bu Süleyman?»

«Kim olacak, Başbakan!»

«Temel atıyor boyuna!»

«Halk beğeniyor mu?»

«Tutanlar çok.»

«Yani halk beğeniyorsa...»

«Anlıyamadım, halk beğeniyorsa eğer, ne olacak?»

«Ekim'de seçim var. Yenisini getiririz! Peki yeni Genelkurmay Başkanından memnun mu halk?»

«Memnun!» dedim.

«Şey nasıl, Cihat?»

Anlamıştım artık hangi Cihat'ı sorduğunu:

«İyidir.» dedim. «Milyarlarla oynayıp duruyor.»

«Eğer halk sevmiyorsa...»

«Bozma rahatını!» dedim, «Seçimlere kadar müsaade et!»

«Hulki Sönmez'i görüyor musun?»

«Kim bu?»

«Bilmiyor musun, Sanayi Bakanlığında!»

«Haaa şu!...»

«Seviliyor mu?»

«Hiç tutulmuyor Bakanlıkta,» dedim lâf olsun diye.

«Bırak Bakanlığı! Ben halk seviyor mu diye soruyorum.»

«Halk mı?» dedim, «Nefret ediyor!»

«Doğru mu söylüyorsun? Boşuna attırmış olmayasın bana!»

«Hayır hayır! İyi olur giderse!»

«Tamam» dedi, «Gitti bil!»

Bir süre düşündükten sonra:

«Hayri Şahin ne âlemde?» diye sordu.

Bir profesördü bu adam, hukukta mı, Teknik Üniversite de mi pek hatırlayamamıştım:

«İyidir,» dedim, «Yeni profesör oldu!»

«Zaten profesördü, beş senedir.»

«Yaaa, öyle mi!»

«Söyle! dedim. Fultaym için biraz çaba göstersin. Uyuşukluk istemem!Hemem Dekanlığa adaylığını koysun! Bizimkiler destekleyecek!»

«Hiç merak etme!» dedim, «Söylerim!»

«Nafiz Günebakan'ı da gör! İktisatta. Tanırsın değil mi?»

Adını ilk defa işitiyordum:

«Tanımaz olur muyum,» dedim, «Her akşam Kulis'te buluşuyoruz!»

«Gör onu da! Gelsin bulsun beni!»

«Başüstüne!»

«Hasan Yılmaz'ı da gör! O da uğrasın Temmuz'da. Provens'a gitmiyorum bu yaz. Paris'te kalacağım. Gelsin görsün beni!»

«Tamam, söylerim!»

«Hakkı mektubu kesti, bizim İsmail Hakkı! Yazsın yeni verdiğim adrese!»

«Söylerim, yazar!»

«Halis Şenocak Berlin'e gelecekti, ordan geçsin Paris'e!»

«Geçsin!»

«Siyasal Bilgiler için söyliyeceklerim var. Görsün beni!»

Birden kalktım ayağa:

«Yahu!» dedim, «Uzaktan çok zor oluyor bu işleri yönetmek. Yürü, gidelim memlekete!»

Birden kaşları çatıldı:

«Memlekete dönmek mi!..» diye acı acı güldü. «Nasıl yarıda bırakır da giderim bu işleri! Diyelim ki kalkıp gittim. Rahat mı bırakırlar sanıyorsun beni!»

«Peki dostum!» dedim, «Aman rahatın bozulmasın! Arkadaşlar nasıl olsa çalışıyor memlekette...»

Birden parmağını uzattı gözüme:

«Ya sen?» dedi, «Gidince sakın yan çizmeyesin!»

«Ben de keza... Emirlerini bekliyorum!»

«Ha göreyim sizi! Canımızı dişimize takıp memleketin selâmeti... Halkın mutluluğu için çalışacağız el birliğiyle! Söz mü?»

«Söz!»

«Bir gün herşey olup bittiği zaman...»

«Aman dostum!» dedim, «Herşey olup bittiği zaman, sen bize ufak bir haber uçurtmayı sakın unutma! Arkadaşlar şânına yakışır bir törenle karşılamakta kusur etmesinler! Haydi eyvallah!...»

VERECEKSİN DOSTUM

«Ne yaparsan yap!» dedi Abbas Demirbilek, «Bu sene beni tulum çıkart! Bir kuruş vergi verecek halim yok! Bütçenin açığını ben mi kapatacağım Allasen!...»

Hesap uzmanı Galip Güleryüz, bir Ali Cengiz oyunu göstermek istedi:

«İyi ama,» dedi, «Bu yıl mal beyannameleri de verilecek. Bildireceğiz malını mülkünü... Elinde kaç araban var, önce onu söyle sen!»

«Elimde iki arabam var, o da müessesenin! Üçüncü araba hanımın üzerinde... Dördüncüsü... Hem canım, bu beyanname de nerden çıktı? Yoktu geçen yıl. Bu adamları başımıza getirdikse varımızı, yoğumuzu dosta düşmana ilân etsinler diye mi getirdik. Bu arabalar kâr mı getiriyor ki bana! Benzini, yedekparçası, garajı, onarım masrafı, kırığı döküğü...»

«İyi ya! Hepsini masraf gösterir, kârdan düşeriz. Benim öğrenmek istediğim müessesenin kârı ne kadar? Kaç bin lira?»

Oturduğu koltuktan kalktı, birden, Galip Güleryüz'ün masasına sokuldu:

«De ki yirmi araba aldım, on araba sattım. Üç de dışardan soktum!»

«Ya parçalayıp sattıkların?»

«Faturayla parça satmam ben, onları geç! Gelelim faturayla sattıklarıma. Cart cart fatura kestiğime göre ister istemez işleyeceksin deftere... İşlemesine işleyeceksin ama, bu yıl anlayacağın Galip Bey'ciğim, anha minha metelik kârım yok!»

«Nasıl olur, her arabadan beşer bin lira kazansan en azdan ellibin lira... Onar binden yüzbin... Onbeşer binden...»

«De ki yüzbin! Diyorum sana, bir kuruş elde avuçta para yok! Vergiye yatıracağım diye bankadan para mı çekeyim? Tefecilere mi başvurayım be!...»

Galip Güleryüz yeni bir manevraya başvurdu:«Yani kâr yok bu yıl demek istiyorsun öyle mi?» dedi.

«Ne kârı, tüm zarar!...»

«Güzel! İşleriz deftere... Zarar ayna gibi çıkar, ne telâş ediyorsun! Her müessese kâr etmez ya... Zarar kârın kardeşidir demişler. Tencerenin doğurduğuna inanırlar da, ne halt etmeye öldüğüne inanmazlar! Söyle şimdi sıradan masrafları! Kiradan başlayalım, önce, telefon parası, elektrik...»

«Tutsa tutsa hepsi onbeş, yirmibin!»

«Yedi sekizbin de kişisel masraf gösteririz...»

«Eder otuz bin!»

«Otuz bin! Demek sen yetmiş bin liranın vergisini vereceksin!»

«Ne tutar vergisi?»

«Yirmi, yirmibeş bin, fazla tutmaz!»

Birden fırladı yerinden:

«Sen aklını mı oynattın Galip Bey! Yâni ben yirmi bin, yirmibeş bin lirayı çıkarıp vergidir diye nasıl veririm!»

«Canım, üç taksit yaparız! Yahut yüzde on cezalı ödersin sonra!»

Ters ters baktı, yüzüne Galip Güleryüz'ün:

«Yok kardeşim!» dedi, «Sen bu işin üstesinden gelemiyeceksin. Ver şu gelir vergisi defterini bana. Bu işin ustası değilsin anlaşılan! Erbabını bulayım ben! Bir tek kuruşum yok vergiye yatıracak. Hep bono, bono, bono!... Elli bin liralık bono var cebimde. Maliye vergi borcu olarak bono kabul ederse, buyur helâl olsun!»

Askıdaki şapkasına uzandı:

«Hele ver şu defteri. Piyasanın en aptalı ben miyim be! Öyle defter tutanlar var ki, değil vergi vermek, mükellefi alacaklı çıkarıyorlar hükümetten! Ver şu defteri hele!»

İşin şakaya gelmediğini anlayan Galip Güleryüz, kalktı masasından. Kapıya arkasını dayadı:

«Hele sinirlenme Abbas beyciğim!» dedi, «uyduracağız kitabına! Sen bana fatura getir biraz, masraf faturası. Kârın birazını da yatırım gösterdik mi...»

«Yatırım yok. Yatırım gösterelim de gelecek sene binesin dalıma! Ben yatırım gösterdikten sonra İsviçre bankalarından para çeker, yabancı sermaye diye yatırır, kârın yarısını da vızır vızır dışarı çıkarırım, hem de döviz olarak.»

«Canım, hele telâşlanma! Faturasız kazançları geçirmeyiz deftere.»

«Faturasızları sana söyleyen kim ki! Bak dostum, yetmiş bin lira kâr görünüyor. Ne yapıp yapıp bir kuruş vergi göstermeyeceksin, geliyor mu işine?»

«Hele otur canım, bakarız bir icabına! Ne yapalım...»

Telefonun zili, lâfını ağzına tıkamıştı. Bir süre dinledikten sonra:

«Nereye gidersen git! Bir daha da gelme. Sabahleyin ne dedim sana... Bu ay çıkana kadar kafamı, evin girdisiyle çıktısıyla, kumaşla elbiseyle yorma demedim mi?... Benim, mantonun düğmesiyle uğraşacak vaktim mi var be!... Ben Şanal Ticarete gidiyorum akşam... Oradan da Çifte Tilki'ye! Ancak sabaha doğru gelebilirim. Üç saat uyku yeter. Haydi canım, yorma beni, başımı kaşıyacak vaktim yok.»

Telefonu kapattı:

«Bu ay çıkana kadar böyle bu!» dedi, «Posta koydum hanıma, beni arayıp sorma dedim. Bir de onunla uğraşmayalım. Ne diyorduk Abbas beyciğim, fatura isterim. Senin arabalardan biri kaza yapsa, al yedi sekiz bin liralık onarım faturası, Dolapdere senin ağzına bakıyor! Tamam mı? İki de adam çalıştır yanında. Bir de Anadolu'ya tahsildar çıkar. Üç kere de yolculuğa çıkarsın olur biter. Fatura isterim ben, fatura. İki bin lira hesap uzmanı için ayır. Bak, bu ayın gece masraflarını kulağınla duydun. Şanal Ticaret'ler, Çifte Tilkiler...»

«Sana helâlinden bin lira veririm, iki bin beşyüzlük fatura, kesersin. Haydi hoşçakal dostum!»

«İki bin lira... Öbür binini gelecek ay yüzde on cezalı alırım, ona göre. Bak bu sene tasarruf bonoları da var, karışmam sonra haaa!...»

«Bono mono istemem, bitir işini, kolay!»

«Olmaaaz!... Binini peşin isterim, çıkarmam seni almadan.»

Abbas Demirbilek, pantolonunun cebinden bir tomar para çıkardı, binlikleri çevirdi çevirdi, ortadaki beşyüzlüklerden ikisini kulağından tutup masanın üstüne attı:

«Yaz üç bin beşyüz liralık fatura, geçir deftere. Haydi Allah yardımcın olsun!»

«Sen onbeş bin liralık fatura gönder, gerisini bana bırak. Haydi güle güle!...»

Abbas Demirbilek çıkarken kapıda piyes yazarı Vahit Varan'la yüzyüze gelmişti. Suçüstü basıldığı kuşkusuyla kapıyı dışardan çekip kulağını yapıştırdı. İçerden Güleryüz'ün sesini duyunca rahatlamıştı:

«Vaaay Vahit'ciğim! Şu Mart ayını takvimden çıkarsalar güler yüzünü görmek kısmet olmayacak! Nasıl gidiyor işler bakalım?»

«Biliyorsun!» dedi Vahit, «Bir piyesim oynuyordu, kaldırdılar. Üç de senaryo var bu sene. Elime giren, kuruşu kuruşuna yirmidört bin altıyüz lira...»

«Güzel! Onbini, yazar olduğundan vergi dışı... Ondörtbin altıyüz liranın vergisini cayır cayır vereceksin!»

«Ne diyorsun! Masraflar ne oluyor?»

«Canım senin masrafından ne olacak! Evvelâ iş yerin yoktur!»

«Evimi gösteririm iş yeri...»

«Kiranın yarısını yazabiliriz ancak.»

«Peki. Elektrik, su, havagazı...»

«Elektriğin de yarısı. Su, havagazı yazılmaz. Sonra?»

«Şahsi masraflarım...»

«Canım ne olacak senin şahsi masrafından! Kazancının yüzde onunu gösteririz, tutar bin dörtyüz lira... Ev kirası kaç liraydı?»

«Beşyüz lira.»

«Senede altı bin, yarısı eder üç bin... Bin dörtyüz daha, dört bin dörtyüz... Ivırı zıvırı beş bin. Eh, sekiz bin, dokuz bin liranın vergisini vereceksin demektir. İkiyüz elli, üçyüz liralık da bono.»

«Ne söylüyorsun! Verecek tek bir kuruşum yok! Hanım da hasta üstelik.»

«Hiç zorlama, ilâcı doktoru geçiremeyiz deftere...»

«Ufak tefek masraflar için fatura getirsem?»

«Canım ne masrafın olacak da, ne faturası getireceksin? Bunlar hep yüzde ona girer.»

«Ne tutar, vereceğim vergi?»

«Şöyle böyle bin lira dolaylarında. Üçe böleriz, üç taksit...»

«Üçyüz, dörtyüz lira ha! Veremem azizim. Hanımın reçeteleri cebimde duruyor.»

«Vereceksin, hiç kurtuluş yok!»

«Bir kolaylık gösteremez misin?»

Geniş geniş güldü:

«Sanki vergiyi ben alıyormuşum gibi söylüyorsun.»

«Hesabı yapan sensin. İstersen masraf gösterebilirsin. Piyesleri, senaryoları ben ağızdan söylemiyorum ki sattığım adamlara... Üçer beşer kopya veriyorum. Her sayfayı iki üç lira-

ya yazıyor daktilocular, top top kâğıtlar, paket paket karbon kâğıtları...»

«Aklım ermez benim, fatura!»

«Alırım!»

Küçümseyerek baktı:

«Vahit'ciğim!» dedi, «Üzme beni... Müfettişler defterleri bir yoklarsa ne yaparım. Sen burayı vergi kaçırmak için mi açtın, kaç lira vergi verdiriyorsun hükümete demezler mi? Anlamam öyle şey, vereceksin!»

«Piyesim oynadığı gün bir ziyafet çekmiştim oyunculara. Sekiz yüz lira kadar ödedim. Fatura alırsam lokantadan...»

«İnanmazlar. Sen kim sekizyüz liralık ziyafet kim? Canım, beni de zor durumda bırakmasan olmaz mı?»

«Prömiyer için bir elbise yaptırmıştım...»

«Özel masraflara girer elbise...»

«Larousse almıştım... Sonra bizim sendikaya... Tiyatro yazarlar birliğine her ay...»

«Ivır zıvırla toplamı şişiremezsin, geç bunları. Başka?»

«Başka...»

«Görüyorsun ya yok başka masrafın. Uydurma masrafı geçiremem deftere, yeminli uzmanım ben.»

Utana sıkıla sordu:

«Sen ne alacaksın benden, defter için?»

«Ayda yüz liradan, eder iki yüz...»

«Çok... Çok değil mi? Geçen sene beşyüz lira vermiştim toptan!»

«Beşyüz olmaz bu sene. Masraflar iki kat, üç kat arttı. Bak senin bile masrafın ne kadar. Peki, sekizyüz olsun. Ama peşin.»

«Ancak yarısını verebilirim Galip'ciğim, peşin olarak.»

«Peki, öbür yarısını da Eylül'de.»

İçinde dörtyüz lira bulunan bir zarf uzattı:

«Al şunu da Galip'ciğim, bir faturacık...»

Galip Güleryüz birden çattı kaşlarını:

«Yazamam,» dedi, «Hem yazsam da sana bir yararı dokunmaz ki. Biz Ocak ayına kadar olanları...»

«Öyleyse geçen seneki beş yüzün faturasını...»

«Nasıl veririm!» diye bağırdı. «Ne sanıyorsun beni! Geçmiş tarihli fatura keseceğim de, bir de onu föylerine mi işleyeceğim haaa!... Ben burada alnımın akıyla ekmek paramı çıkarmaya çalışan bir hesap işçisiyim. Sen vergi kaçıracaksın diye, günü geçmiş fatura kesip de âleme kepaze olamam. Mal beyanında da bulunacaksın. Tasarruf bonosu da alacaksın. Biz burayı maliyeyi kazıklamak için açmadık, görevimiz hem memlekete hizmet etmek hem de halka. Herkes gibi sen de tıkır tıkır vergini vereceksin dostum, hiç kurtuluş yok!»

BENİM DEĞİL, SENİN!

Hüseyin Alnıgeniş, hışımla girdi odaya. Topuklarına kadar inen paltosunun etekleri çamur içindeydi. Kulak memelerini içine alan şapkası, kovaya sokulup çıkarılmış gibi sırılsıklamdı. İki eliyle zor çıkardı kafasından. Çengele gelişigüzel taktıktan sonra, hemen yapıştı telefona. Her zaman da unuturdu bu şehirlerarasının numarasını, hay Allah!... Seslendi bitişik odaya.

«Jale hanım!»

Ses yoktu. Çevirdi başını kapıya:

«Alefendi be!»

«Buyur beyim!»

«Nerde bu şey... Tövbe töööbe!... Bu saate kadar hâlâ yemekte mi? Daktilo değil prenses... Ziyafete çağırmışlar sanki... Herkesin daktilosu evinden getirir yiyeceğini, içeceğini, peynirdi, ekmekti, sarar sarmalar, alır yanına. Bizimki on iki oldu mu gider lokantaya, kurulur. Gider tabii, neden gitmesin? Eline bin liraya yakın para geçiyor. Söyle bakalım, şehirlerarasının numarası kaçtı?»

İster istemez Ali Efendi'nin başı Jale'nin odasından yana döndü. Böyle zamanlarda hızır gibi yetişirdi imdadına.

«Bilmiyorsun ha! Ne bilirsin sen? Sana söylüyorum, ne bilirsin? Söyle bakalım! Bu saate kadar nerde kaldı bu kız? Biri mi aldı götürdü yemeğe yoksa? Söyle be dilini mi yuttun? Yemin eder misin bu kızın hâlâ bu saate kadar yemekte olduğuna?...»

Telefon alıcısını küt, koydu yerine:

«Yani şu daktilo kız da olmasa Mersin'e ikimiz bir olup da telefon edemeyeceğiz. Vay bizim erkekliğimize!»

Öfkeyle yapıştı yeniden telefona:

«Ne olursa olsun... Ne olursa olsun başlayalım sıfır birden. Sıfır... Biiir!... Ne çıkarsa bahtıma! Meşgul! Telefoncu kız, demek dönmüş yemekten. Haspam bi de kızıyor daktilo deyince. Efendim tercüme bürosu şefiymiş. Tercüme deyince Ayasofya'da turist gezdiren, kafasını gözünü yara yara Amerikan'ca, Alaman'ca konuşan allıklı, podralı madamalar gelirmiş gözünün önüne. Bildiği Alamanca'nın içinden yarım Türkçem'le ayna gibi çıkarım ben. Geçen gün soruyordu Konsinye ne demek diye. Konsinyeyi bilmediği için mektuptan bir manâ çıkaramıyormuş. Sen dedim yapacağın tercümeyi yap da konsiyesi eksik olsun! Sıfır... Sıfır iki! Aferin Bayan! Çabuk çıktın! Mersin! Çalıyor. Geldin mi bayan, hoş geldin! Mersin'le işimiz çıktı. Sen karışmaz mısın Mersin'e! Sen İstanbul'a mı karışırsın! Aman fazla da karışma! Sıfır üç mü, dedin. Sağol kızım! Numara mı, senin iki sayılık numaranı burda iki kişi zor çıkardık. Sen, yaş üzüm de, anlar ordaki hanım kız. Ödemeli, ödemeli, tabiî... Orası da bizim ya! Zararı yok Mersin'in hesabına geçsin telefon parası... Çok bekliyecek miyiz? İki saat falan mı, acele olsun öyleyse. İşimiz essahtan acele! Ne? Numaramız mı? Dur, söyliyeyim, otuzbeş çift sıfır yirmibeş! Hadi hanım kızım, elini çabuk tutuver biraz! Bak, Alefendi! Saat kaç, iki buçuk oldu bana kalırsa?...

«İki buçuk!»

«Nerde bu saçı hotozlu Hint azmanı kılıklı bayan? Ne bereketli yemekmiş... Alefendi, doğru söyle, ara sıra sen de gidiyor musun yemeğe?»

«Hayır beyim... Estaafirullah! Biz kim lokantaya yemeğe gitmek kim? Uydururuz ayak üstünde, ne geçerse elimize!»

«Ha!... Öyle söyle de yoksa!... Sen çoluk çocuk sahabı bir adamsın, çar çur etme eline geçen parayı. Şimdi bak, bir toparla zihnini. Bi telefon üzerine mi kalktı gitti bu kız, yoksa kendiliğinden mi gitti? Aklını başına toplada söyle! Zil sesi falan, geldi mi kulağına?»

«Bi telefon oldu gibime geliyor. Sakın o gittikten sonra olmasın!»

«Kim kime soruyor be!»

«Tamam! O gittikten sonraydı. Zil çalınca koştum. Biri Jale'yi arıyordu.»

«Ne?... Jale'yi mi arıyor?»

«Evet!»

«Kim bu arayan?»

«Söylemedi kim olduğunu!»

«Erkekti tabii...»

«Pek erkeğe de benzemiyordu.»

«İnceydi sesi demek?»

«Eh, kalın sayılmazdı!»

«Kız arkadaşı olamaz mı?»

«Olur! Neden olmasın!»

«Evet, evet... Kız arkadaşıdır... Bak Alefendi, senin birinci vazifen, buraya girip çıkana göz kulak olmak! Bundan sonra kuş uçup, karga sekmeyecek bu yazıhanede, anladın mı. Merdivende birini görsen, dikileceksin başına. Yani göz açtırmayacaksın bu kıza! Hattâ, yazıhaneden çıkıp da yola düzüldü mü bakacaksın peşinden... olur a... Hergelenin biri düşer peşine... Şöyle biraz gideceksin peşinden... Sonra gelip teker teker bana anlatacaksın. Bu Jale dedikleri kız çok bitirim kıza benziyor, ne dersin? Anasının gözü kız, yaman kız haaa!... Al şu paltoyu bakalım!»

Arkasından paltoyu sıyırdı, geçti aynanın karşısına. Avurtlarını diliyle şişirip sakal diplerinden sivilceleri incelemeye başladı.

«Haaa!...» dedi, «Ne diyorduk... Bu Jale denilen kızın var

mutlaka bir dalgası... Bak, iyi dinle Alefendi, bi sualim var senden. Açık açık dosdoğru söyleyeceksin! Geçen gün merdivenin başında yakaladım ben bu kızı. Kafa kafaya vermişler bi delikanlıyla. Şöyle sarışınca da, inceden uzun boyluca... Sen mutlaka bilirsin bu delikanlıyı. Dinine imanına, söyle doğrusunu!... Bu kızı içerde fingirderken gördün mü hiç. Odasında falan?...»

«Valla beyim bi kere...»

«Ha? Bi kere mi dedin?»

«Kızın odasında seninkiyle bir gün...»

«Kim benimki, çabuk söyle!»

«Senin oğlan canım, Halit bey!»

«Neee? Halit haaa! Ne halt ediyordu odasında.»

«İçeriye posta bırakmak için, girdiydim, senin odaya. Kız bağırıyordu, olmaz burda, diye...»

«Vay anasını!»

«Olmaz! olmaz!... Gelirler diyordu boyuna. Sonra, Ali efendi diye seslendi. Peşinden de zile bastı. Ben mahçup olmasınlar diye sokaktan gelir gibi yaptım.»

«Nasıl oturuyorlardı, söyle açık açık! Vay namussuz vay! Demek bizim oğlanı baştan çıkarıyordu ha!»

«Kim kimi baştan çıkarıyordu, bilemem! Yalnız kızın yüzü pençe pençe kızarmıştı. Saçları da atılmış pamuk gibiydi. Yakası paçası kaymıştı bi yana...»

«Demek aralarında bi şeyler geçmiş demeğe getiriyorsun!»

«Benim gördüklerim, bunlar...»

«Eee sonra!»

«Bana bi gazoz söyler misin Ali efendi, dedi.»

«Kim dedi, kız dedi tabii... Yanmış kızın içi...»

«Halit bey de bi kahve istedi, az şekerli...»

«Orta şekerli içerdi piç kurusu. Demek yüreği kabarmış, bastırmak için olacak! Hele duuur seeen! Sonra?»

«Sonrası sağlığın beyim!»

Bir ileri bir geri dolaşmaya başladı. Bir sigara yaktı:

«Alefendi!» dedi, «Bi az şekerli kahve de bana söyle! Sonra

git berber Nami'ye, sıraya koysun beni? Bi telefonu var geliyor dersin! Hadi bakayım!»

Geçti yeniden aynanın karşısına. Masanın üstünden aldığı iğneyle başladı sivilcelerini deşmeğe. İşine öyle dalmıştı ki, kapıdan girenin Jale olduğunun farkına bile varmamıştı:

«Nasıl?» dedi, «Boş mu berber?»

«Efendim, benim!» dedi, Jale suçlu suçlu.

«Ooo sen miydin Jale hanım!»

«Efendim özür dilerim. Bankadaki arkadaşım...»

«Hangi arkadaşın?»

«Nermin... Telefon etmişti bana. Kumaş alacakmış da... Beraber yemek yedik. Sonra aldık kumaşı...»

Elindeki gazeteleri, mektupları uzattı:

«Bir tanesi Hamburg'tan!» dedi.

«Hamburg'tan mı? Hemen aç da oku!»

Her şeyi unutmuştu Jale, zarfı açtı. Şöyle bir göz gezdirdi:

«Hoffman kardeşlerden!»

Bundan önceki tercüman hep, Hoffman biraderler derdi. Acaba hangisi daha çok Almanca biliyor diye düşündü Alnıgeniş:

«Eee?» dedi, «Almış mı sandıkları?»

«Evet, 582 sandık portakal, 224 sandık limon!»

«Eziği, çürüğü?»

«2864 kilo portakal, 1260 kilo limon!»

«Güzel! Çok güzel...»

«Efendim, anlayamadım. Çürük miktarı bu sefer çok fazla değil mi? Nesi çok güzel anlayamadım!»

«Güzel!... Güzel! Çok güzel!... Anlamazsın sen. Satışlar konsinye! Yani çürüğü, eziği çıktıktan sonra para gelir bizim bankaya! Akreditif değil satışlarımız.»

«İyi ya efendim. Çürüğü çok çıkarsa para da az gelmez mi?»

«Az gelir.»

«Peki efendim, iyi mi para az gelirse?»

«Canım anlamayıver... Çürüğün parası da Alamanya'da kalır!»

«Demek bu malın çürüğü de para ediyor!...»

«Bırak uzun lâfı da hesabı burda yazıldığı gibi deftere geçir. Biliyorsun her sandıkta 25 kilo mal var. Çürüğü, eziği düş! Tutarın yüzde ikibuçuğu vergi... Yüzde bir onda üçü gümrük... Bunlar portakal. Limon değişir. Gümrük iki onda dört... Vergi iki buçuk... Hadi bakalım, geçir benim el defterine!»

Şehirlerarası kesik kesik çalmaya başladı. Yapıştı telefona:

«Alooo!:.. Mersin mi? Yaş Meyva... Alooo... Halit! Evlâdım, sen misin? Yeni mallar yükleniyor mu? Sekiz yüzden aşağı düşürme bu sefer. Limonu da beşyüz yap! Şu Hoffman biraderler, dürüst insanlarmış vesselâm. Orda da bizim gibiler çıkarmış meğer... Malı çıkarınca hemen İstanbul'a geçersin, yüklersin elmaları trene. Sonra doğru uçakla Alamanya!... Bedelsiz ithal müsaadesi çıktı. Artık alabilirsin arabayı... O dediklerimi de unutma! Portakalın sandığı onüç Mark bırakıyor, limonun oniki, bilemedin onbir. Dedim ya aşkolsun şu Hoffmanlara. 2864 kilo çürük gösteriyor 582 sandık portakaldan... Yola geldi en nihayet. Limondan da 1620 kilo... Ne demişler? Ya huyundan, ya tüyünden... Almanları da benzettik kendimize... Masraf etme ha yollarda fazla! Bizimkileri de gör gitmişken, paralarını değiştiriver zavallıların! Dediğim gibi portakallar sekizyüzden aşağı olmasın, limon da en azdan beşyüz sandık!Üzümden daha baskın çıktı bu narenciye... Elma da fena değil. Sen diyordun ki Alaman zabıtası çürük zaptı tutmaz. Neden tutmazmış! Çürük zaptından Alaman milletine var mı bi zarar. Kendi parası içerde kalacak değil mi? Elmadan yarı yarıya çürük zaptı almadı mı Hoffman'lar? Verir bu Alaman milleti, bilir işini! Adamına göre, Yunanla Yunan... Fransızla Fransız!... Elini çabuk tut! Bedelsiz ithal müsaadesinden faydalanalım. Bizi gene düşündüler. Allah razı olsun... Daha olmazsa kalsın bankada canım! Ne olur ne olmaz!... İyiler, hepsi iyi!... Kendini fazla yorma Alamanya'da, kolla kendini! Kulağını çekerim sonra!»

Başını çevirdi birden Jale'ye. Öfkeden titriyor gibi geldi ona. Gene al al olmuştu yanakları. Alaylı alaylı sırıtarak telefonun sonunu bağladı:

«Uykusuz kalma! Hadi gözlerinden öperim, yolun açık olsun!»

Kapattı telefonu. Jale'yi uzun uzun süzdükten sonra, çıktı. Traştan sonra geçti yerine. Hava kararıyordu döndüğü zaman:

«Alefendi!» diye seslendi.

«Buyur beyim!»

«Ambara git! Sana ezikçelerinden bir iki kilo elma versinler, götür evine. Yesin, çoluk çocuk. Hadi bekleme fazla. Bizim Alamanya'ya mektuplarımız var yazılacak... Giderken bir kahve söyle bana... Jale hanıma da bir gazoz!... Söyle ambardakilere... Yarın sabah sandıklamaya başlasınlar artık!»

Kahveci gelip gittikten sonra kalktı yerinden kapıyı usulca sürgüledi. Geçti Jale'nin odasına. Berber pis bir kolonya sürmüştü. Birden kusacakmış gibi oldu Jale. Sinek kaydı traşla pırıl pırıl olmuş yanaklarına ilişti gözleri. Büsbütün altüst olmuştu midesi. Olanın bitenin hiç farkında değildi Alnıgeniş. Bir patron çalımıyla:

«Bitti mi mektubun tercümesi!» diye sordu.

«Yaptım...» dedi, «Bir makinesi kaldı!»

«Hadi bakalım! Bu akşam çok mühim işlerimiz var. İki mektup da ben yazdıracağım, Hoffman biraderlere.»

«Yazarız efendim!»

«Jaleee!...»

Bu tuhaf bir seslenişti. Anaç bir Mart kedisi miyavlamasıydı. Jale çalıştığı yerde buna benzer seslenişlere çok rastlamıştı:

«Ne var!» diye kaldırdı başını.

«Konsinye'nin ne demek olduğunu anladın mı?»

«Anladım efendim!»

«Yirmibeş kilo çürük portakal onbeş Mark... Çürüğün ne vergisi var, ne gümrüğü... Bunu da anladın mı?»

«Anladım efendim!»

«Beş ton üzümün yerine göre üç tonu da çürük çıkar, beş tonu da...»

«Anladım!»

«Almanya'da kaç bin Markım var, onu da aşağı yukarı hesaplamışsındır!»

«Eh, aşağı yukarı!»

«Şimdi söyle şekerim, Almanya'da bir ay kadar kalmak ister misin?»

Jale'nin yanakları gene al al olmuştu. Gözleri o eski tatlılığını yitirmiş, öfkeden bulutlanıvermişti. Saçları hâlâ karmakarışıktı. Alnıgeniş, bu saçları okşayıp düzeltmek, bu pençe pençe kızarmış yanakları ısırmak istiyordu. Ama çekiniyordu, neden? Midesindeki yemeğin parası bile kendisinden çıkan bu zavallıdan neden korkuyordu bu kadar? Birden kavradı bileğini, çekti kendine. Sinekkaydı traşlı pörsük yüzüne değmişti Jale'nin yanakları diri diri... Kız, iki eliyle itti onu:

«Bağırırım pencereden!» dedi, «Oturun yerinize!»

İşte bunu beklemiyordu Alnıgeniş. Vay anasını! Bayağı karşı gelmek demekti. Saygısızlıktı bir bakıma:

«Ayıp!» dedi, «Hiç beklemezdim bunu, Jale hanım senden!»

«Ne bekliyordunuz, anlayamadım!»

Alnıgeniş, sandalyesini çekti geri geri:

«Demek Almanya'da bir yaz geçirmek istemiyorsun!»

Hiç cevap vermiyordu.

«Demek Voksvagen arabasının sahibi olmak niyetinde değilsin!...»

«Demek ifil ifil çamaşırlara, şık çantalara, pahalı iskarpinlere ihtiyacın yok ha!»

«......»

«Mayışının sekizyüzden bine çıkmasına taraftar değilsin demek!»

Genç kız masayı hızla itti ileri, doğruldu:

«Bunların hepsi olacak!» dedi, «Hem de Almanya'daki paracıklarınızla olacak... Hepsi!... Hepsi, değil mi?»

Şaşırmıştı Alnıgeniş:

«Olacak!» dedi, «Olacak tabii... Yaşa!... Hem de daha fazlası olacak!»

«Evet... Daha da fazlası... Evler... Apartmanlar, dükkânlar, ambarlar!...»

«Neden olmasın sen benim olduktan sonra!... Canım, şekerim benim! Daha neler, neler... Varım, yoğum sana feda olsun! İlk iş, burdan çıkar çıkmaz doğru kuyumcuya gideceğiz... Bilezik... Küpe... Kolye... Ne beğenirsen! İstersen şık bir altın saat. Önce sen benim olacaksın, sonra bütün varım yoğum senin olacak!»

«Ben mi senin olacağım!»

«Evet şekerim!»

«Ben haaa!... Olamam ki!...»

«Neden canım!»

«Olamam!»

«Olursun bi danem, olursun!»

«Ben üç aylık çocukla başkasının oldum çoktan!»

«Ne? Üç aylık çocuk mu? Kimden?»

«Yabancı değil, oğlundan!»

«Yalan!»

«Yalanı yok! Dönünce evleniyoruz!»

«Aslaaa!... Razı değilim!... Olamaz!... Yalan!...»

«Sayın patronum hiç telâşlanmayın, hepsi olacak... Hele bir olmasın!»

Çekmeceden bir gazete çıkardı, uzattı Alnıgeniş'e. Sonra yeniden geri aldı:

«Okuyamazsınız!» dedi, «Ben okuyayım, dinleyin! Maliye bakanlığı hesap uzmanları, İzmir'de vergi kaçakçılığını önlemek, vergi mükellefiyeti dışında kalanları tesbit etmek, dış ticaret dalaverelerini meydana çıkarmak gayesiyle dünden itibaren toplu yoklamalara başlamışlardır!»

Alnıgeniş yavaş yavaş kalktı yerinden. Önce paltosunu giydi, sonra şapkasını kulaklarına kadar geçirdikten sonra:

«Hadi eyvallah, hanım kızım!» dedi, «Ben gidiyorum. Al şu anahtarı! İşlerini bitirdikten sonra çekiver kapıyı. Sabahleyin erken gelir açarsın. Yazıhane benim değil, senin bundan sonra! Demek bir günde öğrendin konsinyenin ne demek olduğunu! Hadi hoşçakal!..»

KURTARIN BENİ

Arkadaşlar geçende taksitle pardesü almaya giderken:

«Gel, birbirimize kefil oluruz, sen de alırsın. İtalya'dan yeni gelmiş!» dediler. On senelik emektar pardesüm büsbütün gözümden düştü. Onu elimden çıkarmaktan başka çare yok. Bu öfkeyle, gözümü kırpmadan attım eskicinin kucağına.

«Senin mi bu?» dedi.

«Niye sordun?» dedim.

«Nerde kirlettin bu kadar? Kömürcü müsün yoksa?»

«Canım sana ne?»

«Haklısın, ne üstüme vazife benim! İster kömürcü ol, ister ateşçi. Alacak olsam neyse...»

«Canım kızma! Ben matbaalarda çalışırım. Aynı kapıya çıkar.»

«Yaramaz! On kalıp sabun ister temizlemeye!»

Yatak kılıfından torbasını yüklenip giderken:

«Bir lira ver de köprüden atıvereyim!» dedi.

Hani haksız da değildi. Pardesü kirden kapkara olmuştu.

Tanıdığım temizleyicilerden birine götürdüm, içini dışını bir güzel inceledikten sonra:

«Kırk gün kaynatsam temizlenmez, boyamalı!...» dedi.

«Kaça boyarsın?»

«Yirmi liranı alırım!»

«Yirmi lira mı? Sen yirmi lira ver de pardesüyü sana vereyim!»

«Ben parayı yolda bulmadım kardeşim, eskicilere bir göster!...»

Geri getirmektense bıraktım dükkânda:

«Bildiğin gibi yap!» dedim.

Geçen günkü yağmurda aklıma geldi, bir uğrayım, dedim. Dükkânın demir kepenkleri çekilmişti. Komşusuna sordum:

«Yangın çıktı» dedi, «Ütü yaparken benzin parlamış. Zavallının eli kolu da yandı bütün. Hastaneye kaldırdılar.»

«Ya dükkândaki gömlekler, ceketler?...»

«Yandı!»

«Pardesüler falan?»

«Canım pardesü kalır mı, ceketler yanar da...»

«Yandı demek!...»

Rahat bir nefes almıştım. Kurtulmuştum artık. Taksitle de olsa, gider, yenisini alırım. Tam on yıldır neler çekmiştim bu müsibet pardesüden...

Yolda giderken içime bir hüzün çöktü. Yok hayır, haksızlık ediyordum, o benden daha fazla çekmişti. Yağmurda, çamurda canına okumuştum biçarenin!

Beni ısıtacak kadar sıcaklığı yoktu ama, yine de kötü gözlerden korunurdum sayesinde.

«Karaköy'de dolaştıktan sonra Tünelbaşı'ndan Taksim'e kadar yürüdüm. Teker teker pardesü vitrinlerini dolaştım. Kafamın içinde birini giydim, birini çıkardım.

Bir hafta sonra temizleyici dükkânının önünden geçerken adamı içerde görmeyeyim mi? Eli kolu sarılıydı:

«Geçmiş olsun!» dedim.

Teşekkür etti. Dükkân beton olduğu için içerde gömlek, ceket namına ne varsa yanmış, döşeme, tavan, cascavlak kalmıştı. Yerlere yanık gömlekler, pantolonlar atılmıştı. Hâlâ cıvık cıvık bir yanık kokusu geliyordu burnuma. Dükkânın ortasında yanık elleri böğründe dikilip duran temizleyiciye:

«Üzülme, hepsi gelir yerine!...» dedim.

«Üzüldüğüm yok!... Sağ olsun müşteriler, kimse yanan şeylerin ödenmesini istemedi.»

«Kaza bu, bile bile yakmadın ya...»

«Dinler mi malın sahibi? Kirlisini verip temizini istemeyi bilir.»

Tam dükkândan çıkarken:

«Haaa, sizin pardesü!...» dedi, «Çarşambaya uğrayıp alabilirsiniz!»

«Ne, yanmadı mı?»

«Yooo! Boyahanedeydi, şansınız varmış!»

«Yanmadı demek, iyi biliyor musunuz?»

«Nasıl bilmem, çiçek gibi boyandı, ütü yapılacak, Çarşambaya tamam!»

Çarşambaya ister istemez uğradım. Yağmurlar işi azıtmıştı çünkü.

Pardesü çiçek gibi değildi ama, ot gibi, yonca gibi yemyeşil olmuştu. En sevmediğim renk, ördekbaşı yeşili, hayır daha açık, Mekke yeşili...

Boya kazanında kırk gün değilse de kırk saat kaynamışa benziyordu. Yatak çarşafı gibi incelmiş, etekleri, kol uçları püskül püskül olmuştu.

Gözümü kapayıp yirmi lira boya parasını uzattım. İlk işim pardesüyü ayna karşısında giyip boyumu bosumu gözden geçirmek oldu. Dallanmış, budaklanmış yeni yaprak açmış bir ağaca dönmüştüm.

Giyemezdim bu pardesüyü. Bir iki gün kolumda gezdirdim. Hava kararınca giyiyordum. Ne de olsa renk biraz koyulaşıyordu güneş battıktan sonra. Klorofil meselesi...

Geçenlerde bir yağmur yedim. Büzüldü, çekti, buruştu, büsbütün gözümden düştü. Şu boya parasının acısı içimden çıksa, çoktan atacağım denize. Yirmi lirayı vermişken giymek gerek. Öyle anlaşılıyor ki bu yıl da taşıtacak kendini bana. Biliyorum bir tek çare var kurtulmam için: Çalınması! Hayır, çalınması biraz ağır bir kelime oldu. Çalınmak gerçekten bu pardesü için hiç yerinde değil. Yani götürülmesi, sırf benim iyiliğim, rahatım için... Başka türlü bırakmıyacak yakamı.

Yok mu bir hayır sahibi? Beni kurtarmak isteyen iyi yürekli bir yurttaş? Gündüzleri Neşe'de, Cavit'te otururum. Geceleri Aksaray'da Acem Hüseyin'deyim. Pardesüm kapıya en yakın çengele asılıdır.

Ne karakola giderim, ne kahveciye kafa tutarım. Zaten duvarlarında da ilân asılı;

«Kaybolan eşyadan sorumlu değiliz!» diye. Hele ben hiç sorumlu değilim!

İster giyin, ister bir enayi bulursanız satın, daha olmazsa denize atın! Alın götürün şunu, kurtarın beni!»

BİLET BELEŞÇİSİ

Gazeteciliğin avantajlı yanlarından biri de tiyatro biletleri... Her tiyatro, oyundan oyuna gazetesine göre beş on bilet gönderir. Bu biletlere ya patron el koyar, ya idare müdürü, ya da sekreter. Kim el koyarsa koysun, el altından şuna buna dağıtmak artık onun hakkıdır. Bu biletlerden bir çifti, idare müdürünün apartman komşusuna da hediye edilebilir, sekreterinin hesap açtığı mahalle bakkalına da... Bunun önüne kimse geçemez. Gazetenin tiyatro eleştirilerini yapan arkadaşın, çoğu zaman açıkta kaldığı bile olur.

Hele bizim patron bir türlü kıyamaz elinden çıkarmaya, bu biletleri, çekmecesine sıkı sıkıya kilitler. Öylesine kilitler ki, günü geçer, yandığı bile olur. Bu biletler bizim patronun geçer akçesidir. Tapu dairesinde takılıp kalmış bir işi mi var, ilk iş olarak iki bilet gönderir. Kâğıt fabrikasından bobin mi gelecek, dört bilet de nakliyeciye... Rotatifte bir sakatlık mı çıktı, Andon Usta'ya altı bilet... Gazete bayilerinin ikişer bilet tayınları vardır, sıradan.

Ama, Nami Yılmaz eleştiri yazarmış, ona da mı bilet yahu? Bir tiyatro eleştirmecisi, beleşten tiyatroya giremezse nasıl eleştirmeci olurmuş?

Bizim gazetenin demirbaş beleşçilerinden biri de Şemsi'dir. Şu, defter tutan vergi kaçakçısı muhasebeci!.. Tek piyes kaçırmaz. Biletler geldiği gün, hemen damlar. Altından girer, üstünden çıkar, ne yapar yapar iki bilet kapatır. Aradan iki üç gün geçip de sıranın tam bize geleceği günlerde bir de bakarız, Şemsi Duman karşıdan görünür. İki bilete daha mutlaka ihtiyacı vardır. Patronun ağzından girer, burnundan çıkar, bize ayrılan biletlerden ikisini daha alır götürür. Yalnız da gitmez tiyatroya, yanına mutlaka bir hatuncuk uyduracaktır.

Patronun Avrupa'da olduğu bir gündü. Biletleri sekreter dağıtıyordu. Önemli bir oyun vardı yeni açılan tiyatrolardan birinde. Biletler çoktan karaborsaya düşmüştü. Daha ilk günden damladı bizim Şemsi Duman. Sokuldu sekreterin masasına:

«Efendim!» dedi, «Siz bilirsiniz. Ben patrondan her sefer bilet alırdım. Onun yerine siz dağıtıyormuşsunuz.»

Bizim sekreter kös dinlemiş adamdı. Çattı kaşlarını:

«Evet!» dedi, «Ben dağıtıyorum. Önce görmesi gerekenler görsün... Sizinki kolay...»

«Aman Hamdi Bey'ciğim. Bu akşam için söz vermiştim evdekilere.»

«Sözünüzü geri alırsınız, olur biter.»

«Çok rica ederim, müşkül duruma sokmayın beni!»

Sekreter Hamdi Çetin, keyifli keyifli güldü:

«Ne var müşkül duruma düşecek...» dedi, «Kolayı var...»

«Nedir efendim kolayı?»

«Bir telefon edersiniz tiyatroya olur biter.»

«Ne telefonu?»

«Yer ayırtırsınız kendi hesabınıza.»

«Kendi hesabıma mı?»

«Evet, bu sefer de kendi hesabınıza gidersiniz.»

Sıyrık sıyrık güldü:

«Amma da yaptınız Hamdi Bey!» dedi, «Bu kadar senedir gazetenizde çalışalım da, tiyatroya kendi hesabımıza gidelim, yakışır mı bize?»

«Neden yakışmasın? Ben her ay, en azdan cebimden verdiğim on bilet parasıyla kurtarıyorum gazeteciliğin şerefini. Gidip patrona yüzsuyu dökmektense, gazeteciliğin de, sekreterliğin de ceremesini işte böyle çekiyorum. Bir telefon, gazeteciyiz diye en iyi yeri ayırıyorlar bize. Tavsiye ederim. Şemsi Bey'ciğim, siz de öyle yapın!»

Süklüm püklüm dönüp gitti odasına.

«Hamdi Bey'ciğim» dedim, «Çok güzel yaptın ama, bununla iş bitmez ki. Patron gelince yine ekşiyecek başımıza. Bu adamı öylesine benzetelim ki sittin sene tiyatronun önünden geçemesin!»

«Peki, ne yapalım?»

«Sen bana bırak!» dedim, «Şu biletleri bir gözden geçirsene. Yanyana kaç bilet var?»

Çıkardı çekmeceden, başladı numaraları incelemeye:

«Hep ikişer ikişer...» dedi, «Dur, bir seri de üçü bir arada var.»

«Bu üç biletin ikisini sakla! Birini de ver bana.»

«Ne yapacaksın?»

«İşin yoksa gel, görürsün.»

«Yahu, ne yapacaksın, anlat!»

«Tadı kaçar. Geriye kalan bütün biletleri gazetenin en çenesi düşüklerine dağıt. Çağır Şemsi'yi de. Özür dileyerek ver o iki bileti...»

Dediğim gibi yaptı. Patronun gizli işler dümencisi Şemsi'yi çağırtıp verdi. Yüzü gülmüştü, yerlere kadar eğilerek teşekkür etti. Bir banka takviminin arasına yerleştirdi geriye kalan biletleri.

«Tamam!» dedim, «Şimdi sen gerisini bana bırak!»

Akşam, bizim Sema'yı aldım Ticaret Gazetesinden, üçüncü bileti tutuşturdum eline:

«Tiyatroya gidiyoruz!» dedim, «Her zaman sahnedekileri

seyredecek değiliz ya... Bu gece de oyunculuk sana düşüyor. Tiyatroda yanına bir çift oturacak. Sen eskiden erkekle tanışıyorsun... Bizim gazetenin vergi işlerini biçimleyen Şemsi... Anlıyorsun değil mi? Deli edeceksin yanındaki hatunu.

Gülmeye başladı:

«Tam benim yapacağım iş!» dedi, «Ben o piyesi görmüştüm zaten. Sizi eğlendirmek için geleceğim bu gece de.»

«Hem kendini eğlendireceksin, hem de bizim gazetedekileri... Hep oradayız. Haydi başarılar!»

Hamdi ile Balıkpazarı'nda ufak yollu yapındırdıktan sonra tiyatroda aldık soluğu. Hemen hemen ilk gelenler arasındaydık. Yerler, üçer, beşer dolmaya başlamıştı. Şemsi de, eli ayağı düzgün bir kadınla göründü. Odasına kapanıp dolaplar çeviren, o siyah kolluklu Şemsi değildi sanki. Gıcır gıcır koyu bir elbise vardı sırtında... Kolalı temiz bir gömlek... Onun ağırbaşlı giyinişi yanında, getirdiği kadın çok rüküş kalıyordu. Saçlar kızıla boyanmıştı. Dudaklarına taşıra taşıra bir ruj çekmişti. Edalı bir sallanışla önünden yürüyordu... Şemsi bir program aldı yol gösterenden. Bahşişi taa, kapıda hazırlamışa benziyordu. Eline, göstere göstere sıkıştırdı. Önümüzdeki yerlerine geçtiler. Oturdukları sıra, bir uçtan bir uca dolmuştu. Yalnız Şemsi'nin yanı boştu. Yani bizim Semra'nın yeri... Çok geçmeden o da göründü. Programcıya verdi biletini... Beni arıyordu çaktırmadan, hemen gözgöze geldik:

«Tamam!» demek istedim, «İşler yolunda!»

Programcı yerini gösterdi. Tam oturacağı sırada, gözleri yanındakine ilişmiş gibi:

«Vaaay, Şemsi'ciğim!» dedi, «Ne tesadüf!... Sen de burada ha! Hani telefon edecektin? Yemeği birlikte yiyecektik? İnanmam artık sana! Bırak bırak... Düştün gözümden. Yalnızsın değil mi?»

Şemsi'nin yüzü karmakarışık olmuştu. Sevgilisine döndü. Birşeyler söylemek istedi, söyliyemedi. Sema gerisini getirmekte gecikmedi:

«Ah, çok affedersin! Ben seni yalnız sanıyordum!»

Sonra konuyu değiştirir gibi yaptı:

«Sizin patron Avrupa'ya gitmiş, öyle mi? Kimbilir gene ne dalaverası vardır. Bir araba mı getirecek yoksa?»

«Af... af... Affedersiniz! Tanıyamadım!...»

«Ne, tanıyamadın mı? Beni tanıyamadın demek? Evet, haklısın, tanımaman gerek! Doğrusu, ben de seni tanımıyorum! Bir benzetiş... O kadar! Ama ne benzetiş!... Tıpkı Şemsi!... Bizim Gazete sahibinin özel muhasebecisi sanki!... Hayret! Bu kadar benzeyiş olur! Affedersiniz!...»

Sevgilisi, birden fırladı ayağa:

«Haklısınız Bayan!» dedi, «Bir benzeyiş değil, ta kendisi!»

Hışımla çıktı sıradan. Şemsi, kolundan yapışmış çekiyordu:

«Nereye Mehlika'cığım? İki gözüm kör olsun, tanımıyorum. Otur canım. Rica ederim Bayan, ben sizi nerden tanıyorum? Dur canım, nereye gidiyorsun?»

Kadın kolunu kurtarmak için güçlü bir hamle yaptı, sıyrıldı. Şemsi sarıldı beline. Kıskıvrak yakalandığını anlayan kadın, çantasını birden kaldırdı havaya... Küt!...

Bu anı bekleyen bizim foto Kemal'in flaşı yandı, söndü. İşin önemini kavrayan seyirciler, yönlerini bu yeni oyuna göre ayarladılar. İş çok eğlenceliydi. Şemsi için, yapılacak hiçbir şey kalmamıştı artık, kadının peşine takıldı, kös kös çıktı dışarı. Bizim gazetenin beleşçi listesinden böylece silinmiş oldu Şemsi'nin adı.

DEV ADIMLARLA

Genel Müdür İngilizce yıldırım telgrafın pulunu söküp okuduktan sonra, hemen müdürlerini çağırtmayı düşündü odacısıyla. Hayır, böyle yapmamalıydı. Önündeki iç haberleşme kutusunun dört düğmesini açmalı, dört müdürüne birden aynı sözleri bir çırpıda aktarmalıydı:

«Amerika'dan gelecek uzmanın telgrafını aldım. Yarın saat beşte işletmenin konferans salonunda bir konuşma yapacak!»

Eşek değillerdi ya müdürler, tohum temizleme makinasının nasıl kullanılacağını göstermek için geldiğini şıp diye anlamaları gerekirdi. Bunu da açıklayamazdı ya diktafon dediği âletle...

Bu biçim bir bildiriyi inceliğe aykırı bulduğu için odacısını gönderip tek tek gelmelerini rica etti müdürlerin:«Nahit Bey'ciğim, ilk defa geliyor bu uzman... Bakanla Amerika'dan tanışırmış... Biz unutalım son olayları da, biraz yakınlık gösterelim bu uzmana! Bizim çiftliklerdeki işçileri, yani ırgatları demek istiyorum... Yani tarım işçilerini... Toplayalım konferans salonuna... Onlar da dinlesinler... Biraz kalabalık... Haaa, ne dersiniz?»

Genel Müdür böyle düşündükten sonra, ne diyebilirdi Nahit Bey:

«Emredersiniz Beyefendi!» dedi, «Önce bütün şeflere teker teker emir verir... Memurların da bulunmasını söyleriz!»

«Evet, kamyonla, pardon otobüsle alır götürürüz işletmeye ameleleri... Yani tarım işçilerini demek istiyorum... Sonra çiftliklerdeki... İşletmelerdeki canım... İşçiler... Yeni urbalarını giyerler... Yani tarım işçileri... Tabii yıkanırlar o gün...»

«Evet Beyefendi söylerim, yıkanırlar.»

«Traş olurlar.»

«Söylerim, olurlar.»

«Nasıl, yazlık elbise verildi mi?»

«Söylerim, verirler.»

«Postal?»

«Verirler Beyefendi!»

«Peki Nahit Bey! Memur ve işçilerin derli toplu giyinip gelmeleri görevini size bırakıyorum. Hadi Bey konferans salonunu hazırlatır... Mikrofonları kontrol eder... Nedim Bey akşam yemeği verir, çiftlikte... Pardon, işletmede... Bir film gösterilmesini sağlar Yılmaz Bey de... Peki Nahit'çiğim, ben görüşürüm müdür arkadaşlarla... Siz buyurun, başlayın şeflerle görüşmeye...»

Genel Müdür, geriye kalan müdürleri görevlendirirken, Nahit Bey şeflerini teker teker çağırttı odasına. Önce Erol'dan başladı:

«Bakanın Amerika'dan arkadaşı bir uzman, yarın saat beşte... Yani akşam... Bizim çiftlikte... Yani işletmede demek istiyorum...»

«Konferans mı efendim?»

Pratik adamdı Erol, müdürün böyle uzun uzun anlatması, ayrıntılarına kadar açıklaması hiç hoşuna gitmezdi. Bilirdi ki bu ayrıntıları bulup çıkarmak ta şefin görevidir:

«Anladım, beyefendi!» dedi, «Ameleler... Yani ırgatlar demek istiyorum... Şey, bizim tarım işçileri, konferans salonuna kamyonlarla... Yani otobüslerle götürülecekler...»

«O kadar değil! Evvelâ yıkanacaklar...»

«Traş olacaklar... Hattâ mümkünse...»

«Mutlaka temiz elbiseler... Yazlık elbiseler demek istiyorum...»

«Yeni postallar...»

«Var mı?» diye kesti sözünü müdür.

«Yoksa bile eskilerini pençeletir... Boyatır...»

«Genel Müdürün emri!» dedi, Müdür Nahit Bey, «Levazımdan hemen aldırırsınız! Levazım Müdürüne emir verdi benim yanımda...»

«Hay hay Müdür Bey! Levazımdan aldırırım.»

«Bakın Erol Bey, geçen seferki gibi olmasın... Çok ayıp oldu geçen sefer... İşçilerden ikisi karşılıklı horluyorlardı...»

«Yorgundular o zaman Müdür Bey! Harman kaldırıyorlardı... Bir çoğunu da tarlalardan tutup getirmiştik... Bugünlerde o kadar yorucu değil işler...»

«Aman göz kulak oluverin! Çok, çok ayıp oluyor! O gün öğleden sonra yalnız temizlikle uğraşsınlar... Gitmesinler işlerinin başına!»

«Hay hay Müdür Bey, söylerim!»

«Haydi, sizi göreyim!»

Müdür Nahit Bey öbür şeflere gereken emirleri verirken, Erol hemen yapıştı bölmesindeki telefona:

«Rıza Bey!» dedi, «Yarın beşte konferans... Tarlalarda, meyva bahçelerinde, ahırlarda, garajlarda hiç kimse kalmayacak! Bu seferki çok belâlı! Hem de Amerikan! Sıkı emri var Genel Müdürün, Bakanın dostuymuş! Anlıyorsunuz ya! Yeni urbalar giyilecek!»

«Hangi yeni urbalar?» dedi Rıza Bey, telefonun öbür ucundan.

«Canım, yok mu yenileri?»

«Var mı?»

«Ne varsa canım, yıkasınlar ütülesinler... Yeni postallar...»

«Var mı?»

«Gelecek!»

«Gelirse giyerler.»
«Canım gelmezse idare ediver!»
«Peki! İdare... İdare...»
«Öğleden sonra iş yok!»
«Haaa! Bak bu güzel işte! Bunu harfi harfine yerine getiririm! Hiç şüphen olmasın!» Çağırdı Rıza Bey postabaşını:
«Halil Efendi!» dedi. «Yarın işbaşı yapmazsın!»
«Hay ömrüne bereket!»
«Ama bütün gün temizlik! Akşama konferans! Amerika'dan uzman geliyor!»
«Peki, peki!...»
Halil Efendi Ali'yi çağırdı:
«Yarın paydos!» dedi, «Temizlik var! Bir Amerika'lı geliyor!»
«Hay yaşayasın sen!»
Ertesi gün 122 tarım işçisi, 332 memur, daktilo, şef, müdür, adı geçen işletmenin odacıları, kapıcıları, postabaşıları yerlerini almış Amerika'lı uzmanı dinlemeye hazırlanmışlardı.

Ali, diricelerinden dört tarım işçisi seçmiş, büyücek bir sandığın içindeki selektör, konferans odasının karşısına oturtulmuştu. Tornavidalarla sökülen sandığın içinden, pırıl pırıl bir makina çıkıvermişti ortaya. Tohumluk buğdayı hem taşından hem toprağından ayıracak, hem de temizleyip ilâçlayacak bir selektördü bu. Bu makinelerden daha iki yüz tanesi Amerika'dan gelecek , Tarım Müdürlüklerine, İşletmelere dağıtılacaktı. Meksika buğdayının topraklarımızda boy atıp dolgun başak verememesinin bütün nedenlerini işte bu sandıktan çıkan makine bıçak gibi kestirip atacaktı. Bire otuz, bire elli, bire seksen verecekti Meksika buğdayı, bundan sonra.

Bütün bu bilgiler daha uzman ortaya çıkıp konuşmadan Barış Gönüllüleri tarafından yayılmıştı salondakilere. Amerikalı uzman arkasındaki beş teknisyenle, Genel Müdürün yanında, müdürlerin, şeflerin, memurların önünde salona girdiği zaman işçilere sıkı sıkı öğretildiği üzere bir alkıştır kopmuştu ön sıralardan... Alkış gerilere doğru hızını yitiriyor, arka sıralarda oturan ağır işçilerin barikatını aşmadan geri dönüyordu.

Önceden görevlendirilmiş olan çevirici, yerini uzmandan önce almış, bekliyordu. Ne söyleyeceği, görevi ile birlikte kendisine bildirildiği için uzmandan önce konuşmaya başlamıştı bile:

«Sayın Genel Müdür, sayın müdürler, şefler, memurlar, işçiler!...»

Önce birlikte konuştular, sonra çevirici öne geçmişti. Çeviricinin hiçbir şey çevirdiği yoktu. Ancak altlı üstlü yazdığı kâğıtların sayfalarını çeviriyordu:

«... İşte bu selektörde Amerikan-Türk Dostluğunun en güzel örneğini seyrediyoruz, sayın dinleyiciler!» diye sürüp gidiyordu konuşma, «Bu selektörden çıkan tertemiz buğdaylar dostluğun en dolgun, en bereketli başaklarıyla süsleyecektir bundan sonra tarlalarınızı. Biz Amerika'lılar taaa Kore'lerde perçinlenen Türk dostluğunun değerini bilmekteyiz... Bu dostluk ki...»

Çevirici, denk getirememiş, kâğıttaki yazıları uzmandan önce okuyup bitirmişti. Ama Amerikalı hâlâ konuşuyordu.

Getirdiği seçme işçilerle sandığı salona oturtan Ali Usta, konuşmanın tek sözcüğünü dinlemeden düşünüyordu boyuna:

«Sandıkta hiç iş yok ama...» diye geçiriyordu içinden, «Kapağı çok işime yarayabilir... Dört tane düzgün odun bulup birer köşesine diklemesine çaktım mı, olur mükemmel bir masa... Dört ayağı da sökülüp takılır soyundan oldu mu deyme keyfine... Akşamları asmanın altına kurar, Halil Efendi ile karşılıklı yemeğimizi yer, çekeriz kafaları... Halil Efendi'nin de çok hoşuna gider böyle bir masa üstünde yiyip içmek... Ne de olsa İstanbul kaldırımı çiğnemiş adam... Şu Amerikalı da boğazı sıkılmış kaz gibi ne ötüp duruyor böyle! Anladık işte... Gösterdiği, göstereceği bildiğimiz selektör... Bunun kullanılması da iş mi sanki! İşte deposuna nasıl benzin koyulacağını gösteriyor... Tutmuş yanında dört tane teknisyen getirmiş taa Amerika'lardan... Sanki burada bu selektörü kullanacak adam yok... Böyle mi doldurulur depoya benzin! Tek damlasını dökmeden boşaltırım tenekeyi... Bak hele, nasıl dökülüp saçılıyor mis gibi benzinler, döşemelerin üstüne!»

Kafa patlatan bir gürültüyle çalışmaya başlamıştı makine. Sanki bir uzay gemisi yörüngesine oturtmuşlar gibi seviniyorlardı teknisyenler! İş miydi bunu çalıştırmak sanki! Bir çuval taşlı topraklı buğdayı boşaltmışlardı haznesine. Kulak yırtan bir sesle dönen silindir, tohumluk buğdayın taşını toprağını bir yana ayırıyor, sonra ilâçlı kovalara boşaltıp çalkalıyordu. Suları başka bir kaba boşalttıktan sonra da kurutuyordu tohumluk buğdayları bir iki dakika içinde. İlâçlanıp kurutulan tohumlar, teknisyenlerin eldivenli avuçlarında oturanlara gösteriliyordu sıradan...

Konuşmasını çok kısa bitirdiği için, bol bol alkışlanmıştı uzman. Salondan teknisyenlerini peşine takıp çıkarken, Ali Usta getirdiği seçme işçilerle selektörü birer ucundan tutup kaldırıvermişti ardiyeye. Ambalajlarını söküp parçaladıktan sonra sandık kapağını kendi yatağının altına saklamıştı. Ne kapaktı ya, pırıl pırıl rendelenmişti. Belki formikadandı, belki de bakalitten. Sıkıştırılmış talaştan da olabilirdi. Ama ne olursa olsun kıyak masa olurdu bu sandık kapağından.

Odunluğa gidip düzgünlerinden dört tane ayak seçmek için çıkarken Halil Efendi hışımla dikilmişti karşısına, arkasında da bir tarım işçisi...

«Nerde?» diye çıkışmıştı, «Nerde o kapak!»

«Ne kapağı?» diye sordu çakallığa vuraraktan.

«Ne kapağı olacak, sandık kapağı! Rıza Bey istiyor!»

«Ne yapacakmış Rıza Bey, sandık kapağını?»

«Ne yapacak, bilir miyim ben! Tabutuna kapak yapacak! Hadi çabuk!»

Ali Usta çekti yatağının altından, getirdi. Tarım işçisi bir ucundan tutmuştu kapağın... Uygun adım tin tin koşarak Rıza Efendi'nin lojmanına götürdüler.

Rıza Bey elindeki mezüreyle kapağın enini boyunu ölçerken şefin gönderdiği odacı dikildi karşısına:

«Rıza Bey!» dedi, «Şef istiyor sandık kapağını!»

«Şef mi istiyor? Ne yapacakmış şef bu kapağı?»

«Bilmem!» dedi, «İstiyor işte!»

«Peki!» dedi boynunu bükerek, «Al götür bari!»

Odacının arkasındaki iki tarım işçisi tuttukları gibi birer ucundan, koşa koşa lojmanın bahçesinden çıktılar. Şef Erol Bey kapının önünde onları bekliyordu. Geldiklerini görünce, yaklaştı yanlarına. işaret parmağını kıvırarak vurdu üstüne, müdürün kapısına vurur gibi...

«Evet!» dedi, «Güzel bir masa olacak bundan! Üçer sandalye atılır iki yanına... İki de birer ucuna... Sekiz kişi ağırlanır bu masada...»

Evin kapısından çıkan karısıyla iki ucundan tutup içeriye alırken, müdürün kapıcı göründü bahçede... Arkasında da üç tane tarım işçisi...

«Sayın Şefim!» dedi, «Hani sandık kapağı vardı ya... Amerika'dan gelen...»

«Eeee?»

«Müdür Bey istiyor!»

«Ne işine yararmış bu kapak onun?»

«Bilmem ki efendim!» dedi, «Al, getir dedi bana!»

«Peki, al götür sen de! Madem istedi!»

«Bekleyen üç işçi tuttukları gibi koşturdular müdürün lojmanına. Kuşların kirletmemesi için müdür:

«Alın içeri!» dedi, «Gelecek misafirler için mükemmel bir masa...»

Karısı, üzerine yayılacak örtüyü düşünürken kapı çalındı hızlı hızlı. Açıp da Tahir Efendi'yi karşısında görünce, şaşırmıştı.

«Hayrola Tahir Efendi!» dedi, «Genel Müdür mü çağırıyor beni?»

«Sizi değil,» dedi. «Sandık kapağını istiyor!»

«Ne işine yararmış onun, bu sandık kapağı?»

«Masa yaptıracakmış marangozlara!»

Genel Müdür altı tarım işçisi göndermişti aldırmak için kapağı... Dördü birden ucundan tutmuş, ikisi de yedeğe kalmıştı işçilerin. Uygun adım son hızla doğru marangoza. Marangoz, ayakları kesip hazırlamış, sandık kapağının gelmesini bekliyordu. Hemen

dört başına bu dört ayağı çakıp gönderdi Genel Müdür'ün bahçesine, yarım saat içinde.

Kiraz ağaçlarının altında ağırlayacaktı Genel Müdür, Amerika'dan gelen misafirini. Karısı bir örtü sermek gereğini bile duymamıştı masanın üstüne. Müdür Nahit Bey'in görmedik karısı gibi... Bir güzel donattı mezelerle masanın üzerini. Kuş sütünden aslan sütüne kadar.

Erol Bey'in yaptığı hesap yanlıştı. Masa tam dörderden sekiz sandalye almıştı iki yanına... İkişer kişi de başlara olmak üzere tam on kişi...

İçkinin, derin bir içtenlik yarattığı en coşkulu anlarda Teksaslı uzman, parmağını büküp tak tak masaya vurdu:

«Nee!» dedi şaşkınlıkla, «Bu sentetik maddeyi siz de mi buldunuz! Derlerdi de inanmazdım. Demek ambalaj sanayiinde bu kadar ilerisiniz haaa! Biz Amerikalıların daha üç beş gün önce bulup ambalaj işlerinde kullanmaya yeni başladığımız bir maddeyi, bizden çok önce, taa bahçe masaları yapımına kadar geliştirmişsiniz. Eee, bravo doğrusu!»

Elindeki kadehi kaldırdı. Coşkudan çatlak çatlak olan bir sesle ekledi:

«Ambalaj ve montaj sanayiinde dev adımlarla ilerlemeniz şerefine içiyorum.»

BİZİM PATRON

Ben bir aile reisiyim, oniki nüfuslu bir ailenin reisi. Reisi değil, daha doğrusu yardımcısı, yeni başkan yardımcısıyım!

Peder, emekliye ayrılınca bütün yetkilerini bana bırakıp bir köşeye çekildi ama, olsun. O sağ oldukça «fahri» de olsa aile reisi babamdır. Ben ancak onun yardımcısı sayılırım.

Bu «yardımcı» üzerinde çok durmamın bir nedeni var elbet... Kendimi bildim bileli, bu yardımcılıktan kurtulmuş değilim. Evde hem babamın, hem hanımın yardımcısı, dışarda, yani çalıştığım gazetede sekreterin yardımcısıyım.

Evde babam nasıl fahri reis durumunda ise, bizim sekreter, yani sorumlu müdür, daha doğrusu yazı işleri müdürü de fahri müdürdür. İşlere gelince, hep benim omuzlarımda...

Patronum da patrondur haaa! Babadan patron değil, sonradan olma patron olduğu halde gene de gelenekçidir. Kendine göre yasalar bile getirmiştir, basımevine! Odasına kim girerse girsin kimseye otur demez. Neden demez? Nedenleri bir iki değildir ki...Önce şunun için demez, sandalyenin eskime payını düşünür

de ondan... Sonra oturmak, kendisinden bir şey istemeğe neden olma anlamına geldiğine göre, onun «otur!» demesi, bir isteği göze alması demektir. Ama ben girdim odasına, gözünün içine baka baka da oturdum. Şimdi siz patronun «çay, kahve» diye bir öneride bulunacağını sanıyorsunuz. Onu geçin bi kere. Patron bana değil, kendine bile çay kahve sormamıştır şimdiye kadar... Hiç olmazsa bir sigara uzatır diyeceksiniz, onu da geçin, içmez çünkü... «Canım, kendi içmese de konukları için bulundurmaz mı?» diye düşünebilirsiniz.

Siz patronumuzun ne biçim bir adam olduğunu bilmediğiniz için daha, çok şeyler düşünmekte haklısınız. Onun karakterini,usta hikâyeciler gibi, uzun uzun çizmeğe kalkmaktansa bir fıkrasını anlatıp geçelim:

Hokka, kalem devrinde yazarlardan biri, masasında oturmuş, düşüne taşına makale yazıyormuş. Onu karşıdan inceleyen patron, başucuna dikilmiş:

«Yazsana, ne duruyorsun!» diye çıkışmış.

«Efendim, düşünüyorum.»

«Sana, düşünme demiyorum. Önce düşün, sonra kalemi hokkaya batır. Eğer uzun uzun düşüneceksen hokkanın ağzını kapat da öyle düşün!»

«Anlaşıldı değil mi?»

Patronun bana:

«Otur!» demesi, «Kalemi batır, sonra düşün!» demesi gibi bir hovardalıktır.

«Oğlum, Hayati Bey» diye başladı söze.

Yaşım kırkın üstünde ama, biz burda hepimiz patronun evlâtlarıyız, tabii üvey evlâtları...

«Bizim Yazı İşleri Müdürü artık ihtiyarladı. Bugün yarın yolcudur. Sen şimdiden onun işlerini yürütmeğe çalışsan...»

Tepem atmıştı, sert sert:

«Yürütmüyor muyum?» diye bayağı çıkıştım.

«Canım, zaten seni sekreter yardımcılığına niçin getirdik, yürütesin diye... Ben Yazı İşleri Müdürünü yürütünceye kadar... Sen de bütün işleri yürütüver.»

Bir iki gün sonra, Yazı İşleri Müdürü, yürümesine yürüdü ama, gazetenin bir köşesinde adını unuttu. Yani ben «bilfiil» gazeteyi idare ediyordum. Yazı İşleri Müdürünün hesabına, gazetenin başında ben vardım, ama adım gazetede yoktu.

Eşe dosta mahçup olmamak için kolları sıvadık. Bir iki ay böyle gitti. İşler iki katına çıktıysa da, aylık gene aynı aylıktı.

Bir gün patronun karşısına dikildim. Patron niçin geldiğimi anlayacak kadar zekiydi:

«Bugünkü manşeti beğenmedim!» dedi, «Şunu aklından çıkarma ki biz, muhalefet gazetesi değiliz. Bir yazar tutar muhaliflik de yapabilir. Ama sen yapamazsın. Anlaşılıyor, değil mi? Sen yazar değilsin. Sekreter yardımcısısın. (Sekreter demiyordu) Sen Yazı İşleri Müdürü adına başlık çıkarıyorsun. Yazı İşleri Müdürü resmen muhalif değil. Çünkü o benim adıma Yazı İşleri Müdürlüğü yapıyor. Ona muhalefet yetkisi vermedim. Anlaşılıyor, değil mi?»

«Anlaşılmasına anlaşılıyor ama efendim, sizi rahatsız etmekten maksadım...»

«Sonra, gelelim sel felâketi yazısına... Yahu, sizin yüzünüzden bu memlekete hiç mi yağmur yağmasın? Yağmur yağınca dereler, ırmaklar taşar. Bunun felâket neresinde? Meselâ zelzele... Anlarım, felâket olabilir. Ama sel? Sonra şu başlıkaltı da ne oluyor? Ege'de Menderes'in taşmasından korkuluyormuş. Neden Gediz'in taşmasından korkulmuyor? Anlıyorum maksadını. Bırak bu felâket müjdeciliğini.»

«İyi ama efendim, ölen kalan olunca...»

«Ölen kalan tabii olacak. Bundan iktidara ne?»

«Bizim iktidara bir şey dediğimiz yok ki... Haber diye veriyoruz.»

«Verme efendim! O kadar insan doğuyor, onları yazmıyorsun da, tutuyor selde beş on insan boğuluyor, onu yazıyorsun!»

Bütün bu çıkışlar zam isteği korkusundandı, anlıyordum.

«İkinci sayfanın sağ köşesi var ya, çift sütun...» diye ekledi.

«Var!» dedim.

«Oraya bundan sonra, sen fıkra yazacaksın. İmza bir yıldız. Ne kadar muhaliflik yapmak istersen orda yap. Birinci sayfada muhalefet istemem.»

İçimden:

«Yine aşkolsun patrona!» dedim. «İktidarı falan salladığı yok.»

Sonra, bu yazılara, kendime göre bir değer biçtim. Beşerden, ayda yüzelli kâğıt. Ama patronda hiçbir kıpırdanma yoktu:

«Hemen git başla!»

Sırtıma hafiften bir tokat indirdi. Fazla dikilmenin anlamı yoktu. Tek yıldızlı fıkra yazarı olmuştum. Böylece fıkra yazarlığına da başlamış oluyordum.

Ay sonuna doğru, hem sekreterliği, hem fıkra yazarlığını para bakımından bir değerlendirelim, diye patrona uğradım. Ama küt diye girersem, yüz vermeyeceğini biliyordum.

«Efendim, ikincinin solundaki sinema, tiyatro yazıları aksıyor!» diye başladım söze.

«Hemen keselim aylığından!» dedi. Sonra, ne düşündüyse düşündü:

«Sen hiç sinemaya, tiyatroya gitmez misin?» diye sordu.

Aman efendim tiyatroya, sinemaya gidecek zaman mı var? Bütün gece, ikilere, üçlere kadar burdayım. Gündüzleri de uyku...»

«Canım akşama kadar da uyumuyorsun ya! Öğleden sonra al çoluğunu çocuğunu, sinemaya git!»

Hiç bozmadım, ne demek istediğini anlamıştım.

«Sinema yazılarını sen yaz. Haftada üç yazı... Söyle o Selâmi'ye, yazacak başka gazete bulsun.»

Sözünü bitirir bitirmez bindirdim:

«Efendim, bizim sekreterlik işini bir sonuca bağlayalım.»

«Ne sonucu bu?»

«Biliyorsunuz ki Yazı İşleri Müdürü çalışmıyor artık, ben bakıyorum yerine.»

«Resmen gazetede Yazı İşleri Müdürü Seracettin Çalışkan görünürken, ben bakıyorum bu işe demekle, beni ve Seracettin Çaiışkan'ı kanun nazarında ne duruma soktuğunun farkında mısın?»

«Efendim, maksadım o değil. Benim sizden ricam...»

«Benim de senden ricam, bir sekreter yardımcısı olarak söylediğin sözün her şeyden önce mânâsını düşünmendir. Saniyen...»

Ondan önce, saniyene ben yapıştım:

«Efendim saniyen fıkra yazarlığı ücreti...»

«Ücret mi? Sen şimdiye kadar fıkra yazarlığından kaç kuruş aldın?»

«Almadım ama, artık müsaade edin de alayım.»

«Dur bakalım, fıkra yazarı olmak kolay iş mi? Yazının altında henüz imzan bile yok.»

«Bu sinema,tiyatro yazılarına da emek olarak bir değer biçilecek.»

«Sen hiç merak etme. Yazı İşleri Müdürünün on güne kadar mukavelesi doluyor. O zaman bütün bunları toptan düşünürüz.»

«Efendim, bilmeceleri yapan arkadaş...»

«Ben onu bunu bilmem. Bunlardan artık sen sorumlu sayılırsın. Daha olmazsa otur sen yap!»

Ben bilmeceyi kime yaptıracağımı bulmuştum. Eve gidince bizim pedere:

«Sabahtan akşama kadar gazetelerin bilmecelerini çözeceğine, otur da kendin yenilerini düzenle!» dedim.

Sonra, üniversitedeki oğluma:

«Nasıl olsa bütün gün o sinema senin, bu sinema benim dolaşıp duruyorsun! Hiç olmazsa filmler için yazı yaz!»

Öyle ya, gazetenin bütün yükünü ben mi alacağım omuzlarıma!

Bir hafta sonra Kadın - Moda sütununa bakan bayan, ikibuçuk liraya yazı yazmaktan bıkınca, bu işi de bizim hanıma yükledim. Çok geçmeden çocuk sayfası da bizim lisedeki kızın üstüne kaldı.

Gazetenin Sorumlu Müdürü hanesine adım konduğu gün patron beni çağırdı. Tebrikten sonra, aklıma gelen bütün ihtimalleri çürütmek için:

«Bugünden itibaren gazeteyi fiilen sen idareye başladın!...»

«Tam altı aydır...»

«Sen ona bakma!» dedi. «Kanunen bugünden itibaren...» («n»lerin üstüne basa basa tekrarlıyordu.)

«Evet!» dedim.

«Fiilen Mesul Müdürlüğe başladın! Her başlanan iş gibi, bu işin de bir denemesi devresi olacak tabii.»

«Efendim, altı aydır bu işin denemesi mi kaldı?» diyecek oldum. Ama, nihayet gerçek bir Sorumlu Müdürüm bugüne bugün. Sorumlu Müdür demek, politikadan anlayan, olgun, soğukkanlı bir adam demekti. Çabuk parlamaya gelmezdi.

«Yalnız bu deneme devresi fazla sürmesin. Zaten denenecek bir şey kalmadı ya...»

Ben böyle diyordum ya, daha denecek çok şeyler vardı.

Öğleye doğru uyandığım, zaman bizim kaynanaya:

«Hemen otur fiskos yaz.» dedim.

«Ne fiskosu? Kaçırıyor musun?»

«Dedikodu sütununu idare eden bayan evlendi. Sabahtan akşama kadar dokuz kapının ipini çekiyorsun. Otur yazı yaz da patron seni de bir denesin!»

Bu işe en iştahlı, bizim kaynana çıktı. Gazeteyi yalnız ben değil, fiilen bütün hane halkı idare etmeye başlamıştık.

İşler yolunda gidiyordu. Sürüm yarı yarıya düşmüştü. Zaten patronun maksadı da buydu. Gazetenin basılmamışı basılmışından çok para ediyordu. Basılmışını yalnız kesekâğıtçılar alıyordu ama, beyaz kâğıdın müşterisi daha çeşitliydi. Neden fazla bastırsın da kesekâğıtçıları sevindirsin?

Ben bütün bunları gazetenin başında düşünürken, patron beni suçüstü yakaladı.

«Boş oturuyorsun demek?» diye suratını astı.

«Şey efendim...»

«Anladım anladım...» dedi. «Gazete için hiç zahmet etme. İyiye doğru gidiyoruz. Başmakaleleri yazan, iktidar partisine kaçtı.»

«Evet...»

«Kâğıt işleri... İlân işleri...»

«Hepsi altüst oldu. İktidarın bizden bir korkusu olmaz artık. Onun için hemen başmakaleyi kestirdim. Sen yazacaksın.»

«Hoppala!» dedim, içimden. Bir bu eksikti.

«Seni bir de başyazarlıkta deneyelim.»

Evde bu işi kıvıracak kim var diye düşündüm. Kadroda ufak bir değişiklik gerekiyordu. Bulmacayı pederden alıp ilkokula giden kıza vermeliydim. Pederin bulmacaya koyduğu kelimeleri anlayacak kuşak kalmamamıştı memlekette.

Peder koyu Osmanlıcayla yazdığı için, yüksek kademelerde iyi karşılandı. Patron, bu başyazılarda ince bir muhaliflik havası seziyor, hoşlanıyordu. Kadromuzun son biçimi gazete üzerinde hemen etkisini göstermiş, baskı, yarının da yarısını düşmüştü.

Patronun elinde bir mahkeme ilâmı vardı. Odasına hani, o maksatla, zam önerisiyle girdiğim zaman, burnuma dayadı ilâmı.

«Şu, yalanlama dâvasının ilâmı!»

«Savcılıkça gönderilen yalanlama, yayınlanması gereken yerden iki santimetre aşağıda yayınlandığı için ikibin lira para cezasına...»

Şükür, hapis, falan yoktu!

«Geçmiş olsun!» dedi patron.

«Para cezasına gelince... Bu yalanlamayı yayınlayan pek tabii ki sensin! Yazının plândaki yerine baktım. Suç Başmürettibin değil, senin! Bu ikibin lirayı toptan veremezsin, sanıyorum. Sana bir iyilik yapsam da ben ödesem... Sonra aylığından, bu ay başından başlayarak Yüzer yüzer kessem?...»

«Çok güzel olur efendim! Hemen kesmeseniz de bir yıl olsun deneseniz borçluluğumu da...»

«Borçluluğunun nesini deneyecekmişim?...»

«Zamları deniyorsunuz ya? Kesintileri de bir deneseniz...»

Hiçbir şey anlamamıştı. Eğer bir şey anlasaydı, aylık diye verdiği dört yüz liranın yüz lirasını hemen, aybaşında kesmeğe kalkar mıydı? Artık bunu anlatmak için, gönüllü olarak patron yardımcılığını, ya da saymanlığı yüklenecek halim kalmamıştı ki...

EMİN EFENDİ'NİN YERİNE GELEN

Çavuş'un kahvesinde sabah çay içiyordum. Beni parmağının ucuyla yanındakine gösteren top sakallı adam, sözde bana duyurmadan:

«Nah!» dedi, «Emin Efendi'nin yerine gelen!»

Tepeden tırnağa beni süzen emekli kılıklısı:

«Bu o züppe mi?» dedi, «Dedikleri kadar da var!»

Her iksinin de gözleri üzerimdeydi. Oysa biz kahvede beş altı öğretmendik. Benim yanımda iki yeni arkadaş daha oturuyordu ki, aşağı yukarı benimle birlikte gelmişti bu kasabaya. Ama onların şansı vardı: Emin Efendi'nin yerine gelmemiş olmaları...

Elimdeki gazeteyi can sıkıntısından katlayıp soktum cebime. Nazımın geçtiği yeni arkadaşıma:

«Geç!» dedim, «Tavla oynıyalım!»

Daha ikinci kapıyı almıştım ki, köşede oturanlardan biri, biraz da bana duyurmak için:

«Ah!» dedi, «Nerde Emin Efendi, nerde bu!... Ne bu züppe gibi sigara tiryakisiydi, ne de kumarı vardı!»

Öbürü perçinledi sözünü:

«Kahveye bile çıkmazdı, nur içinde yatsın!»

«Bir de sesi vardı ki... Ne sesti ya!...»

«Davudi bir ses... Gür sesliydi rahmetli.»

«Makam da bilirdi. Ne mevlüttü o... Hatırlıyor musun, Nuri Efendi'nin kırkında bir mevlüt okumuştu...»

«Gençti o zamanlar... Bir de gazel çekerdi ki... Hele ezan okuduğu zaman, duyan işini gücünü bırakır onu dinlerdi.»

«Yakışıklı adammış gençliğinde... Bir gün aşağı camide ezan okurken, karşıki evin bahçesinde çamaşır asan bir kadın...»

Basma kalıp bir kadın ayartma hikâyesi!... Sesler duyulmaz olmuştu. Hikâye bitince gene azardan azardan konuşmalar yükseldi. Sözü başlandığı yere bağladılar:

«Nerde Emin Efendi! Nerde bu züppe!»

Günlerden pazardı. Yemekten sonra, şöyle bir dolaşalım, dedik Kemal'le. Dersten, okuldan konuşa konuşa yürürken, bir futbol alanına çıkıvermişti yolumuz! Kenarda dikilmiş, gençleri seyrediyorduk. Bir ara top bizden yana doğru yuvarlandı. Hemen koştum, sol ayağımla sıkı bir şut çektim. Bu işin çok acemisi olan gençler ustalığımı anlayıvermişlerdi. Bu kez onlar yuvarladılar önüme topu. Daha sert bir şut... Kaledeki delikanlı kımıldamaya bile vakit bulamamıştı. Arkadaşım da futbolda benden aşağı kalmazdı. Ama nedense çekingen davranıyor, sokulmuyordu.

Kemal'i sahanın kenarına bırakarak çıktım ortaya. Sıradan kaleye şut çekiyorduk. Hemen her seferinde kaleciyi avlıyor, arkadaşlarının alaycı gülüşleri arasında topu iki eğreti direğin arasından rahatça geçiriyordum.

Sırası gelen bile, kendi hakkını kullanmıyor, topu önüme yuvarlıyordu. Delikanlılardan biri arkadaşına sordu bir ara:

«Kim bu?»

«Bilmiyorum!» dedi, «dışarlıklı bir memur olacak.»

«Ama, çok sert vuruyor topa!» dedi, «Sakın Emin Efendi'nin yerine gelen olmasın!»

«Dur! Bunu Hasan bilir! Lan Hasan!... Tanıdın mı şunu? Sakın Emin Efendi'nin yerine gelen olmasın bu züppe?»

«O züppe işte!»

«Vay deve vay!... Durmuş da bizimle top oynuyor!»

«Sıkılma da yok inekte!...»

«Ulan, seni buraya adam diye göndermişler. Emin Efendi'nin yerine... Ne işin var top sahasında. Git Çarşı Camisine!»

Birden paslar kesildi. Tek başıma kalıvermiştim ortada. Gelen pasları bile biçimine getirip kesiyorlardı:

«Vay züppe vay! Senin top neyine be!»

«Yürü!» dedim Kemal'e, «Gidelim!»

Akşamüstü lokantada çorbadan ilk kaşığı alıyordum ki, geri masalardan bir ses geldi kulağıma:

«Bugün Harmanlıkta top oynamış bu zibidi.»

Döndüm baktım. Rakı içen üç kişiden biri olmalıydı. Üçü de gözlerini kırpmadan bana bakıyorlardı.

«Bu tüysüz mü?» diye sordu biri.

«Bu işte! Emin efendinin yerine gelen!»

«Tuh be!... Nerde Emin Hoca, nerde bu lop yumurta!»

Bir ara konuyu büsbütün karıştırdılar. İçlerinden en yaşlısı:

«Ben Emin Efendi'de okudum!» dedi.

Arkadaşı:

«Okudun da ne oldu sanki...» diye alaya kalkıştı.

«Bilemedik kıymetini hocanın... Boyuna kaçardık dersten. Ama Hoca da Allah yarattı demezdi hani, bir kızdı mı!... Bir gün babam, ulan Halil dedi. Al şu süt güğümünü... Muhallebici Cafer'e bırak! Ordan da doğru mektebe. En azdan on kilo süt vardı içinde... Tam yola düzülmüştüm, güğümün sapı birden elimden kurtulmaz mı?... Yarısı döküldü üstüme başıma. Oturdum bir ağacın altına. Düşün babam düşün! Sonra ulan dedim, güğümü yarım teslim edip akşam dayak yemektense, tutarım musluğun altına. Götürdüm çeşmeye, açtım musluğu, şarr!... Doğru Muhallebici Cafer'e koyduğum gibi kapısının önüne, pırrr!... Bir de geldim ki mektebe, herkes derse girmiş. Vurdum sınıfın kapısını küt, daldım içeri. Bizim Emin Hoca, kürsüde kestiriyor. Birden gözünü açtı:

«Ulan namussuz!» dedi, «Feneri nerde söndürdün?»

Kalktı kürsüden iskele, sancak iki tane yandırdı. Akşam evde bu sefer de moruk... Yani senin anlıyacağın, Emin Efendi gibi adamda okuduk da gene adam olamadık... Bunlar mı okutacak çocuklarımızı da adam edecek! Süt kokuyor bunun ağzı be!...»

«Daha sakalı, bıyığı bile çıkmamış yavrunun!»

«Yavşak!»

«Top oynamış Harmanlıkta geçen gün! Daha ötesi var mı?»

«Anasının kuzusu...»

«Aman sevsinler yavruyu!»

Garson, boşalan çorba tabağını almış, bekliyordu. Arkamda oturanlardan biri:

«Bir de muhallebi getir!» diye lâf attı garsona.

«Hayır, sütlâç!» dedi öbürü...

«Bir de üstüne mektepli işi çok şekerli kahve!»

Garson sabırsızlanıyordu:

«Ne vereyim?»

«Bir duble rakı!» dedim, «Peynir, kavun... Çabuk!»

Garson saygılı bir duruşla:

«Başüstüne beyim!» dedi, «Hemen!»

Birden ateş kesilmişti garson, fırladığı gibi kaptı geldi. Sarıldım kadehe, bir dikişte yuvarladım:

«Bir duble daha!»

Oturduğum sandalyeyi hafiften kaydırdım. Arkamda oturanlar sağımda kalmışlardı. En gençleri:

«Vay anasını be!» dedi, «Susuz çekiyor haaa!...»

En yaşlısı çok bilmişliğini belli etmek için:

«Bunlar ne itoğlu ittir!» dedi, «Ne anasının gözüdür!»

«Bir yudum su bile almadı üzerine!»

«Korkulur bu yeni yetmelerden! Kumar bunlarda, içki bunlarda. Daha daha...»

«Nur içinde yatsın Emin Efendi... Yerine kimleri yolluyorlar!»

Gelen dubleyi de çektim. Midem cayır cayır yanıyordu.

Üstüne bir pilâv, bir komposto... Durulmazdı bu lokantada artık...

«Emin Efendi'nin yerine gelen züppe!»

«Çekti kafayı gidiyor!»

«Çocuklarımızı bunlar okutacak ha!»

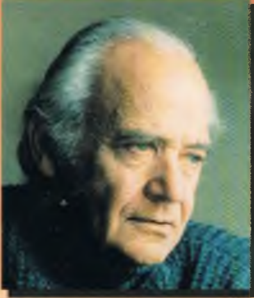
Eve gider gitmez geçtim masanın başına. O biçim bir dilekçe döşendim yüksek makama:

«En kısa zamanda beni burdan almanızı dilerim. Nereye verirseniz verin. Yeni açılmış bir köy okulu bile olsa makbule geçer. Yalnız vereceğiniz yerde emekliye ayrılmış bir Emin Efendi olmasın. Saygılarımla.»

Rıfat Ilgaz

Donkişot İstanbul'da

ÖYKÜ

"Rıfat Ilgaz'da, Çehov, O'Henry, Esendal gibilerinde gördüğümüz, hikâyelerin yapısına oturmuş, ölçülü, dengeli bir sağlam mizah anlayışı var. Bu mizah, aslında 'halkının yaşamasında beliren' değerlerden özünü alıyor. RIFAT ILGAZ, nice yıldır yazarlığın çilesini çekmiş, yıllarla birlikte işlediği canlı halk Türkçe'sini evirip çevirerek, kendi gözlemlerini, görüşlerini ifade edebilecek güçlü bir seviyeye ulaştırmış. Onun kullandığı Türkçe'nin, gerçeği anlatışında, kıvrak, akıcı, dokunduğu temalara can getiren bir çizgiye ulaştığı görülüyor. Ahmet Rasim'in eski fıkralarına yerleşen, meddah ağzının o tatlı, kıvrak sohbet dilinden gelen anlatımını andıran bu hikâyeler, 'yerli mizah' anlayışının ölçülerine kavuşmuş, doğrudan 'öğreti'ye gitmeden etkili olabilen, belli belirsiz bir toplumcu satire de ulaşabiliyor. ***Hababam Sınıfı*** kitabında uyarıcı güldürü yoluyla etkileyici sağlam bir mizah temeline oturan RIFAT ILGAZ'ın hikâye kitaplarıyla da aynı çizgiye ulaştığı açıkça görülmektedir."

TAHİR ALANGU
Varlık Yıllığı, 1996

